HALK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ

Sadettin Nüzhet Ergun

1 9 3 8
İSTANBUL
DEVLET BASIMEVİ

HALK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ

HALK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ

Sadettin Nüzhet Ergun

1 9 3 8
İSTANBUL
DEVLET BASIMEVİ

Kültür Bakanlığı Yayın Direktörlüğünün 19 / 7 / 1937 tarih ve 82/2812 numaralı emrile I.nci defa olarak 2000 sayı basılmıştır.

FİHRİST

BÖLÜM: I

ÂŞIK EDEBİYATI

	Sayıfa
Kul Mehmet	7 — 11
Öksüz Dede	12 — 14
Köroğlu	15 — 21
Âşık Garip	22 — 24
Âşık	27 — 31
Kâtibî	32 — 37
Kuloğlu	38 — 41
Kayıkçı Kul Mustafa	42 — 47
Gedayî	48 — 50
Âşık Ömer	51 — 56
Gevherî	57 — 65
Âşık Hasan	66 — 70
Kerem	71 — 76
Karacaoğlan	77 — 83
Emrah	84 — 88
Âşık Ali	89 — 90
Kabasakal Mehmet	93 — 95
Hocaoğlu	96
Hükmî	97
Âşık Ali	98 — 99
Dertli	103 — 106
Erzurumlu Emrah	107 — 110
Bayburtlu Zihni	111 — 113
Gedayî	114 — 116
Ruhsatî	117 — 121
Nurî	122 — 124
Seyranî	125 — 130
Hezarî	131

Sayıfa

Sümmanî . . . . . 132 — 135
Pesendî . . . . . 136 — 137
Gündeşlioğlu . . . . . 138 — 140
Dadaloğlu . . . . . 141 — 146
Deli Boran . . . . . 147 — 150
Âşık Hacı . . . . . 151 — 154
Alu Beşe . . . . . 155 — 156
Gufranî . . . . . 157 — 160

BÖLÜM: II

TASAVVUFÎ HALK EDEBİYATI

Yunus Emre . . . . . 165 — 171
Said Emre . . . . . 172 — 174
Kaygusuz Abdal . . . . . 175 — 178
Ebû Hâmid . . . . . 179 — 180
Hacı Bayramı Veli . . . . . 181 — 183
Emir Sultan 184
Eşrefoğlu Rûmî . . . . . 185 — 188
İbrahim Tennurî . . . . . 189 — 192
Abdürrahim Tirsî . . . . . 193 — 194
Üftade . . . . . 197 — 202
Memi Can . . . . . 203 — 204
Kaygusuz Alâeddin . . . . . 205 — 212
Nizamoğlu Seyfullah . . . . . 213 — 219
Emir Osman Haşimî . . . . . 220 — 221
Hatayî . . . . . 222 — 225
Pir Sultan Abdal . . . . . 226 — 228
Azmî . . . . . 229 — 230
Hakikî oğlu Osman . . . . . 233 — 235
Hüdayî Aziz Mahmud . . . . . 236 — 240
Abdülmecid Şeyhî . . . . . 241 — 242
Oğlan Şeyh İbrahim . . . . . 243 — 246
Gaybî Sun'ullah . . . . . 247 — 252
Sinan Ümmî . . . . . 253 — 255
Akkirmanlı Nakşî . . . . . 256 — 260
Niyazî Mısrî . . . . . 261 — 266
Himmet . . . . . 267 — 270

Sayıfa

Kul Nesimî . . . . . 271 — 272
Abdal . . . . . 273 — 275
Kazak Abdal . . . . . 276 — 277
Kuddusî 281
Mir'atî . . . . . 282 — 283
Türabî . . . . . 284 — 285
Edip Harabî . . . . . 286 — 287

BÖLÜM: III

ŞİFAHÎ HALK EDEBİYATI

Türküler . . . . . 293 — 301
Ağıtlar . . . . . 304 — 308
Maniler . . . . . 311 — 316

BAŞLANGIÇ

Son on beş yıl içinde yapılan araştırmalarla bir çok ozanlarımızı bugün yeni yeni tanımış bulunuyoruz. Buna karşı ise derli toplu bir "Halk Edebiyatı Antolojisi„ bulunmayışı yüzünden talebenin bu edebiyat hakkındaki bilgisi eksik bulunuyor. İşte biz elimizden geldiği kadar bu boşluğu doldurmağa çalıştık. Şurasını da unutmamalıdır ki, bu seçme yazılarda bulunan deyişler, bugünkü, bilgimize göredir. Yoksa yarın bunlar da gözümüze ekisk görünmeğe başlıyacaktır.

Bu kitap, üç bölümdür: Birinci bölümde XVI ncı asırdan son asra kadar yetişen saz şairlerinin şiirlerinden örnekler vardır. İkinci bölümde mutasavvıf halk şairlerinin en meşhurlarından parçalar gösterilmiştir. Üçüncü bölümde ise şifahî halk edebiyatından bazı nümuneler bulunmaktadır.

BÖLÜM: I

ÂŞIK EDEBİYATI ÖRNEKLERİ

XVI ncı ASIR

KUL MEHMET

Üveys Paşa oğlu Mehmet Paşa Aydın muhassılı idi. XVI ncı asrın kıymetli bir saz şairi olan Mehmet, samimî bir eda ile çok güzel koşma ve semaîler vücude getirmiştir.

— 1 —

Takatım tak oldu bican olmuşum
Gece gündüz döğünmeden sengile
Bakup mah yüzüne hayran olmuşum
Yiyüp aşkın esrarından bengile

Bahane yok bir yerinde ey güzel
Soyunup libasını bir hoşça düzel
Alnına güzellik yazılmış ezel
Boyanmış kaşların siyah rengile

Rakiplere işin olsun bir yana
Badehu halini arzeyle bana
Hüda verip sarılaydım ben sana
Cevahir bulmadan yeğdir dengile

İylikle anılsın âlemde adım
Ruzigâr elvermez esmedi bâdım
Der MEHEMMET abdal olmak muradım
Eğnime post belime palhengile

— 2 —

Bunca demdir hasretliğin çekerim
Gel sevdiğim geld-ayrılık [1] günleri
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Gel sevdiğim geld ayrılık günleri

[1] Geld = ayrılık

Neler gelir koç yiğidin serine
Gece gündüz yanar aşkın narına
Gün bu gündür Hak kefildir yarına
Bil sevdiğim geld-ayrılık günleri

Kapında kulundur bey ile gedâ
Can ile ser gayri yoluna feda
Şimden sonra sana gayri elvedâ
Kal sevdiğim geld-ayrılık günleri

Bülbülünüm feryadım var zârım var
İnci cevher madenidir şarım var
Lâle sünbül al çiçekli yârım var
Gül sevdiğim geld-ayrılık günleri

Deli gönül karlı dağları aştı
Hicr odile dertli sinemiz pişti
Der MEHEMMET yine gurbete düştü
Yol sevdiğim geld-ayrılık günlri

— 3 —

Hakikî âşıkı bulmak istersen
Muradımız gonca femdir bize gel
İçip aşk meyinden kanmak istersen
Her demimiz bile demdir bize gel

Nazlı yar geçmeden hupluğun çağı
Niçin dolaşırsın taşıla dağı
Seyretmek istersen bahçeyi bağı
Varma rakiplere kemdir bize gel

Bin doğursun seni doğuran ana
Yusuf-u sânisin şimdi zamana
Serinden geçenler gelsin meydana
Söyle seni seven kimdir bize gel

A yavrum açılmış yanağın alı
Yüzünü görenin kalır mı aklı
Tuti dillim lebin sükker misali
Aziz başın için emdir bize gel

Lûtfedip sevdiğim kaşların çatma
kasavete düşüp kayguya batma
MEHMET garibindir gayet ağlatma
Gözlerimden akan nemdir bize gel

— 4 —

Yavrum kuzum seni aldırdım elden
Kuzum kuzum der de meler bir koyun
Usandım da bezdim bu tatlı candan
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

Yine çiçeklendi dağların başı
Koyun ben nideyim Mevlânın işi
Dâim durmaz akar gözümün yaşı
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

Koyun senin derdin çoktur nideyim
Yanınıza başka kuzu katayım
Varıp seni koyaklarda güdeyim
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

Kuzum senin budur alnında yazı
Hiç elin kuzusu olur mu kuzu
Yüreğimde vardır bir ince sızı
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

Seni güden çoban gayri gütmesin
Yaydığı yerlerde otlar bitmesin
Kuzunu yiyenler onup yitmesin
Kuzum kuzum der de meler bir kovun

Bugün koyun tuz taşına gelmedi [1]
Elin kuzusu da kuzu olmadı
Arayıp ta kuzusunu bulmadı
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

---

[1] Koyunlar yalasınlar diye büyük kaya tuzlarından münasip bir yere bazı parçalar korlar. Hayvanlar dışardan gelince hergün bunu yalarlar, sonra yataklarına giderler.

Nolaydı sen koyun olmıyayidin
Elin kuzularını görmiyeydin
Ölüp te şu yere gelmiyeyidin
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

Kul MEHEMMET bunu böyle söyledi
Koyun sana yolum nerden uğradı
Söyledi de yaşın yaşın ağladı
Kuzum kuzum der de meler bir koyun

— 5 —

Be hey elâ gözlü canım
Kul olmağa geldim sana
Gönül tahtında sultanım
Kul olmağa geldim sana

Ne yerdeyiz ne gökteyiz
Dünü günü firkatteyiz
Elim ermez hasretteyiz
Kul olmağa geldim sana

Evlerinin önü yoldur
Kerem kıl âşıkın güldür
Gerek ağlat gerek güldür
Kul olmağa geldim sana

MEHEMMET eydür kulunum
Başı açık bir delinim
Tâ ezelden muhibbinim
Kul olmağa geldim sana

— 6

Her dem yüzüme gül gibi
Gülen dilberin kuluyum
Ben ağladıkça yaşımı
Silen dilberin kuluyum

Naz ile salan başını
Oynatıp gözü kaşını
Rahmedip ben yoldaşını
Anan dilberin kuluyum

Mağrur tutmayıp kendini
Alçak tutuben gönlünü
Arayıp derdimendini
Bulan dilberin kuluyum

Kul MEHEMMET eydür ferman
Hastasına eder derman
Benimle her gece mihman
Olan dilberin kuluyum

ÖKSÜZ DEDE

XVI ncı asrın sonlarında yaşıyan Öksüz Dede, Yeniçeri şairlerindendir. Rumelili olduğu anlaşılan bu âşıkın eserlerinde mahallî hayatı aksettiren parçalar da görmekteyiz.

— 1 —

Bu garip gönlümün nesin sorarsın
Her dem yâr elinden yaralı sine
Yâr merhem etmezse unulmaz yaram
Ölür de giderim yaralı sine

Sinem şerha şerha yaraladığın
Yâr kendi bilmez mi yaraladığın
Sarmayınca kendi yaraladığın
Kim karışır anın yaralısına

Sinem satpâredir yâra var söyle
Tabibe yalvarıp yara var söyle
Seversen Mevlâyı yâra var söyle
Görsün ne olmuştur yaralı sine

Bu kadar âşıklar gelir yaralı
Anlar da hep yâr elinden yaralı
Değmeyince unulmaz ol yâr eli
Tatlı merhem sürsün yaralısına

ÖKSÜZ kaydubend olmuş bendine
Bendolmuşum ben de senin bendine
Nola sual etse bir de kendime
Yaran nerde dese yaralısına

— 2 —

Elâ gözlerine kurban olduğum
Ecelim gelmeden öldürme beni
Gizlice uğrunca severim seni
Sırrımı kimseye bildirme benim

Seni bana veren ol Yüce Gani
Alırlar elimden korkarım seni
Kaddimi büküp te öldürsen beni
Üstüme düşmanım göldürme beni

ÖKSÜZ ÂŞIK bunu böyle söyledi
İndi aşkın deryasını boyladı
Senin aşkın beni mecnun eyledi
Dağlara düşürüp gezdirme beni

— 3 —

Bülbülüm başladım feryadü zâra
Aç hüsnün bağını nâz eyle bâri
Kalmadı takatim cevrin çekmeğe
İltifat yok cevrin az eyle bâri

Güzeller içinde bir nam komuşsun
Canlar yakıcı bir afet imişsin
Ben kulunu öldürürüm demişsin
Bana bu ihsanı tez eyle bâri

Can arzular cemalini görmeğe
Ermesin rakipler beni sürmeğe
Çün hicap edersin selâm vermeğe
Her gelip geçtikçe göz eyle bâri

ÖKSÜZ ÂŞIK merttir söyle sözünü
Ben kuluna teslim eyle özünü
Kimseler duymasın gizli râzını
Bana bir tenhada söz söyle bâri

— 4 —

Gene evvel bahar oldu
Dalgalandı cuşum benim
Dağlar yeşil don giyince
Küheylandır eşim benim

Bir yat ile konuşunca
Zaman geçer alışınca
Nazlı yâre buluşunca
Durmaz akar yaşım benim

ÖKSÜZ ÂŞIK eder ana
Şükrüm vardır Mevlâm sana
Seyrimde verildi bana
Hayra yora duşum benim

— 5 —

Misali cennettir evvel baharı
Açılır kırmızı gülü Tuna'nın
Öter bülbülleri leylü neharı
Eser badı saba yeli Tuna'nın

Hiç kimseler bilmez kandedir başı
Tazelenip akar yeyindir cuşu
Eksik değil yalısının savaşı
Leş ile doludur gölü Tuna'nın

Alaman dağından beri geçmiştir
Engerus elinden yollar açmıştır
Analar ağlatmış kanlar içmiştir
söylemeğe yoktur dili Tuna'nın

Türaba garkolmuş yerdedir yüzü
Arzulayıp akar Karadenizi
Cemreler düşünce sökülür buzu
Ovalara çıkar seli Tuna'nın

ÖKSÜZ ÂŞIK bunu böyle dedi mi
İndi ovalara bastı kademi
Selâmlamış Usturgon'la Budun'u
Belgrad'a uğrar yolu Tuna'nın

KÖROĞLU

XVI ncı asrın kahramanlık hislerini terennüm eden en kıymetli şahsiyet hiç şüphe yok ki Köroğludur. Bu şairin ismi etrafında teşekkül eden efsane Anadolu, Azerbaycan Türkistanda büyük bir şöhret kazanmış ve bu hikâye son zamanlara kadar muhtelif şekillerde yaşamıştır.

— 1 —

Yiğit olan gümbür gümbür gürlesin
Yiğidi doğuran ana bin yaşa
Ağ göğdede kızıl kanlar şorlasın
Yiğidi doğuran ana bin yaşa

Davlumbazlar yeğde yeğde uranda
Çarkacılar sağlı sollu dönende
Eğri kılınç ağ göğdeyi bölende
Yiğidi doğuran ana bin yaşa

Gele beyler cenge harbi çalınsın
Çamlıbel askeri ayrı bölünsün
Gece gündüz zarbı meydan kurulsun
Yiğidi doğuran ana bin yaşa

Asıl koç yiğitler pusuda saklı
Belleri kılınçlı eli mızraklı
Hep şahin bakışlı aslan sıfatlı
Yürü kan içenler hep binler yaşa

KÖROĞLU der bugün burdan duralım
Sabah olsun zarbı meydan kuralım
Akan kandan dolu şarap uralım
Yürü deli huylum sen binler yaşa

— 2 —

Yürün aslanlarım savaş idelim
Buna kavga derler bey ne paşa ne
Haykırıp haykırıp kelle keselim
Seyreyleyin el ayağı şaşana

Yürü beyler cenge harbi çalınır
İyi kötü bu meydanda bilinir
Kılınç değer adam iki bölünür
Nusrat bizim beyler neci paşa ne

Gürzün kösteğini kola takmalı
Arap atı sağa sola yıkmalı
Kargılar mızraklar birden kakmalı
Fırsat vermen Arap atlar kaşana

KÖROĞLU der durman edek cengimiz
Bundan belli olsun yiğit kangımız
Üç saat sürmeli burda hengimiz [1]
Tarih yazın şu dağlara nişane

— 3 —

Yürü beyler korkman gününüz doğdu
Alın kal'eleri burçları şimdi
Bir savaş edelim Çin, Maçin ile
Basın derelere leşleri şimdi

Yürü beyler yürü bâde içelim
Girelim meydana candan geçelim
Çalalım kılıncı kanlar saçalım
Taş taş üstü koyman burçları şimdi

Yürü beyler yürü şetler kuşanın
Kılınç çekin düşmanlara döşenin
Başın kesin beyler ile paşanın
Durman hemen çekin göçleri şimdi

[1] Hengimiz: Ahengimiz

Yürü beyler nettim kestiler başı
Yedi bin pehlivan bir de binbaşı
Diri tutun gelin yedi kardaşı
Ben elimle kesem başları şimdi

Yürü beyler bahar geldi yaz oldu
Bülbül deyu beslediğim baz oldu
KÖROĞLU der bu kumanda az oldu
Ayırın bedenden başları şimdi

— 4 —

Benden selâm eylen o beybabama
Ettiği aklımdan çıkmaz neyleyim
Öperim ellerin hanım ninemin
Demirc-oğlu bensiz gitmez neyleyim

Durman hey ağalar gelin meydana
Boyansın kılınçlar al kızıl kana
Bende mürüvvet yok kıyarım cana
İçerimden gamım gitmez neyleyim

Arap at altında durmaz savaşır
Kılıncı çekersem gözler kamaşır
Benim ile şimdi devler uğraşır
Sizinile işim bitmez neyleyim

KÖROĞLU'nu dersen bir genç arslandır
Demirc-oğlu yanda bir kahramandır
Dizdar der ki döğüşecek zamandır
Beş yüz atlı bana yetmez neyleyim

— 5 —

Benden selâm eylen Bolu beyine
Çıkıp şu dağları yaslanmalıdır
Ok gıcırtısından gürzün sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Tüfenk icad oldu mertlik bozuldu
İğri kılınç kında paslanmalıdır

KÖROĞLU düşer mi yine şanından
Ayırır çoğunu er meydanından
Kır at köpüğünden düşman kanından
Çevren dolup şalvar ıslanmalıdır

— 6 —

Hemen Mevlâ ile sana dayandım
Arkam sensin kal'em sensin dağlar hey
Yoktur senden gayri kolum kanadım
Arkam sensin kal'em sensin dağlar hey

Yüce yüce tepesinden yol aşan
Gitmez oldu gönlümüzden endişen
Mürüvvetsiz beyden yeğdir dört köşen
Arkam sensin kal'em sensin dağlar hey

Hep sınadım Osmanlı'nın alını
Bulamadım hergiz gönlüm alanı
Anıcağız sevdiğimin halini
Arkam sensin kal'em sensin dağlar hey

KÖROĞLU der tepelerden bakarım
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Bunca yıldır hasretini çekerim
Arkam sensin kal'em sensin dağlar hey

— 7 —

Kimisi pınar başında
Kimisi yolun dışında
Al giyen on beş yaşında
İlle mavili mavili

Kimisi dağlarda gezer
Kimisi incisin dizer
Al giyen bağrımı ezer
İlle mavili mavili

Kimisi odun devşirir
Kimi kahvesin pişirir
Al giyen aklım şaşırır
İlle mavili mavili

KÖROĞLU'm der ki nolacak
Takdir yerini bulacak
Mavilim kaldı alacak
İlle mavili mavili

— 8 —

Selâm verdim selâm almaz
Selâmıma salam seni
Akçasız pulsuz âşıkım
Nasıl benim kılam seni

Hupluğuna yok bahane
Gözlerin benzer şehane
Namın çıkmıştır cihane
Bilir cümle âlem seni

Nazlım salınır gezersin
Dertli bağrımı ezersin
Beyaz kâğıda benzersin
Yazar m-ola kalem seni

Malım yok ki dökem saçam
Hazinem yok ağzın açam
Çarem budur alam kaçam
Hep yanımda bulam seni

Yeni bahçenin narısın
Kırmızı gülden arısın
Koç KÖROĞLU'nun yârısın
Böyle misin bilem seni

— 9 —

Kaçma hey yekçeşim kaçma
Kolu bağlı al giderim
Koç kır atı alıp gitme
Seni bağlar al giderim

Koyver gelsin kır atımı
Ben bilirim kıymetini
Alırım senin etini
Seni bağlar al giderim

Sen dev olsan güleşirim
Arslan olsan uğraşırım
İşte geldim döğüşürüm
Seni tutar al giderim

Saçarım çöle kanını
Alırım tatlı canını
Sen duymadın mı ünümü
Şimdi bağlar al giderim

KÖROĞLU'yum bu illerde
Şanım söylenir dillerde
Geldim sizi bu çöllerde
Kolu bağlı al giderim

— 10 —

Seferim var Gürcistan'a
Benim ile göçen gelsin
İnmesin nâmert meydana
Candan serden geçen gelsin

İçtiğimiz arslan kanı
Yediğimiz Süleymanî [1]
Kılınç kabzasından kanı
Şerbet edip içen gelsin

Kulak tut merdin sözüne
İnelim meydan yüzüne
Ecel gömleğin özüne
Kend-eliyle biçen gelsin

KÖROĞLU bir genç arslandır.
. . . . . .
Döğüş bir düğün bayramdır
Candan serden geçen gelsin

— 11 —

Pınar başından bulanır
İner ovayı dolanır
Sende çok mallar talanır

[1] Bir türlü ak hurma.

Dağlar duman oldu
Çayır çimen oldu
Ben yâri görmedim
Halim yaman oldu

Hiç ovaya inmedin mi
Aşk oduna yanmadın mı
Gam gussadan donmadın mı

Dağlar duman oldu
Çayır çimen oldu
Ben yâri görmedim
Halim yaman oldu

Yaz görmemiş kışa benzer
Dert görmemiş başa benzer
İçmiş te sarhoşa benzer

Dağlar duman oldu
Çayır çimen oldu
Ben yâri görmedim
Hâlim yaman oldu

KÖROĞLU serinden geçti
Aşkın dolusundan içti
Ayvaz gelip bundan geçti

Dağlar duman oldu
Çayır çimen oldu
Ben yâri görmedim
Hâlim yaman oldu

ÂŞIK GARİP

XVI ncı asrın son yarısında yaşadığını umduğumuz Âşık Garip, Köroğlu'dan sonra en çok okunan bir destanın kahramanıdır. Kaynağı Azerbaycan olan bu iki destan motifleri yönünden üç ülkede, Türkiyede, Azerbaycanda, Gürcistanda yer bulmuş ve son günlere kadar halk arasında sevile sevile okunmuştur.

— 1 —

Arzulayıp çıktım gurbet eline
Ağlarım sızlarım kimsem yok benim
Yazık oldu düştüm ben dilden dile
Ağlarım sızlarım kimsem yok benim

Genç yaşımda terkeyledim vatanım
Gayet ile zayıf oldu bu tenim
Şimdi bu beldedir benim meskenim
Ağlarım sızlarım kimsem yok benim

ÂŞIK GARİP yanık yanık söylesin
İnip aşkın deryasını boylasın
Hak seni devletinde daim etsin
Ağlarım sızlarım kimsem yok benim

— 2 —

Gurbet elde baş yastığa gelende
Gayet yaman olur işi garibin
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Siyah toprak ile taşı garibin

Yazık oldu şu garibin adına
Doymak olmaz lezzetine, tadına
Her geldikçe yarenleri yadına
Dinmez asla çeşmi yaşı garibin

GARİP eder ben garibe kim baksın
Anam yoktur gelsin göz yaşı döksün
Senem yoktur mezarıma taş diksin
Bir çalıdır mezar taşı garibin

— 3 —

Bir sözile ben tozağa tutuldum
Bu garip ellerde yaktı nâr beni
Hasretin nârına yandım kül oldum
Ahu gözlüm ne haldeyim gör beni

Ne sabra takat var ne dilde mecal
Gönül Mecnun olmuş Leylâsın arar
Vazgeçersem seni yadeller sarar
Görünce abdal eyledi yâr beni

ÂŞIK GARİP gönüllerin uğrusu
Geçmez imiş bu sevdanın ağrısı
Sana ben söyleyim sözün doğrusu
Al sevgilim gel sineme sar beni

— 4 —

Dinleyin ağalar tarif edeyim
Açılır baharda gülü Tebrizin
Düğünde bayramda atlas giyerler,
Bozulmaz yeşili, alı Tebrizin

Tebrizin etrafı dağdır, meşedir
İçinde oturan beydir paşadır
Sekiz bin mahalle yüz bin köşedir
Çarşısı, pazarı, yolu Tebrizin

Pehlivanlar kispet giyer yağlanır
Cümle bezirgânlar anda eğlenir
Üç yüz altmış yükü birden bağlanır
Elden ele gezer malı Tebrizin

Erc**n**'er dolusun içip gelmişsin
Aşkın deryasını geçip gelmişsin
Ben GARİB'im vatan medhin etmişim
Benim imdi Rüstem Zali Tebrizin

— 5 —

Name geldi vatanımdan
Vakti varayım gideyim
Kanlı yaşlar gözlerimden
Aktı varayım gideyim

Ol mürüvvet kerem kânı
Kuluna çoktur ihsanı
Gurbet elin kahrı beni
Yaktı varayım gideyim

ÂŞIK GARİP bilir kendin
Yiğit olan döker kanın
Felek boynuma kemendin
Taktı varayım gideyim

— 6 —

İşte geldim gidiyorum
Şen olasun Halep şehri
Çok ekmeğin, tuzun yedim
Helâleyle Halep şehri

Sana derler Arabistan
Dört tarafın bağu bostan
Haber geldi nazlı dosttan
Durmak olmaz Halep şehri

ÂŞIK GARİP düştü yola
Hızır yardımcısı ola
Göründü gözüme sıla
Sen kal bunda Halep şehri

XVII nci ASIR

ÂŞIK

Onyedinci asrın ilk yarısında yaşıyan kıymetli saz şairlerindendir. Az çok dıvan edebiyatı tesirine kapılarak manzumeler yazmışsa da onda daha ziyade Âşık edebiyatı nüfuzu görülmektedir.

— 1 —

Sabah sabah esen seher yelleri
Benim sevdiğime benden aşk eyle
Irmak olup akar çeşmim selleri
Benim sevdiğime benden aşk eyle

Hayalleri gözlerimden ayrılmaz
Akar bu çeşmimin yaşı durulmaz
Bir derde uğradım derman bulunmaz
Benim sevdiğime benden aşk eyle

Yavru şahan idim uçtum yuvadan
Ahım inmez oldu daim havadan
Unutmasın beni dahi duadan
Benim sevdiğime benden aşk eyle

ÂŞIK eder dünya gelmez aynıma
Abdal olup post çekeyim eğnime
Tanrı emaneti olsun boynuma
Benim sevdiğime benden aşk eyle

— 2 —

Her seher efendim yolun beklerim
Şakı bülbül var uyandır yârimi
Muhabbetin can içinde saklarım
Şakı bülbül var uyandır yârimi

Anın hüsnü gülün kimse dermesin
Kemlik satan muradına ermesin
Gaflet uykusunda rakip görmesin
Şakı bülbül var uyandır yârimi

Der ki ÂŞIK güzel dilin aşkına
Merd isen erkânla yolun aşkına
Yılda bir açılır gülün aşkına
Şakı bülbül var uyandır yârimi

— 3 —

Divaneyim aklım kalmadı serde
Bir kaşları keman aldı da gitti
Aşkın deryasına açuben yelken
Bi kıyas ummana daldı da gitti

Yârin şehrine uğrar ise yolum
Yüz sürüp pâyine arzedem halim
Ahdine durmadı şol kanlı zalim
Beni ferdalara saldı da gitti

Zalim felek yine gösterdi işler
Gözlerimden akar kan ile yaşlar
Yüreğimdeki yareler işler
Gamzesi sinemi deldi de gitti

Barekâllah ne hoş yaraşır allar
Leblerinden akar sükkerle ballar
Der ÂŞIK eğnine aldığım şallar
Hayali gözümde kaldı da gitti

— 4 —

Âlem bizar oldu benim zârımdan
Bir âşık bülbülüm gülden usandım
Ayırdılar beni nazlı yârımdan
Çeşmim yaşının selinden usandım

Felek alnımıza çekmiştir kalem
Aşk bir afet imiş gayri ne diyem
Bizi söyleşirler şu halkı âlem
Bizi söyleşen dillerden usandım

Garip ÂŞIK neyler bayü gedayı
Çekilmez güç olur feleğin yayı
İstemem cihanı dünyayı canı
Bana nasihat verenden usandım

— 5 —

Güzel senden ayrılalı
Hayli zaman oldu gel gel
Bak gözümden akan yaşım
Âbı revan oldu gel gel

Böyle m - olur küsüp gitmek
Seni seveni terketmek
Haram oldu yemek içmek
İşim figan oldu gel gel

Kurulu yaydır basılmaz
Gönül yârından kesilmez
İçmeyince dert eksilmez
Boş kadehler doldu gel gel

KUL ÂŞIK eder varmağa
Halinden haber almağa
Yetiş namazın kılmağa
Seni seven öldü gel gel

— 6 —

Be güzel senin derdinden
Dünü gün gezer ağlarım
Ah eyleyip inleyüben
Göz yaşı döker ağlarım

Çağrırım Gani deyi
Unutmasın beni deyi
Kimi görsem seni deyi
Yüzüne bakar ağlarım

ÂŞIK'ım uğradım derde
Düştüm bu söyünmez oda
Hak kadı olduğu yerde
Sinimden çıkar ağlarım

— 7 —

A bülbülüm garip garip
Ötme beni ağlatırsın
Varıp yatlar arasında
Yatma beni ağlatırsın

Bülbül gibi zârdır işim
Akıttım çeşmimin yaşın
Hışımlanıp hilâl kaşın
Çatma beni ağlatırsın

Âşık olan neyler malı
Ağlamaktır anın kârı
Sevdiğim karşımdan bâri
Gitme beni ağlatırsın

Der ki ÂŞIK sana kuldur
Ezelden bildiğin haldir
Ya azat eyle ya öldür
Satma beni ağlatırsın

— 8 —

Kuğumu yâra gönderdim
Kuğum eğlendi gelmedi
Selâmetle gelir derdim
Musa'm eğlendi gelmedi

Ne halet geldi serine
Mecnun mu oldu birine
Âşık m-oldu birbirine
Musa'm eğlendi gelmedi

Hep kuğusun buldu eller
Gözetir gözlerim yollar
Issız kaldı bizim yerler
Musa'm eğlendi gelmedi

İştiyakım hadden aştı
Hasretiyle ciğer pişti
Eşinden ayrı mı düştü
Musa'm eğlendi gelmedi

ÂŞIK der k-acap' [1] hal oldu
Yat avcıya şikâr m-oldu
Bizden gayri yâr mı buldu
Musa'm eğlendi gelmedi

---

[1] Ki acap yerine

KÂTİBÎ

XVII nci asrın kıymetli saz şairlerindendir. Gerek şiirlerile, gerek sazı ile devrinde büyük bir şöhret kazanmıştır. Lirik ve didaktik bir çok manzumeler vücuda getiren Kâtibî Evliya Çelebi'nin takdirle karşıladığı âşıklardan biridir.

— 1 —

Efendim lûtfeyle Hakkı seversen
Gel ağlatma beni eller içinde
Senin salınışın öldürür beni
Selviye benzettim dallar içinde

Ben seni seveli bir dem gülmedim
Derdim pek yeğindir ilâç bulmadım
Çok gülüstan gezdim asla görmedim
Sencileyin gonca güller içinde

Efendim hışımla yüzüme bakar
Ayrılık ateşi bağrımı yakar
Gözüm yaşı durmaz çağlayıp akar
Kalmışım sultanım seller içinde

KÂTİBÎ der imiş ahü zâr m-ola
Yâr da bencileyin intizar m-ola
Acap sevdiğimden güzel var m-ola
Şu fânî dünyada kullar içinde

— 2 —

Gönül dürr-i meknun getirir dile
Aşkın deryâsına daldığı zaman
Gözlerimin yaşın döndürür sele
Yâr bizi ferdaya saldığı zaman

Naşinin duası göklere ağmaz
Üstüne de rahmet yağmuru yağmaz
Aşkın harareti sineye sığmaz
Sevdiğimden haber geldiği zaman

Kaçınma canını dosta fedadan
Böyle haber aldım bayü gedadan
Bize cevredenler bulur Hüdadan
Her kes ettiğini bulduğu zaman

İyilik eden kişi bulur selâmet
Elbette kemliğin sonu nedamet
Âşıkın başına kopar kıyamet
Haşre kıyamete kaldığı zaman

KÂTİBÎ gör erkânını yolunu
Olura olmaza sunma elini
Padişahım bu ben geda kulunu
Unutma duadan öldüğü zaman

— 3 —

Efkâr atı ile menzil görenler
Var ise hüneri girsin meydana
Bizi bilmez deyi ıdlâl edenler
Gelsin söyleşelim sözü rindane

Terkedip efkârı rindane söyle
Maarif bahrini sen dahi söyle
Ârif ol sözünü muhtasar söyle
Ehlidil tabidir yola erkâna

Ömrümün dirahtı derd ile bitti
Bihamdillâh sözüm menzile yetti
Felek aşımıza ağular kattı
Aşkımın şem'ine döner pervane

Hıfzeyle kendini su gibi akma
Namerdin nârına özünü yakma
KÂTİBÎ yatların sözüne bakma
Ârif ol kaderi bekle merdane

— 4 —

Gönül senin ile kavil edelim
Ya sen yardan ya ben serden geçeyim
Yalan sözü çürük fikri nidelim
Ya sen yardan ya ben serden geçeyim

Bir naehle sırrımızı açmadan
İkimiz de ecel câmın içmeden
Can kuşu kafesten çıkıp uçmadan
Ya sen yardan ya ben serden geçeyim

Aklın sana sen aklına yâr isen
Nasihatım dinle benim er isen
KÂTİBÎ der şadolayım der isen
Ya sen yardan ya ben serden geçeyim

— 5 —

Kış eyyamı gidip bahar gelince
Açılır gafletten gözü dağların
Donanır zeynolur gonce gülleri
Bülbüllere geçer nazı dağların

İlkbahar garkolur yeşil donlara
Hidâyetler Haktan olur anlara
Esen yeli sefa verir canlara
Miskü amber kokar tozu dağların

Zeynolur açılır dört yanı lâle
Irmakları benzer âbı zülâle
KÂTİBÎ der şu cihanda oluna
Şükür Hakka şimdi sözü dağların

— 6 —

Gönül aşk atına binelden beri
Muhabbet menzilin alagelmiştir
Pervane veş şem'a yanaldan beri
Benzimiz sararıp solagelmiştir

Ruzu şep fikrimiz sevgili yârda
Ciğer kebap oldu hasreti narda
Bu garip bülbülüm evvel baharda
Muradın almağa güle gelmiştir

Dertli bülbül bahçelerde dağlarda
Figan eder yaz geldiği çağlarda
Mor sümbüllü gonca güllü dağlarda
Ferhat Şirinini bulagelmiştir

KÂTİBÎ der hayalini koğduğum
Gece gündüz hayaline geldiğim
Severler güzeli elbet sevdiğim
Yalancı dünyada olagelmiştir

— 7 —

Sevdiğim vaslına ereyim deyi
Ciğerim kan ile dolagelmiştir
Özlerim lûtfunu göreyim deyi
Ağlayı ağlayı yolagelmiştir

Doğar aylar gibi doğup dolunma
Beni koyup yatlar ile salınma
Civan seni sevdiğime alınma
Severler güzeli olagelmiştir

Hatırını yıkma işbu gedanın
Bir edna kuludur Bâri Hudanın
Niçe sencileyin gonca fidanın
Açılmış gülleri solagelmiştir

Gayetle nazlısın biz de biliriz
İltifat edersin deyi geliriz
Kabul etmez isen bir yâr buluruz
Mecnun leylâsını bulagelmiştir

KÂTİBÎ der sitem vardır bu sözde
Derdimiz ne beşte durur ne yüzde
Dilberin uğruna ölelim biz de
Dost için âşıklar ölegelmiştir

— 8 —

Gönül melûl olup eyleme âhı
Âşıka ayrılık olagelmiştir
Dinle nasihatım hupların şahı
Her dem ağlayanlar gülegelmiştir

Ârifler cihanda sürmüş sefayı
Değme güzelde görmedim vefayı
Eyleme efendim gel bu cefayı
Her kes ettiğini bulagelmiştir

Seher vakti öter zâr eder bülbül
Hûdayı metheder halince her dil
Lâle menekşe karanfil ve sümbül
Cümle istikbale güle gelmiştir

Eyledim yoluna canımı feda
Lûtfeyle efendim eyleme eda
Kayıkçı, Kuloğlu, KÂTİBÎ, Geda
Hakkın emri ile dile gelmiştir

— 9 —

Deli gönül melûl olup gam yeme
Ağlamanın elbet gülmesi vardır
Adûya intikam kalır mı böyle
Her kes ettiğini bulması vardır

Hak için ibadet eden sadıklar
Mertebesin bulur bağrı yanıklar
Bivefa dilberi seven âşıklar
Gâhi böyle melûl olması vardır

KÂTİBÎ sabreyle ötesi yakın
Hercaî gözetmez tuz ekmek hakkın
Bivefa dilbere aldanma sakın
Hemen bir yüzüne gülmesi vardır

— 10 —

Bulandı aşkımın seli
Acap artıp durulmaz mı
Hüsnün gördüm oldum deli
Akıl başa derilmez mi

Yüzün benzer dolun aya
Sensin ömrüme sermaye
Geldim sana hâki pâye
Hatırcığın sorulmaz mı

Ferhattır dağları delen
Şirinin yolunda ölen
Der KÂTİBÎ Mecnun olan
Leylâsına sarılmaz mı

— 11 —

Evvel baharda açılır
Gonca gonca gülün dağlar
Can ile serden geçilir
İçildikçe mülün dağlar

Arayı arayı buldum
Sana indim âram oldum
Ziyaret etmeğe geldim
Memleketin belin dağlar

Goncadır güllerin solmaz
Yârından ayrılan gülmez
KÂTİBÎ der tabir olmaz
Açılmış sünbülün dağlar

— 12 —

Söyle canım neme küstün
Bre karanfilli dilber
Selâmı sabahı kestin
Bre karanfilli dilber

Karanfilin biter taze
Şimdiden başladın naze
Niçin incinmişsin bize
Bre karanfilli dilber

Karanfilin boyu uzun
Açılır gece gündüzün
Bâri görebilsem yüzün
Bre karanfilli dilber

Uğramazsan gâhi gâhi
Ederim ah ile vâhi
KÂTİBÎ'nin ne günahı
Bre karanfilli dilber

KULOĞLU

Safranbolu'lu Musahip Mustafa Paşa'nın babası olan Kuloğlu Süleyman Ağa XVII nci asrın kıymetli bir saz şairidir. Samimî ve sade bir lisanla vücüde getirdiği şiirler cidden güzeldir.

— 1 —

İşit avazımı ben de varayım
Uçup gitme bunda konadur bülbül
Senin hup nefesin kalbim evinde
Vücüdüm şehrini donadur bülbül

Konarsan güle kon dikene konma
Eski düşmanların dost olur sanma
Açıp o göğsünü hâra dayanm
Rakiplerin kastı canadur bülbül

Sultan oldur rahmeyleye kuluna
Tabip oldur derde derman buluna
Benlik edip konma gülün dalına
Hârı var pençeni kanadur bülbül

KULOĞLU dembedem dolular içer
Kişi sevdiğine dibâlar biçer
Bu dünya fanidir tez gelir geçer
Bu bahçenin sonu fenadur bülbül

— 2 —

Şevkımı arttırır akşamın demi
Sevdiğim benimle olduğu zaman
Defolur da gider gönlümün gamı
Gelip te yanıma güldüğü zaman

Söyledikçe lezzet vardır sözünde
Rûzü şep hayali iki gözümde
Hudanın emriyle yârın yüzünde
Ak güller açılır güldüğü zaman

Aşkımın dumanı serimi bürür
Divane gönlümü gâh ele alır
Sanırım vücüdüm cennete girer
Yârını koynuna aldığı zaman

Narı aşkın ile vücüdüm yandı
Bir asilzadedir huridir kendi
Sanırım ki gökten bir melek indi
Kolların boynuma saldığı zaman

KULOĞLU'yum boz bulanık akarım
Hasret oduna cismü can yakarım
Ne rızkıma ne malıma bakarım
Yâr aşkı kalbime doğduğu zaman

— 3 —

Kime söyliyeyim ben de derdimi
Hûnettin ciğerim deldin ruzigâr
Tebdil ettin mekânımı yurdumu
Yine dondan dona attın ruzigâr

Hercaî olduğun bana bildirdin
Çeşmim yaşlı kanlar ile doldurdun
Niçeleri şadeyleyip güldürdün
Beni âteşlere yaktın ruzigâr

Bir zaman ölürsem kabrim kazıla
Tarih olup bu sözlerim yazıla
Ellere bakarken iki göz ile
Bana bir göz ile baktın ruzigâr

Der KULOĞLU çeken derd ile kahrı
Yalan dünya bu ölümdür ahırı
Mamur iken viran gönlüm şehiri
Söküp bentlerini yıktın ruzigâr

— 4 —

Sana derim elâ gözlü meleğim
Senin bana incindiğin nedendir
Kereminden makbul eyle dileğim
Senin bana incindiğin nedendir

Yolunda ahedip kanları döken
Olurmuş engelin gözüne diken
Bunca yıllar senin meddahın iken
Senin bana incindiğin nedendir

Ben meşgul olalı methü senaye
Gamzelerin oku verdi fenaya
Buluştukça eder oldum kinaye
Senin bana incindığin nedendir

Gönül verdim ben de sen servi dale
Cevri çektirdin irgürdün bu hale
Söyle günah mıdır âşıka nâle
Senin bana incindiğin nedendir

KULOĞLU eder ki sözlerim haktır
Aşkın kitabında müşkülüm yoktur
Tenha söyleşelim sualim çoktur
Senin bana incindiğin nedendir

— 5 —

Dağlar başı oldu yurdum
Ağlayıp gezer yürürüm
Günden güne arttı derdim
İnleyip gezer yürürüm

Güzelliğin tarzı budur
Mah cemalin olmuş bedir
Âşıklığa çare nedir
Soyunup gezer yürürüm

Yine firkatinle yandım
Kendimi engine saldım
Muhabbet baharına daldım
Boylayıp gezer yürürüm

Boyu uzun ince bellim
Mah yüzünde çifte benlim
Senin ile deli gönlüm
İnleyip gezer yürürüm

KULOĞLU der giydim postu
Kaçırdım gözleri mesti
Halden bilen nazlı dostu
Arayıp gezer yürürüm

— 6 —

Karşımda salınan dilber
Bakma beni ağlatırsın
Beni koyup yad ellere
Gitme beni ağlatırsın

Şekerden şerbet ezerler
İnce tülbentten süzerler
İncili mercan dizerler
Dizme beni ağlatırsın

Boynun uzundur dal gibi
Emsem leblerin bal gibi
Bahçelerde bülbül gibi
Ötme beni ağlatırsın

Hoş çekeyim nazlarını
Gel öpeyim gözlerini
Kelp rakibin sözlerini
Tutma beni ağlatırsın

Bu KULOĞLU sana kuldur
Tâ ezelden böyle yoldur
Ya azat eyle ya öldür
Satma beni ağlatırsın

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

XVII ni asrın meşhur ordu şairlerinden olan Kul Mustafa, Divan edebiyatı tesirinde kalmamış, şiirlerinde en ziyade halk zevkını terennüm etmiş kıymetli bir san'atkârdır. Kul Mustafa'nın, bulunduğu harplere ait tasvirleri ihtiva eden manzumeleri de vardır.

— 1 —

— Genç Osman Destanı —

İptida Bağdad'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar kaptı sancağı
İletti bedene dikti Genç Osman

Eğerleyin Kıratımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepisin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman

Sultan Murat eydür gelsün göreyim
Nice kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman

KUL MUSTAFA karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdat seni döğerken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

— 2 —

Gele dilber gel Allah'ı seversen
Gel ağlatma beni eller içinde

Ne acayip olur şu halkı âlem
Söyleşirler bizi diller içinde

Bunca zaman hasretinden gülmedim
Böyle zalim olacağın bilmedim
Çok yerleri gezdim amma görmedim
Bencileyin geda kullar içinde

Bedir olur doğar artık dulunmaz
Akar çeşmin yaşı bir dem silinmez
Umarım ki şunda asla bulunmaz
Sencileyin gonca güller içinde

MUSTAFA söyler sözünü saz ile
Süregör devranı şevkce şaz ile
Kırmızılar giy de salın naz ile
Ko ben görüneyim çullar içinde

— 3 —

Kıyamet haşredek beklerim seni
Görmeden gönlümün kervanı tez gel
Ahu tek çöllerde ağlatma beni
Bu garip gönlümün mihmanı tez gel

Uçtu gönül kuşu hava eyledi
Bülbül mekânında yuva eyledi
Ayrılık dellâlı nida eyledi
Bu garip gönlümün mihmanı tez gel

Bülbülün mekânı çalı bucağı
Dilberin mekânı âşık kucağı
Ölürsem körelir babam ocağı
Bu garip gönlümün mihmanı tez gel

MUSTAFA'm çağırır kalmadı takat
Beni mecnun etti gözleri afet
Melek nesli misin ey servi kamet
Bu garip gönlümün mihmanı tez gel

— 4 —

Gönül bir belâdır sana düşerse
Beni ferdalara salma sevdiğim
Mah yüzünü görüp aklım şaşarsa
Bana deli deye gülme sevdiğim

Gözümün önünde eyleme sefa
Vücudüm zayıftır çekemem cefa
Gel eyle sevdiğim va'dine vefa
Rakipleri memnun kılma sevdiğim

Mailim bakmağa yârın yüzüne
Yüzüm sürdüm ayağının tozuna
Medet uyma aduların sözüne
Benim bedduamı alma sevdiğim

Severler güzeli ezel ar değil
Derunumda olan sanma nâr değil
Âşıkım başımda aklım yâr değil
Anınçün kusura kalma sevdiğim

Der MUSTAFA eşin gelmez cihana
Seni seyreylesin düşen gümana
Kaddü kametine yoktur bahane
Güzelliğe mağrur olma sevdiğim

— 5 —

Yine geldi evvel bahar günleri
Yüce dağlar yol olduğu zamandır
Yalvara ben Hakka niyaz ettiğim
Bülbül güle kul olduğu zamandır

Hep ağaçlar uçmak donun giyerler
Âşıklar da bülbüllere uyarlar
Suda kalmış şimdi taşlar kayarlar
Hep ırmaklar sel olduğu zamandır

Baharda açılır kırmızı güller
Şevka gelip figan eder bülbüller

Bölük bölük seyre çıkar güzeller
Âşıkların del [1] olduğu zamandır

KUL MUSTAFA gözden saçar jaleler
Arar bulamaz derdine çareler
Açılmıştır gonca gonca lâleler
Yer yüzünün al olduğu zamandır

— 6 —

Saba selâm eyle gül yüzlü yâre
O mubarek hatırcığı hoş mudur
Ben bendesi ayrı olalı gözden
Kadrin bilmezlerle hali hoş mudur

Canan bizim kıymetimiz bilmedi
Bu çeşmimden akan yaşı silmedi
Çok zamandır bir selâmı gelmedi
Bilmem o zalimin bağrı taş mıdır

MUSTAFA'm da yollarını gözetir
Rakip açmış zülüflerin düzetir
Olur olmaz sitemlerin bizedir
Adularla bade içmek iş midir

— 7 —

Gece gündüz uyku girmez gözüme
İntizarım elâ gözlü yâr deyu
Gündüz hayalimde gece duşumda
Selâmı çok bir efendim var deyu

Ben bilirim yâr sevgisi candandır
Yârsız bana fena dünya zindandır
Benim ulu korkum heman şundandır
Gayrilere gönül vere yâr deyu

Ne mümkündür yüzüm yardan döndürem
Yeri göğü aşk oduna yandıram

[1] Deli yerine

Bir sırdaşım yoktur yâre gönderem
Var cananın hatırını sor deyu

KUL MUSTAFA kulluğunu bilmez mi
Varıp dostun bahçesine girmez mi
Dilber bize bir destimal vermez mi
Ağladıkça çeşmin yaşın sil deyu

— 8 —

Canım sen güzel olmağa
Sana bir ben gerek bir ben
Âşıkın gönlün almağa
Sana bir ben gerek bir ben

Ben hocamdan okurum da
Bülbül gibi şakırım da
Al yanağın çukurunda
Sana bir ben gerek bir ben

MUSTAFA'm der çaresi ne
Merhem eyle yaresine
İki kaşın aresine
Sana bir ben gerek bir ben

— 9 —

Bugün ben bir güzel gördüm
Yeşiller giymiş ağ üzre
Bir bakışta aklım aldı
Dururken ben ayağ üzre

Mah yüzüne mi bakılır
Bakanlar yanıp yakılır
Her söyledikçe dökülür
Leplerin balı yağ üzre

Beni mesteden canıdır
Zülfü gönüller dâmıdır

Her biri bir haramidir
Kirpikleri kapağ üzre

Der MUSTAFA geldi ise
Hak inayet kıldı ise
Ferhat dağı deldi ise
Koyam ben dağı dağ üzre

GEDAYÎ

XVII nci asrın tanınmış ozanlarından biri de Gedayîdir. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde andığı bu âşık, Kul Mustafa, Kâtibî gibi saz şairlerile arkadaştı.

— 1 —

Gel a nazlım bizim bağdan derelim
Lâlesinden, sünbülünden, gülünden
Senin ile anda meclis kuralım
Sakisinden, makisinden, suyundan

Bu derdime çare bilmem neyleyim
Kande gider isem methin eyleyim
Başım alup bilmem kande gideyim
Rakiplerin siteminden, dilinden

Acap ol yâr el sözüne uyar mı
Helâk edip bendesine kıyar mı
Meğer insan bakmak ile doyar mı
Cemalinden, cenabından elinden

GEDÂ âşık heman yüksek uçmasın
Rakiplerin dolusundan içmesin
Lûtfeylesin kerem kânı geçmesin
Bendesinden, gedasından, kulundan

— 2 —

Kâtibî'ye Nazire

Sanadır niyazım derunu dilden
Mevlâ'nın aşkına dur seher yeli
Çıkarmış mı beni yârim gönülden
Varınca divana sor seher yeli

Âşıksın âşıkın gönlün alırsın
Gönlün alıp hem teselli verirsin
Mekke'den ya Medine'den gelirsin
Hak seni yaratmış nur seher yeli

Kan ağlar GEDAYÎ kalmadı mecal
Olmuşum hicr ile ben manendi nâl
Göz yaşıyla yazdırmışım arzıhal
Öp elin canane ver sehre yeli

— 3 —

Görüp beni ne çatarsın kaşını
Bileyim sevdiğim elemin nedir
Çeşmi giryanından akan yaşını
Sileyim sevdiğim elemin nedir

Girm-efendim [1] âşıkların kanına
Varma kâfir rakiplerin yanına
Hasretinle her dem aşk ummanına
Dalayım sevdiğim elemin nedir

Akıp çeşmimin yaşı döndü sele
Tiği gamzen dertli sinemiz dele
Ağladıkça ağlayıp güldükçe güle
Bileyim sevdiğim elemin nedir

GEDAYÎ komadı sözünde noksan
Derdiment âşıkın haline baksan
Dilersen yolunda hâk ile yeksan
Olayım sevdiğim elemin nedir

— 4 —

Dilber bana sitem etme
Gayet zayıf kulun şimdi
Çıkıp yatlar ile gitme
Kati sarptır yolun şimdi

[1] Girme efendim yerine.

Kayaları deldi Ferhat
Garip bülbül eder feryat
Kail misin gezem naşat
Mecnun'uyum çölün şimdi

Eğnimdedir şalım postum
Gayet candan sana küstüm
Lâyık mıdır benim dostum
Rakip derer gülün şimdi

Goncasın huplar içinde
Aşkın vardır bir kaçınca
Cümle âşıklar içinde
KUL GEDA'dır kulun şimdi

ÂŞIK ÖMER

XVII nci asrın en meşhur saz şairlerinden olan Âşık Ömer, son zamanlara kadar halk arasında okunmuş bir yeniçeri şairidir. Divan edebiyatının fazla nüfuzu altında kalmış olmakla beraber gene bazı eserlerinde halk ruhunun terennüm edildiğini görmekteyiz.

— 1 —

Dilbera süre göre zevku safayı
Destinde hatemdir bu hüsnü cemil
Adl ile uşşaka mihrü vefayı
Rakibe cefayı eyleme kalil

Aya benzedemem cemali hüsnün
Yok anda kaş köz misali hüsnün
Nice methetmeyim kemali hüsnün
Melekte beşerde bulunmaz delil

Vadii hayrette beni ey peri
Aşkın değil midir kılan serseri
Sevdayı zülfüne düşeldenberi
Çifte çifte işler sinemde fitil

Teskin eyle gönül bahrı taşarsa
Derdü gam deryası serden aşarsa
Çok mudur lûtfuna mazhar düşerse
Kulun ÂŞIK ÖMER bir edna sefil

— 2 —

Çün dilek geçmedi sen peri rûya
Ko ben ağlayayım gel efendim gel

Şemşiri ahımı kasdı aduya
Açıp zağlayayım gel efendim gel

Ben derdü mihnetle çekeyim gamı
Tenhaca ellerle sen eyle demi
Ateşi hasretle dertli sinemi
Yakıp dağlayayım gel efendim gel

Çün adular seni benden ayırup
Tatlı canım gibi tenden ayırup
Ben dahi gönlümü senden ayırup
Gayre bağlayayım gel efendim gel

Arayım akranım dünya yüzünde
Gâh karada gâhi derya yüzünde
Taşkın sular gibi sahra yüzünde
Akıp çağlayayım gel efendim gel

ÖMER'e el verir gelmezse sürur
Varsın âleminde ol etsin huzur
Mubarek hatıra ermesin hutur
Tek ben ağlayayım gel efendim gel

— 3 —

Şita hengâmının şiddeti geçti
Gayrı renge girdi zamane dostum
Bahar demelerinin kokusu düştü
Dağıttı anberin cihana dostum

Eridi karları yeşerdi çöller
Sürüldü zincirin bulandı seller
Şükûfe açılır estikçe yeller
Minnet ne sünbüle reyhane dostum

Der ki *ÂŞIK ÖMER* açıldı güller
Cennet misal oldu sahralar çöller
Seyrü sülûk etti hep ehli diller
Sen niçin çıkmazsın seyrana dostum

— 4 —

Beni bana komaz aşkı cünunum
Serimi sevdaya saldım ağladım
Ruzü şep artmakta derdi derunum
Senk ile sinemi deldin ağladım

Mevç urup çeşmimin seylâbı taştı
Derdü gam deryası serimden aştı
Gönül sefinesi engine düştü
Halâsa çare yok bildim ağladım

Ah etmeden elif kaddim oldu dal
Şazilik eksilip artmakta melâl
Vatanım gözümde görünür hayal
Diyarı gurbette kaldım ağladım

Ey ÖMER kalmışım ben bu hayrette
Diyarı mihnette şamı zulmette
Hep eller işrette zevku sohbette
Ben mekân bulamaz oldum ağladım

— 5 —

Ârızın nihan et berki ter içre
Huplar kârısazı senden öğrensin
Çık salın sevdiğim güzeller içre
Periler pervazı senden öğrensin

Bilmem ne tal'atsın ey hurî sima
Gören mail olur baş eğer edna
Nefesin mürdeler etmede ihya
Güzeller i'cazı senden öğrensin

Bir âşıkın aşka nail olursa
Acep midir aklı zail olursa
Güzeller sineye mail olursa
İstignayı, nazı senden öğrensin

Der ki ÖMER görenler hâli fülfülün
Bendolur ihtiyar eder hâkülün
Arakçinin çıkar dağıt sünbülün
Huplar keşfi razı senden öğrensin

— 6 —

Beni bülbül gibi şirin sözlerin
Şakıdır gözleri sözleri güzel
Muhabbet dolusun sunar gözlerin
Sakidir gözleri sözleri güzel

Sineme tuz konsa sıkmağa başlar
Reva mı urasın sen ana taşlar
İki didelerin kan ile yaşlar
Akıdır gözleri sözleri güzel

Metheden dilberin şehdi hayatın
Neylesin âlemin kandi nebatın
ÂŞIK ÖMER'e ver lebin zekâtın
Hakkıdır gözleri sözleri güzel

— 7 —

Çıkmaz hatırımdan nakşı hayalin
Bir kez hüsnün gören dünyayı neyler
Ta'neder gökteki şemse cemalin
Seyreden gurrei garrayı neyler

Güzeller şahısın yoktur bahane
Gelmemiş akranın, mislin cihane
Tiri gamzen sinem kıldı nişane
Kaşların var iken ya yayı neyler

Acap mi olunsa dillerde faslın
Melek ya huridir dilrüba aslın
Adlile olunca âşıka vaslın
Adular bihude kavgayı neyler

Ben niyaz eylerim sen söylemezsin
Divane gönlümü bir eğlemezsin
Bendeni üftade zanneylemezsin
Âşık olmayan bu davayı neyler

ÖMER göreliden sen kaşı yayı
Baktığınca kıldı aklını zayi
Aşkınla terketti tacü kabayı
Seni seven gayrı eşyayı neyler

— 8 —

Yar hayalin sevdasında gezerim
Gözlerimin yaşı su gibi çağlar
Memcnu'num aşk sahrasında gezerim
Yanımca zincirin sürer ırmağlar

Dağlara arzettim derunum yasın
Semt besemt koparır firkat sadasın
Şep giyer benimçün matem libasın
Görür de halime bulutlar ağlar

Kan doludur didelerim yaş değil
Yar uğuruna can oynadı yaş değil
Demir duymaz bu ateşe taş değil
Ciğer kebap oldu eridi yağlar

Bu aşkın kıymeti sevdası serde
Sebebi mevtimdir etmekte mürde
ÖMER gafilleyin düştü bu derde
Bakıp kınamasın halime dağlar

— 9 —

Yine müjde kıldı sultanı nevruz
İrişti zerrine fethi Mesiha
Şulei nur ile mihri şebefruz
Mir'atı feleği kıldı mücellâ

Türlü şükûfeler türlü kokular
Türlü halet verir cihana bûlar
Hep eridi karlar revandır sular
Irmaklar bulandı mevç urdu derya

Nerkisin kalmadı uyku gözünde
Uyanıp bir ferah buldu özünde
Çemen mevç urdukça sahra yüzünde
Görünür cabeca lâlei hamra

Sakıya piyale alınca ele
Surahi şevkile eder gulgule
Gör ne rümuz ile arzeder güle
Muhabbet namesin bülbülü gûyâ

ÖMER elde ferah bir câmı Cem'dir
Meclisi gamhane kaydü elemdir
Ölmeden sürelim bu da bir demdir
Meyü canan ile bezendi sahra

GEVHERÎ

Öz adı "Mustafa„ olan Gevherî XVII nci asrın tanınmış bir saz şairidir. Şöhretini son zamanlara kadar muhafaza eden Şair, bilhassa hece veznile yazdığı manzumelerde muvaffak olmuştur.

— 1 —

Hamdülillâh geldi bahar eyyamı
Çiğdem ziynet verdi ruyi cihane
Zerrin kadeh bedest eyleyip câmı
Sundu âşıklara birer peymane

Sümbül sıra sıra olmuş dizilmiş
Morca benefşenin boynu üzülmüş
Nerkisin mestane çeşmi süzülmüş
Şekâyık azmedip berrü yabane

Zülfü yardan alıp buyi amber bûy
Anınçin açılır geceyle şebbûy
Neylüfer hasretle etti azmi cûy
Yasemin sarılıp kalbi canane

Miskirumî etti gülşende gul gul
Gevher nisar oldu gördükçe bülbül
Cümleye padişah oldu çünki gül
Karanfil kad çekip durdu divane

—2 —

Deli gönül yine nedir feryadın
Gel ahı kanuna uydur saz eyle
Cevrü cefa çekmek oldu mutadın
Kim dedi var sana keşfi raz eyle

Sevelden sen saçı leylâyı dilber
Cefan unutturdu dünyayı dilber
Mevlâyı seversen hercayi dilber
Lûtfun yoktur bâri cevrin az eyle

Niçin yüz döndürdün sevdiğim bizden
Ya kemlik mi gördün derdimendinen
Billah sultanım el çekmezem senden
Sen istersen bana yüz bin naz eyle

Usandım çekmeden yarin cefasın
Acep süremedim zevku sefasın
GEVHERÎ bulursun yarın vefasın
Heman yalvarıgör çok niyaz eyle

— 3 —

Hoş geldin efendim şahı levendim
Lâli lebin deva imiş ecele
Hasta düşmüş yatır bu tende canım
Söyleyin yarime gelsin acele

Çalınsın bozuklar santurla neyler
Kurulsun meclisler dolansın neyler
Garibin gönlünü dilberler eğler
Bir gececik semtimizde gecele

Var mı garip GEVHERÎ'yle elleşe
Hemtâ olup karşısında dilleşe
Felek pehlivandır çıktı güleşe
Korkarım ki ayağımdan o çele

— 4 —

Badı saba yâre bizden selâm et
Mubarek hatırın sor sual eyle
Yokla zamirini fethi kelâm et
Bana var mı meyli gör sual eyle

Dost bize lutfile nazar etmez mi
İsmim hatırana güzer etmez mi

Ah ile zarımdan hazer etmez mi
Başın için olsun var sual eyle

Müştakım görmeğe o çeşmi mesti
Hayli demdir bizden selâmı kesti
Darılmış mı bana gör nedir kastı
Halvethanesine gir sual eyle

Perişan eyledi beni intizar
Haber ver ey sabâ kandedir dildar
GEVHERÎ bendesin anmaz mı ol yar
Biraz huzurunda dur sual eyle

— 5 —

Görüp cemalini âşık olduğum
Hakkı bir bilirsen ağlatma beni
Uğruna serimi feda kıldığım
Hakkı bir bilirsen ağlatma beni

Bu güzellik baki kalmaz sevdiğim
Âşıkın ağlatan gülmez sevdiğim
İyilerden kemlik gelmez sevdiğim
Hakkı bir bilirsen ağlatma beni

İltifat etmeğe gelsen yanıma
Müddeiler sitem eder canıma
Beddua alırsın girme kanıma
Hakkı bir bilirsen ağlatma beni

GEVHERÎ der dilber öğüt tutmaz mı
Âşıkın dediği yola gitmez mi
Kara bağrım hun ettiği yetmez mi
Hakkı bir bilirsen ağlatma beni

— 6 —

Sevdiğim şad olup gönlün açılsın
Çık teferruc eyle sebzezara bak
Üstüne envai nesim saçılsın
Sana muntazırdır gül'izara bak

Zerrin kadeh sümbül açıldı yeni
Kalktı hurûç etti gülşenin beyi
Şita iklimini fethettim deyi
Donanma eylemiş nevbahara bak

Benefşe haymeler kurmuş her giyah
Çiçekler aybını görmeğe nagâh
Sanki alay kurmuş bir alay sipah
Sahra zerrin olmuş lâlezara bak

Şeyda bülbül durmaz eyler figanlar
Safalar kesbeder sağ olan canlar
Cümle yeşil giymiş taze fidanlar
Şiveler arzeder ruzigâra bak

GEVHERÎ'ye istiğna etme canım
Göster endamını servi revanım
Sensiz cefadayım mehi tâbanım
Derunumda olan inkisara bak

— 7 —

Kıyamet kopunca severim seni
Hastayım derdimin dermanı tez gel
Gurbet ele gidip unutma beni
Eğlenme canımın cananı tez gel

Mürgu dil ne acep nevâ eyledi
Bağda bülbül kespi heva eyledi
Ayrılık dellalı nida eyledi
Çemende muhabbet devranı tez gel

Yoluna koymuşum can ile teni
İnkâr etmem gözüm severim seni
Lûtfunla şadeyle ağlatma beni
Dil mülkünün ruhu revanı tez gel

GEVHERÎ der yoktur tenimde takat
Var mıdır haberin ey servi kamet
Gel yetiş kalmasın ruzi kıyamet
Var ise göğsünün imanı tez gel

— 8 —

Görüp cemalini divane oldum
Beni divane etti sevda efendim
Cemalin şem'ine pervane oldum
Aşkınla yanarım hâlâ efendim

Ruzu şep kılarım ah ile zârı
Nazar kıl bendene ömrümün varı
Bu benim zahmıma eyle timarı
Sensin her dertliye deva efendim

Yolunda ölürsem çekmezem elem
Dost yoluna ölmek m-ola bana gam
Sırrım faşeyleyip kimseye demem
Gelmedin lûtfeyle bana efendim

Bir kameti serve olmuşum mecnun
Görmedim sen gibi bir kaddi mevzun
GEVHERÎ kulunu eyleme mahzun
Razı olmaz buna Huda efendim

— 9 —

Badı saba vaktı seher hakkiçün
Dili bülbülümden ne haber aldın
Arzü sema şemsü kamer hakkiçün
Cemali gülümden ne haber aldın

Lisanı hal ile figanü zarım
Söyledin mi benim bu intizarım
Hayalinde kaldı dilü efkârım
Ol tuti dilimden ne haber aldın

Gördün mü ol sevdiğimin didarın
Seyrettin mi ol ruyi gül'izarın
Gûşettin mi kelâmı güherbarın
Ol zülfü telimden ne haber aldın

Uğradın mı saba sen kûyi yara
Esip dokundun mu zülfü dildâra

Cevaba muntazır GEVHERÎ biçare
Amber kâkülümden ne haber aldın

— 10 —

Çünkü güzel gönlüm alup gidersin
Hoşça tut yanında mihmânın olsun
Beni ferdâlara salıp gidersin
Efendim ahdeyle emânın olsun

Perişandır benim gönlüm perişan
İflah olmaz senin ile konuşan
İster isen ben kulundan bir nişan
Sinemde yâreler nişanın olsun

Görmez misin Ferhad ile Şirini
Anlar da sevmişler biri birini
Âşıkının açma gizli sırrını
Sakla derûnunda pinhânın olsun

Kaldır nikabını yüzün göreyim
Göreyim de sana canım vereyim
İster isen rakipleri kırayım
Hemen senin bana fermanın olsun

Sen var iken gönül vermeyim yâda
Şirin dahi verdi gönlün Ferhâda
Efendim sen sağ ol hemen dünyada
Bu GEVHERÎ kulun kurbanın olsun

— 11 —

Ahır beni bu dert sine gönderir
Unulmaz yâreler em em üstüne
Figanım işinden aklın yetirir
Gitti gider geldi gam gam üstüne

Bir dilbere meyil verdim özümle
Nasihat eyledim geçmez sözümle

İki ellerim gitmez oldu gözümle
Âcizim silmeğe nem nem üstüne

Ol dilberden vefa gitti naz kaldı
Yandı ciğer kebap oldu köz kaldı
Bu zamanda asilzade az kaldı
Şimdi doğmaktadır kem kem üstüne

GEVHERÎ der şimdi zamane kemdir
Dilberlerin işi daima zemdir
Bir günüm şad ise bir günüm gamdır
Görmedim âlemde dem dem üstüne

— 12 —

Ahu gözlüm senin hüsnün baharı
Karanfil mi, lâle midir, gül müdür?
Leblerin güftarı dehanın barı
Kevser midir, zemzem midir, mül müdür?

Dilde bir ateş var muhabbet derler
Bu aşka esirdir etfalü pirler
Bir mecnunum bilmem gezdiğim yerler
Hamun mudur kühsar mıdır, çöl müdür?

Aziz başın için olsun ey peri
Doğrusunu söyle gel şimden geri
Defteri uşşakın içre GEVHERÎ
Azat mıdır, mürit midir, kul mudur?

— 13 —

Bana yardan vaz geç derler
Ben geçerim gönül geçmez
Üftadesi çoktur derler
Ben geçerim gönül geçmez

Aşkına düştüm ne çare
Sataşmışım ahü zâre
Çekerlerse beni dâre
Ben geçerim gönül geçmez

Aşk tuzağına tutuldum
O yâra yandım yakıldım
Ara yerden de çekildim
Ben geçerim gönül geçmez

GEVHERÎ der o kaşların
Âşıka çoktur işlerin
Harman sonu dervişlerin
Ben geçerim gönül geçmez

— 14 —

Elâ gözlü nazlı dilber
Seni kandan sakınırım
Kandan değil hey efendim
Seni candan sakınırım

O yana bu yana bakma
Beni ateşlere yakma
Elini koynuna sokma
Seni senden sakınırım

GEVHERÎ der ben bir merdim
Yüreğimden çıkmaz derdim
Sen bir kuzu ben bir kurdum
Seni benden sakınırım

— 15 —

Be hey elâ gözlü dilber
Kangı bağın gülüsün sen
Her seher vaktinde öter
Âşıkın bülbülüsün sen

Nazlısın yüksek uçarsın
Perişan gönlüm açarsın
Seni sevenden kaçarsın
Aklın yoktur delisin sen

Etti bana türlü âli
Bulmadım dostumu hâlî

GEVHERÎ neylesin mali
Gevherinin malısın sen

— 16 —

Ey benim nazlı cananım
Severim kimseler bilmez
Bir iştir geldi başıma
Çekerim kimseler bilmez

Bak şu kalbimin işine
Saldı sevdayı başıma
Dünü gün aşk ateşine
Yanarım kimseler bilmez

GEVHERÎ ümidim Haktan
Yandı bu bağrım firakatan
Ey efendim derdi aşktan
Ölürüm kimseler bilmez

— 17 —

Yardan ayrılmışım hemdemim gamdır
Gözlerimden akan hun ile nemdir
Yitirdim Leylâ'mı Mecnun'a döndüm
Ne mihnetim mihnet ne demim demdir

Güç imiş Mansur'a dardan ayrılmak
Bülbülün işidir hardan ayrılmak
Göz görürken şöyle yardan ayrılmak
Billâh efendim ölümle tev'emdir

Cemalin şem'ine oldum pervane
Kal oldum aşkınla ben yane yane
Evvel merhem idi vuslatın cane
Şimdi hayallerin derdime emdir

Yusuf'un nesli misin ey gözü mestim
Çah içre kaldım yetişmez destim
GEVHERÎ'nin halin sorarsan dostum
Bir gün güler isem bin günüm gamdır

ÂŞIK HASAN

Tamşıvar'lı Gazi Âşık Hasan XVII nci asrın meşhur saz şairlerindendir. İkinci Viyana muhasarasını takip eden bozgunlar esnasında mütemadi harplere iştirak etmiş ve türküleriyle serhat halkının derin elemlerini terennüm etmiştir. Bektaşılar arasında da "Karpuzu büyük Hasan Baba„ diye tanınmış olan bu âşık yazdığı cidden güzel şiirleriyle son zamanlara kadar unutulmamıştır.

— 1 —

Bilmem sarhoş mudur uykudan kalkmış
Taramış zülfünü gerdana dökmüş
Beyaz ellerine al kına yakmış
Dedim öpüşelim dedi ki yok yok

Dedim selvi nedir dedi boyumdur
Dedim bu güzellik dedi soyumdur
Dedim bu cilveler dedi huyumdur
dedim koçuşalım dedi ki yok yok

Dedim ölüm yok mu dedi aynımda
Dedim öz vebalim dedi boynumda
Dedim turunçların dedi koynumda
Dedim koklaşalım dedi ki yok yok

Dedim yanakların dedi gülümdür
Dedim kâkülün dedi sünbülümdür
Dedim GARİP HASAN dedi kulumdur
Dedim sarmaşalım dedi ki yok yok [1]

[1] Bu deyişi Emrah, Kastamonu'lu Kemalî... gibi birçok sazşairleri tanzir etmişierdir.

— 2 —

Şunda bir canane gönül düşürdüm
Yanakları dönmüş nar danesine
İnmiş inmiş mah yüzüne dökülmüş
Asılsam zülfünün her danesine

Tenhaca bulup ta halim arzetsem
Dertliyim derdime bir çare kılsam
Ol kiraz dudağın ağzıma alsam
Pek tutup sarılsam gerdanesine

Yüzünü göreli oldum serseri
Sır gümüşüne benziyor her yeri
Meydana getirmiş şöyle dilberi
Aferin doğuran merd anesine

Der ki HASAN yâr hayalin görürken
Naz ile bir danem yola giderken
Şunda bir dilberin methin ederken
Hicabından döktü ter dânesine

— 3 —

Senin yazın kışa benzer
Bir sevdalı başa benzer
Çok içmiş sarhoşa benzer
Duman eksilmeyen dağlar

A dağlar ah ulu dağlar
Eşinden ayrılan dağlar

Selviye benzer meşesi
Del-olup [1] aşka düşesi
Top top olmuş menevşesi
Burca burca kokan dağlar

A dağlar ah ulu dağlar
Eşinden ayrılan dağlar

[1] Deli olup yerine.

Mor menevşe boynun eğmiş
Yapracığı suya değmiş
Yazın yeşil kemha geymiş
Kışın sade giyen dağlar

A dağlar ah ulu dağlar
Eşinden ayrılan dağlar

Ben bu dağdan geldim geçtim
Boz bulanık suyun içtim
Ben yarimden ayrı düştüm
Gördünüz mü bakan dağlar

A dağlar ah ulu dağlar
Eşinden ayrılan dağlar

Yükseklerde yurdun mu var
Şahinlerin kurdun mu var
Bencileyin derdin mi var
Gözü yaşı akan dağlar

A dağlar ah ulu dağlar
Eşinden ayrılan dağlar

— 4 —

Bugün ben bir güzel gördüm
Gül cemali ala benzer
Çıkmış bahçede salınur
Boyu selvi dala benzer

Boyu uzun beli ince
Memeler benzer turunca
Yanak lâle ağız gonca
Kaşları hilâle benzer

Bahçenizde biten badem
Sanma ki ben sana yâdem
Eğil gerdanından tadam
Âb-ı şeker bala benzer

Bahçenizde biten üzüm
Sensin benim iki gözüm
Gerdanına yoktur sözüm
Bağdadî merala benzer

Bahçenizde bülbül öter
ÂŞIK HASAN yanıp tüter
Siyah kâkül gerdan örter
Lebi kevser bala benzer

— 5 —

Ne çeker kulların serhad elinde
Bilinmez hünkârım görülmeyince
Bunca memleketin kâfir elinde
Kaldı, inanmadın ayrılmayınca

Kimi şehit oldu, kimi giriftar
Kâfirin elinde inleriz zar zar
İstergonla Bodin, İygir, Oyuvar
Ele girmez şahım yorulmayınca

Gaziler başına takıp çelengi
Kırardı Nemçe'yi, Macar, Frengi
Neylesin kulların edemez cengi
Halü hatırları sorulmayınca

HASAN der göklere çıkmıştır ahım
Hudam bağışlasın yoktur günahım
Tamışvar kalesin bil padişahım
Vermeyiz kâfire kırılmayınca

— 6 —

Hey ağalar benim nem var illerden
Benim ağlıdığım kendi halimdir
Bir güzeli bir horyada vericek
Ta ölünce ol güzele zulümdür

Şunda bir dânâ ehli dil ge'se
Her kişinin gönlündekini bilse

Bir kişinin sevdiğini il alsa
İle bir gün ona her gün ölümdür

İl ne bilsin âşıklığın hâlinden
Dermek ister yarin taze gülünden
Ağyar ile müddeinin elinden
Benim ciğerciğim dilim dilimdir

Sabahleyin üstümüzden geçersin
Dertli gönüllerin derdin açarsın
Bu HASAN DEDE'mden niçin kaçarsın
Demedin mi HASAN DEDE'm kulumdur

KEREM

Kerem ile Aslı efsanesinin kahramanı olan Âşık Kerem XVII inci asrın ilk yarısında Anadoluda yaşamış kıymetli bir sazşairidir. Divan edebiyatı tesiri altında kalmıyan Keremde lirik şiirler vücude getirebilmek hususunda büyük bir kabiliyet vardır.

— 1 —

Gurbet elde yaman oldu halimiz
Sılaya varmağa nice çağlar var
Ah ederim elim erişmez yara
Aramızda yıkılası dağlar var

Ne yaman eğlenip kaldık burada
Dilerim Mevlâdan erem murada
Bana derler neyin kaldı sılada
Bilmezler ki bir ciğerim dağlar var

Bir yiğit düşünce kaldıran olmaz
İylik unudulup kem demek olmaz
Bu kadar gurbette eğlenmek olmaz
Ne deyeyim ayaklarım bağlar var

Bozulmaz mı alnımızdaki yazılar
Göz göz oldu yaralarım sızılar
KEREM'im der dinleyin hey gaziler
Derdin koyup benim için ağlar var

— 2 —

Şu fani dünyaya geldim geleli
Ayıkmadı dertli gönül belâdan

Başım alup ne diyara gideyim
Ahvalcığım sana malûm yaradan

Bir dileğim vardır Bari Huda'dan
Ah çektikçe kan geliyor dideden
Ben güzelim deyu kaçıyor benden
O da benim gibi bir kul yaradan

KEREM der ki beni yakıp yandırma
Yandırıp ta dost eline kondurma
Ben ölürsem Azraili gönderme
Dost eliyle al canımı yaradan

— 3 —

Turnam ne diyardan gelip geçersin
Bir haber sorayım durun turnalar
Benim Han Aslı'mdan haberdar mısın
Bana bir teselli verin turnalar

Kâküller perişan telleri uğru
Dayanmaz cevrine âşıkın bağrı
Azmedip gidersen Bağdad'a doğru
Çöller safasını sürsün turnalar

Kılavuzun yanlış yola girerse
Şahin tutup tellerini yolarsa
Alayların bölük bölük bölerse
Ayrılık nic-olur [1] görün turnalar

KEREM der ki bu sözümü fevtetmen
Vakıtlı vakıtsız yollara gitmen
Avcılar duymasın çağrışıp ötmen
Ayrılıktır yakın menzil turnalar

— 4 —

Medet medet âlemleri yaradan
Başa bir hal geldi çıkıp giderim
Felek tabancasın çaktı sineme
Unudamam belim büküp giderim

[1] Nice olur yerine.

Henüz şimdi çıkar oldum sılamdan
Eşim dostum unutmasın duadan
Yavru şahin uçurmuşum yuvadan
Avcılar elinden bakıp giderim

Aşabilsem şu balkanın ardından
Yıkılaydım vatanımdan yurdumdan
Yedi yıldır Han Aslı'nın derdinden
Uğradığım şehri yakup giderim

KEREM eder ecelimde duşumda
Değirmenler döner çeşmim yaşında
Coşkun sular gibi dağlar başında
Çağlayıp çağlayıp akıp giderim

— 5 —

Gör ki felek bize neler işledi
Attı dondan dona parelerimiz
Derdim çoktur hangi birin yanayım
Gel tabip incitme yarelerimiz

Yarim gibi şu cihanda yoğimiş
Mevlâm gülâp ile ezmiş yoğurmuş
Beni anam gam gecesi doğurmuş
Keşke taş doğursa analarımız

Ne kara günlerde doğurmuş anam
Gam ile yuğrulmuş şu benim binam
Şimdi ıssız kaldı gül gibi hanem
Yavrı uzak düştü aralarımız

Ben KEREM'im kendi kendim bilirim
İflâh etmez bu dert beni ölürüm
Kim bilir ki ne diyarda kalırım
Nazlı yar bağlasın karalarımız

— 6 —

Sakın incitmeyin nazlı bacılar
Kenardan geçeyim yol sizin olsun

Yüreğimde çoktur gamlar acılar
Ağular içeyim bal sizin olsun

Geldim ise yine durmaz giderim
Aşkın katarını çeküp yiderim
Yangınlıyım bir su içer giderim
Bir su ver içeyim göl sizin olsun

KEREM eder hem deliyim hem uslu
Yüreğim yaralı ciğerim paslı
Aslımdan ayrıldım yaslıyım yaslı
Ben kara giyeyim al sizin olsun

— 7 —

Arzuladım geldim Karadağ seni
Nedir çekticeğim elinden senin
Aktı çeşmim yaşı Ceyhun'a döndü
Acap kimler geçer selinden senin

Dilerim başına sam yeli essin
Şol kara bağrını ahçılar kessin
Elvan çiçeklerin yansın tutuşsun
Kimseler kokmasın gülünden senin

Mer'aların aygın aygın ayılar
Çeşmelerin derin derin kuyular
Bellerini kessin yat haramiler
Bezirgân geçmesin elinden senin

Dertli KEREM der tufanın gitmesin
Lâlen sünbülün menevşen bitmesin
Bahçenizde yat bülbüller ötmesin
Han Aslım geçmesin yolundan senin

— 8 —

Sevdiğim elâ gözlüden
Ben dönerim gönül dönmez
Danışın şirin sözünden
Ben dönerim gönül dönmez

Ben yanarım o yar bilmez
Ben ağlarım el inanmaz

Eli elvan nakışlıdan
Suna gibi akışlıdan
Ceran meral bakışlıdan
Ben dönerim gönül dönmez

Ben yanarım o yar bilmez
Ben ağlarım el inanmaz

Sarısı yeğdir bozundan
Kışı yeğ olur yazından
Gâvur melikin kızından
Ben dönerim gönl dönmez

Ben yanarım o yar bilmez
Ben ağlarım el inanmaz

Kaşların ebru kemandan
Beni ayırıptır candan
KEREM'im der Aslı Han'dan
Ben dönerim gönül dönmez

Ben yanarım o yar bilmez
Ben ağlarım el inanmaz

— 9 —

Ağlayı ağlayı düştüm dağlara
Başıma gelmedik haller mi kaldı
Bir ahu gözlünün meftunu oldum
Didemden akmadık seller mi kaldı

Elimden aldırdım konca gülümü
Gurbet ele saldı Mevlâ yolumu
Gün begün artırdım ahü zârımı
Şimdi geştetmedik yollar mı kaldı

Felek kıyar bakmaz bu genç çağlara
Deli gönül çıkmış yüce dağlara

Rakip gider m-ola [1] güllü bağlara
Engeller dermedik güller mi kaldı

Bir vefasız yardan çekem zulümü
Genç yaşımda kabul ettim ölümü
Hiç kimseler sormaz benim halimi
KEREM gezmediğim eller mi kaldı

— 10 —

Behey elâ gözlü dilber
Kangı bağın gülüsün sen
Seher vaktinde uyanır
Âşıkın bülbülüsün sen

Hümasın yüksek uçarsın
Bir bakar gönlüm açarsın
Ben severim sen kaçarsın
Aklın yoktur delisin sen

Severim hakikî yari
Feda kıldım canü teni
KEREM der ki Aslı Han'ı
Cihanın sultanısın sen

— 11 —

Sana derler sultan dağı
Ne dumandır başın senin
Belirsizdir yazın kışın
Hiç bitmez mi kışın senin

Dört bir yana mest olmuşsun
Dertlilere dost olmuşsun
Cümle dağa üst olmuşsun
Alçak değil başın senin

KEREM eder geldim gittim
Şu fani dünvaya nettim
Ululardan sual ettim
Kimse bilmez yaşın senin

[1] Gider mi ola yerine.

KARACAOĞLAN

XVII nci asrın sonunda yetişmiş olan Karacaoğlan, en kıymetli halk şairimizdir. Divan edebiyatı tesirine katiyen kapılmamış, millî duygularımızı, bedîî hislerimizi açık türkçe ifadelerle ve tamamile hece veznile terennüm etmiştir.

— 1 —

Yeşil başlı gövel ördek
Uçar gider göle karşı
Eğricesin tel tel etmiş
Döker gider yare karşı

Telli turnam sökün gelir
İnci mercan yükün gelir
Elvan elvan kokun gelir
Yâr oturmuş yele karşı

Şahinim var bazlarım var
Tel alışkın sazlarım var
Yâra gizli sözlerim var
Deyemiyom ile karşı

Fani KARACOĞLAN fani
Veren alır tatlı canı
Yakışmazsa öldür beni
Yeşil bağla ala karşı

— 2 —

Garbî yeli garbî yeli
Ne esersin deli deli
Behçemde Açılan gülü
Sen soldurdun garbî yer

Garbî yeli yiğin eser
Deli poyraz sana küser
Ak yâr duyar bana küser
Sen barıştır garbî yeli

Ak elinde sarı akik
Yüzün yıkık boynun bükük
Ak yar dargın deye duyduk
Sen barıştır garbî yeli

Garbî yeli serin değer
Akça deniz dalga döğer
KARACAOĞLAN yârin anar
Sen estikçe garbî yeli

— 3 —

Garipçe garipçe öter
Kızıl özün turnaları
Yiğide eğlence yeter
Ala gözün sürmeleri

Öte döner havallenir
Beri döner cığalanır
Yel estikçe tel tel olur
Siyah zülfün burmaları

Gül devşirdim deste deste
Armağan yolladım dosta
Böyle m-olur [1] dostun dosta
Varıp varıp gelmeleri

KARACOĞLAN bulur mu ola
Bu dert beni alır mı ola
Mevlâm izin verir mi ola
Dost yüzünü görmeleri

— 4 —

İncecikten bir kar yağar
Tozar elif elif deye

[1] Böle mi olur yerine.

Deli gönül abtal olmuş
Gezer elif elif deye

Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yaylâ çiçeği kokuşlu
Kokar elif elif deye

Elif kaşlarını çatar
Gamzesi sineme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar elif elif deye

Evlerinin önü çardak
Elif'in elinde bardak
Sanki yeşil başlı ördek
Yüzer elif elif deye

KARACOĞLAN emelerin
Gönül sevmez değmelerin
İliklemiş düğmelerin
Çözer elif elif deye

— 5 —

Hey ağalar böyle m-olur [1]
Hali yardan ayrılanın
İner ummana dökülür
Seli yârdan ayrılanın

Gökten turnalar çekilir
İner yerlere dökülür
On beş yaşında bükülür
Beli yardan ayrılanın

Gül dikensiz bitmez imiş
Bülbül gülsüz ötmez imiş
İşe güce yetmez imiş
Eli yardan ayrılanın

[1] Böyle mi olur yerine.

KARACOĞLAN eyler firak
Ateş aldı yandı yürek
Sağ yanında hazır gerek
Malı yardan ayrılanın

— 6 —

Yazın evel baharında
Teferrüçte gör elmayı
Yel esip yere düşmeden
Budağında kır elmayı

Elmanın dudağı ağlar
Gözüm yaşı durmaz çağlar
Beyler, paşalar, ağalar
Diz üstüne kor elmayı

Perişan gönlüm perişan
Elmadır âşıka nişan
Elmasız yare kavuşan
Aheder anar elmayı

KARACOĞLAN kaynar, coşar
Aşk dalgası boydan aşar
Bir kötüye yolu düşer
Kadrin bilmez yer elmayı

— 7 —

Erzurum dağından esen ruzigâr
Bağlama yolumu atım eşkindir
Söylemen o yâre dokunur bana
Yürek pare pare gönül coşkundur

Getirin atımı binem aşkara
Âlem bilir sevdiğim aşikâre
Dellallar çağırtsam günde beş kere
Satılmaz kumaşım gözden düşkündür

Ördeksiz göllerin avın avlama
Vefasız dilbere meyil bağlama

Ben yolcuyum beni yoldan eğleme
Ver bana bir öğüt aklım şaşkındır

Atıma binip gideyim mazamaz
Her yiğit sevdiği inen gezemez
Sıfat kocar amma gönül kocamaz
Şimdi gönlüm bir yosmaya düşkündür

KARACOĞLAN der ki ben de yanarım
Yâr yitirdim yana yana ararım
Üç güne koydumdu kavlü kararım
Bu gün yardan ayrılalı beş gündür

— 8 —

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Yurtlarınız çayır çimen pınar mı
Mevlâm güzelliği hep sana vermiş
Seni gören başkasını dener mi

Sallanı sallanı gelmiş pınara
Kadir Mevlâm işimizi unara
Gün doğmadan şevkın düşmüş pınara
Gün üstüne bir gün daha doğar mı

KARACOĞLAN der ki ermediler mi
Tomurcuk güllerin dermediler mi
Seni sevdiğine vermediler mi
Âşıkın ağlatan güzel güler mi

— 9 —

Ilgıt ılgıt esen seher yelleri
Esip esip yara değmeli değil
Ak elleri elvan elvan kınalı
Karadır gözleri sürmeli değil

Estirir de seher yeli estirir
Kimini ağladır kimin küstürür

Kısmet ise kadir Mevlâm gösterir
Çokça heves edip öğmeli değil

Bir bölük turna da havada uçar
İner engininden bir bade içer
Esen seher yeli göğsünü açar
Yâr göğsün bentleri düğmeli değil

Bir bölük turna da havada kışlar
Bak başıma geldi gördüğüm duşlar
Size derim size yaren yoldaşlar
Kavli yalan dostu sevmeli değil

KARACOĞLAN der ki konup göçmedim
Ak göğsünün düğmelerin açmadım
Fursat elde iken alıp kaçmadım
Öldürmeli beni döğmeli değil

— 10 —

Çıktım ücesine seyran eyledim
Dost ile gezdiğim çöller perişan
Bir başıma olsam gam çekmez idim
Bir ben değil cümle iller perişan

Başı pare pare dumanlı dağlar
Hastanın halinden ne bilir sağlar
Bozulmuş siyeci virane bağlar
Bülbülün konduğu güller perişan

KARACOĞLAN der ki olaydı sözüm
Ayağın altına türaptır yüzüm
Kırılmış perdesi çalmıyor sazım
Sazlar düzen tutmaz teller perişan

— 11 —

Yaz gelip te beş ayları doğunca
Boz bulanık akar kuru dereler
Sen de benim gibi yardan mı ayrıldın
Göz göz oldu sinemdeki yaralar

Ağlama sevdiğim yine gelirim
Güzeller içinde seni bulurum
Bu dert bana hayır etmez ölürüm
Yiğidin sevdiği giysin karalar

Benden selâm eylen kavli yalana
İnanman ağalar yüze gülene
Kefen kısmet olmaz güzel sevene
Beni dostun yağlığına saralar

KARACOĞLAN der ki hazeller ile
Döküldü yaprağım gazeller ile
Bir davamız kaldı güzeller ile
Ancak davamızı Mevlâm aralar

— 12 —

Bir yiğit gurbete çıksa
Gör başına neler gelir
Merdin sılayı andıkça
Yaş gözüne dolar gelir

Bağrıma basarım taşlar
Akıttım gözümden yaşlar
Yavrusun aldıran kuşlar
Yuvasına döner gelir

Kocadım çekemem nazı
Bağrıma dökemem közü
Yarin bana kötü sözü
Kara bağrım deler gelir

Evlerinin önü söğüt
Atalardan kalmış öğüt
Yarinden ayrılan yiğit
Sılasına döner gelir

Yaşa KARACOĞLAN yaşa
Ben söylerim coşa coşa
İş düşünce garip başa
Düşünerek gider gelir

EMRAH

XVII inci asırda yaşadığı kuvvetle tahmin edilebilen Emrah Erciş'lidir. "Selvihan„ hikâyesinin de kahramanı olan bu şairin deyişleri yanlış olarak sonraları Erzurumlu Emraha isnat edilmiştir.

— 1 —

Sallanı sallanı gelen sevgilim
Söyle kömür gözlüm kimin yarisin
Kız senin derdinden derbeder oldum
Söyle tutu dillim kimin yarisin

Tuba kazı gibi göğsü nakışlım
Koynu içi miskü amber kokuşlum
Melâik sıfatlım melül bakışlım
Söyle ince bellim kimin yarisin

Kapında yayılır koyunla kuzu
Yerin çiçeğisin göğün yıldızı
EMRAH bir gedadır sen beyin kızı
Söyle sırma tellim kimin yarisin

— 2 —

Yüz bin mihnet ile bir bağ yetirdim
Yemedim meyvasın el aldı gitti
Ağlar göz yaşımı ceyhun eyledim
Çalkandı dünyayı sel aldı gitti

Yüz bin dert çekmişim bin dahi gerek
Çok ömür ister ki bir dahi görek

Yarim elden aldı o zalim felek
Hoyrat dost bağından gül aldı gitti

Nazlı yarin kem haberi gelüptür
Dostlar ağlar düşmanlarım gülüptür
Dediler ki dertli EMRAH ölüptür
Kimi kazma kürek bel aldı gitti

— 3 —

Yine bahar oldu coştu yüreğim
Akar boz bulanık selli dereler
Sıla derdi vatan derdi yar derdi
İflâh etmez bu dert beni paralar

İtibar olmazmış yüze gülene
Canım kurban olsun kadir bilene
Kefen yetişmezmiş garip ölene
Belki yarin çevresine saralar

Hayal oldu âşık EMRAH halleri
Deyin yare gözlemesin yolları
Her kesin sevdiği giyer alları
Koy benim sevdiğim giysin karalar

— 4 —

Yüce yüce karlı dağlar
Hup eser yellerin senin
Gider yazın gelir kışın
Kar koçar bellerin senin

Her yanda ırmağın çağlar
İner düz ovayı boylar
Yeşil baş sunalar oynar
Çalkanır göllerin senin

EMRAH hey der hani yurdum
Ne kem yerde mesken kurdum

Hup gözledin yahşi vurdun
Kırılsın kolların senin

— 5 —

Bizim sahraların başı
Pare pare duman şimdi
Sevişmesi bir hoş olur
Ayrılması yaman şimdi

Gülün çevresi har m-ola
Çektiğim ahü zâr m-ola
Acap bizi anar m-ola
O kaşları keman şimdi

Arasam yari bulurdum
Yolunda kurban olurdum
Bir gün görmesem ölürdüm
Gör neyledi zaman şimdi

Erisin dağların karı
Ben çekerdim ahü zari
Kadir Mevlâm gönder yari
Gönül ister heman şimdi

Benim aşnam şimdi çıkar
Çıkar da yollara bakar
EMRAH'ı otlara yakar
Boyu servi revan şimdi

— 6 —

Ağalar gurbetten geldim
Geldim ki nazanım gitmiş
Sılam bana hor göründü
Salınıp gezenim gitmiş

İçmişim ezel şarabı
Yine kavuştur ya Rabbi
Destinde aşkın kitabı
Okuyup yazanım gitmiş

Hasret içtik elde bade
Oldu efganım ziyade
Ördek uçtu kaldı ada
Göllerde yüzenim gitmiş

Bir dahi saz almam ele
Mailim ben tatlı dile
Top zülfünü ince bele
Tarayıp düzenim gitmiş

Bir dahi içmeyem bade
Kuzum seni vermem yade
Süt beyaz üstüne sade
Giyinip tozanım gitmiş

İstemem bahçeyi bağı
İçirdiler bana ağı
Beyaz fese pembe bağı
Bağlayıp gezenim gitmiş

Bu dünya böyle kalırsa
Küffardan öç alınnırsa
Vadem gelip ölünürse
Mezarım kazanım gitmiş

Dün gece gördüm duşumda
Civan duruyor karşımda
Tarihim mezar taşımda
Okuyup yazanım gitmiş

EMRAH eder nedir belâ
Baba düştüm gurbet ele
Yine saz alayım ele
Eyvah ki nazanım gitmiş [1]

— 7 —

Bir dilberi metheylerim
Gayetle kara kaşları
Dündenberi mezattadır
Çün ister para kaşları

[1] Bu şiir Kereme de isnad edilmektedir.

Ebrusun keman ediyor
Yarim hışmile gidiyor
Kaftan kafa hükmediyor
Benzer hünkâra kaşları

Âbı zemzeme dalıptır
Yavru pek aklım alıptır
Cellâtlığa pek taliptir
Çekiyor dâra kaşları

EMRAH'ım halim bilmiyor
Muhip yâranım gelmiyor
Elim işime varmıyor
Göndermez kâra kaşların

ÂŞIK ALİ

Müstezat tarzında meşhur bir türküsü bugün elimizde bulunan Âşık Ali XVII nci asrın kıymetli saz şairlerinden biridir.

— Türkü —

Kara gözlü yardan murat alınmaz
Cana cevri çoktur tarif olunmaz

İçsem elinden
Emsem lebinden
Koçsam belinden
Yâr gül yüzlüdür

İştiyakı sineciğim yakıyor
Ahü figanım göklere çıkıyor

İki elinde taş
Sinemde ataş
Didelerim yaş
Pınarım gözlüdür

Zârım işiden der ki yazıktır
Gariplik çekmişim bağrım eziktir

Havadan inmez
Koluma konmaz
Halimden bilmez
Acı sözlüdür

Der ki ALİ kimse bilmez halimden
Kime dadedeyim kanlı zalimden

Geceler ayaz
Giydiği beyaz
Dudaklar kiraz
Ahu gözlüdür

XVIII inci ASIR

KABASAKAL MEHMET

XVIII inci asırda yaşadığı iki destanile anlaşılan Mehmed'in diğer eserleri bulununcıya kadar kıymetli bir saz şairi olduğu söylenemez.

— 1 —

Yedi kıral sizden hazer kılurlar
Neslinizde keramet var bilirler
Cümle âlem buna teslim olurlar
İttifakı âlem bu değil midir

Ecdadın âleme temaşa kıldı
Himmetile evkaf zuhura geldi
Bütün dünya ana müsahhar oldu
İnayeti Huda bu değil midir

Fazıl efendimiz geride geçti
Küffarın başına ateşler saçtı
Nice şehitlere hulleler biçti
Fatihi Kandiye ol değil midir

Şehit efendimiz Beçedek aldı
Mübarek vücudü pinhanda kaldı
Kerameti anda kemalin buldu
Cümlenin malûmu bu değil midir

Ceddiniz Bosna'nın fethini kıldı
Anda kerameti zuhura geldi
Kahraman misali kılıçlar çaldı
Seddi İskenderî ol değil midir

Amminiz efendim geçti İran'a
Nizam verdi Şamahi'ye Şirvan'a

Tebriz'in fethine olmaz bahane
Gaziler sultanı ol değil midir

Niş kalesin küffar gafilen aldı
Anın fethi efendime müyesser oldu
Yeşil sancak ile hep etraf doldu
Keramet nişanı bu değil midir

Efendimdir vüzeralar sultanı
Merhamet sizdedir ey kerem kânı
Senin adaletin tuttu cihanı
MEHEMMET biçare kul değil midir

Niş fethine âlem tahsin kıldılar
Hatif sada edip tarih dediler
Aman deyip küffar necat buldular
Nusratı ilâhî bu değil midir

— 2 —

Fukara kulların arzuhal kıldı
Ahvalleri ziyade perişan oldu
Masumlar mektepte okumaz oldu
Masumlar duasın alın efendim

Mektebin önünde ahır yapıldı
Okuyan sıbyan geri çekildi
Etme deyenlerin evi yıkıldı
Bunun ilâcını görün efendim

Yeyiciler akçe ister zaleme
Verilen malımız gelmez kaleme
Perişanlık şayi oldu âleme
Kullarına imdat kılın efendim

Akşam olur yiyiciler dirilir
Fukara kulların kusurun bulur
Haftada üçyüz kuruş olur
Keyfiyeti ahvalimiz bilin efendim

Silâhtar basmağa tertip olundu
Gitmiyenler için defter verildi

Üç yüzden ziyade kulun soyuldu
Raaya ahvalin bilin efendim

Yetmiş kadar adam mahbus bulundu
Nice bigünahlar zahimdar oldu
Mütevelli imam sebebi oldu
Kulların ahvalin bilin efendim

Yetmiş adam ile ihzar olundu
Raaya Kulların hali bilindi
Üç kimse üzerine huccet olundu
Halimize merhamet kılın efendim

Kara Molla Oğlu araya girdi
Altı kese akçeye halâs buldu
Raayaya cebren salyana oldu
Bize olan zulmü bilin efendim

Otuz kese akçe tecrim olundu
Beş çifti olanın ikisi kaldı
Akıbet Deveci Osman belâsın buldu
Sairin hakkından gelin efendim

Raaya kulların çektiler gücün
İmam adam gönderdi töhmeti içün
Devletli Beyefendimizin başı içün
Tezkiye edin de sorun efendim

Niş gibi kalenin fethini kıldın
Koymadın küffardan intikam aldın
Âlemde gazilik şöhretin buldun
Kulların intikamın alın efendim

Kusurum affınla eyle inayet
Hatifeten tarihi düştü hidayet
Yoktur kereme asla nihayet
MEHEMMET biçare kulun efendim

HOCAOĞLU

XVIII inci asrın ilk nısfında yaşıyan Hocaoğlu'nu Nasuh Paşa hakkında yazdığı destanla tanıyoruz. Şairin elimizde başka şiiri olmadığı için, edebî kıymetine dair kat'î fikirler ileri sürmek kabil değildir.

— Destan —

Nasuh Paga ile hacca gidenler
Acap nam kodular Arabistana
Varıp Beytullaha tavaf edenler
Müstehak değil mi bağı cinana

Nedir bu Arabın ettiği işler
Yediler kılıncı görelim nişler
Söküldü cebeler, kesildi başlar
Boyandı gevherler kırmızı kana

Yine zahir oldu keşfü keramet
Arabın başına koptu kıyamet
Huccacı müslimin geçti selâmet
İrişti hacılar emnü emana

HOCAOĞLU âlem bilir mi bilmem
Bu düzenlik böyle kalır mı bilmem
Bir gelmiş bir dahi gelir mi bilmem
Böyle bir kahraman âhır zamana

HÜKMÎ

XVIII inci asrın ilk yarısında yaşıyan Hükmî'nin bugün elimizde Nasuh Paşa'nın asılarak öldürülmesi dolayısile onun ağzından yazdığı bir destanı vardır.

Eyyam devletinde Osman oğluydum
Yoluna fedadır ser padişahım
Bir gelmiş bir dahi gelir mi bilmem
Ben gibi kahraman er padişahım

Hareminde mukim idim bir zaman
Kâbe yolun ettim emn ile eman
Emrinle çöllerde olursam kurban
Bilinsin hayr ile şer padişahım

Rıza oldum emir Hak'tan gelince
Çare yoktur peymanemiz dolunca
Ruzu mahşer Hak divanı olunca
Gelindi sualin ver padişahım

Urban Hicaz'a olmuş iken galip
Olduk mu hünkârım biz katli vacip
Zerrece mihrine olmadık talip
Beni kullarına sor padişahım

HÜKMİYÂ firakım eylesin meşhur
Ziyaretle olsun kabrimiz mamur
Çölleri suladı misali yağmur
Alnımızdan akan ter padişahım

ÂŞIK ALİ

XVIII inci asır saz şairlerinden Âşık Ali'yi 1714 te öldürülen Osmanoğlu Nasuh Paşa hakkında yazdığı bir destan ile tanıyoruz.

— Destan —

Dört tarafa ferman gitti kasdına
Başının çaresin gör Osmanoğlu
Dört vez r tayin olunmuş üstüne
Kırk bin asker ile bil Osmanoğlu

Aşkar atın yorgun cenge varılmaz
Hattı hümayuna karşı durulmaz
Hasımların galip dava görülmez
Mahşerde mürafaa ol Osmanoğlu

Çok şükür huccaca vermiş hidayet
Bunca yıllar vardı geldi selâmet
Sancağı Resule yüz sürdü gayet
Akranın bulmasın al Osmanoğlu

Müsehhar eylemiş Şam'ın çöllerin
Hoş selâmet ettin Mekke yolların
Seni ister şimdi Aydın illerin
Sılai rahmeyle gel Osmanoğlu

Neylesin yalınız bir Nasuh Pasa
Âlem şanı inkâr olunmaz başa
Namü şanı inkâr olunmaz haşa
Döğüşe döğüşe öl Osmanoğlu

Der ki ALİ'm sana hezar aferin
Cenneti âlâda uçmaktır yerin
Bin yüz yirmi altıda kesildi serin
Yafa çöllerinde kaldı Osmanoğlu

XIX uncu ASIR

DERTLİ

Öz adı "İbrahim„ olan Bolulu Dertli, Hece ve aruz vezinlerile cidden güzel bir takım manzumlar vücude getirmiştir. Bektaşılık tesiri altında kalan şairde bilhassa Divan edebiyatı nüfuzu kendisini kuvvetle göstermektedir. Dertli XIX uncu asrın en çok şöhret kazanan şairlerinden biridir.

— 1 —

Ervahı ezelde evvelki safta
Elestü hitabında ben belâ dedim
Koyma beni anasırda gılâfta
Canım cemaline müptelâ dedim

Ruhlar aşk deminden oldu mestane
Kimi küfre daldı, kimi imana
Saf besaf olarak durdu divana
Kâfirler Lâ dedi ben illâ dedim

Ne çare Kün emri zuhura geldi
Eşya ve mahlûkat hep zahir oldu
Her ervah kendini bir yolda buldu
İmanü ikrarı ben sana dedim

DERTLİ çok himetten irşat olmadı
Sensiz mahşer yeri küşat olmadı
Çok nebiye vardım imdat olmadı
Şefaat kânısın Mustafa dedim

— 2 —

Bahar seli gibi dağlar başında
Gör nice torlandım nice bulandım

Bir darüşşifadan boşanmış gibi
Sürüyüp zinciri hayli dolandım

Ömrüm helâk ettim dehrin peşinde
Yüzbin çile vardır her bir işinde
Hicran ocağında, aşk ateşinde
Ciğer kebap oldum gör nice yandım

Gâhi sail gibi düştüm yollarda
Gâhi sahralarda gâhi çöllerde
Bir kısmet arayıp gurbet ellerde
Çok meşakkat çektim çok yuvarlandım

Bıktım o sofunun ibadetinden
Usandım mürşidin icazetinden
Geçtim o tekkenin kerametinden
Çilei felekten bezdim usandım

Himmeti bu imiş bize pirlerin
Hizmetin eyledim nice mirlerin
Nice mütesellim çok vezirlerin
Sayesinde bir DERTLİ'lik kazandım

— 3 —

Bana olan cefa senden değildir
Benim kendi bahtım kara sevdiğim
Sana meyil vermek benden değildir
Gönül düştü nedir çare sevdiğim

Bir gonca almışım cemal bağından
Bülbül veş yat oldum gül budağından
Müjgân oklarından hasret dağından
Ciğerciğim pare pare sevdiğim

Sen gibi canana kurban olursam
Terki vücut terki cihan olursam
Bir gün dü çeşminden nihan olursam
Garip DERTLİ diye ara sevdiğim

— 4 —

Sakıya meyinde nedir bu esrar
Kıldı bir katresi mestane beni

Şarabı lâ'linde ne keyfiyet var
Söyletir efsane efsane beni

Ref'et nikabını ey veçhi enver
Zulmette gönlümüz olsun münevver
Şarabı lâ'linin lezzeti dilber
Gezdirir meyhane meyhane beni

Âşıkın çok belâ gelir başına
Tahammül gerektir adu taşına
Şem'i ruhsarına aşk ateşine
Yanmakta seyretsin pervane beni

Bakmazlar DERTLİ'ye algındır deye
Hakikat bahrine dalgındır deye
Bir saçı Leylâya vurgundur deye
Yazmışlar defterü divane beni

— 5 —

Harabe kul olduk bezmi âlemde
Abat olsak ta bir olmasak ta bir
Düştük çare nedir dâma âlemde
Azat olsak ta bir olmasak ta bir

Aşk oduna yanmış ciğer kebabız
Hicr ile giryanız dide pür âbız
Yapılmış yıkılmış hane harabız
Bünyat olsak ta bir olmasak ta bir

Bir Şirin elinden aşk meyin içtik
Hak ile batılı fark edip seçtik
Varlık dağlarını deldik te geçtik
Ferhat olsak ta bir olmasak ta bir

Ey DERTLİ âlemde biz şahı diliz
Haktan hakikatten ağâhı diliz
Tariki esrara hemrahı diliz
İrşat olsak ta bir olmasak ta bir

— 6 —

Girdabı mihnette kapandın kaldın
Vermedin bir yandan ses kara bahtım
Anladım gafilsin uykuya daldın
Deli poyraz gibi es kara bahtım

Âlemde bir candan korkulmaz iken
Pençenden kimseler kurtulmaz iken
Arslana, kaplana yırtılmaz iken
Dedirdin tilkiye pes kara bahtım

DERTLİYÂ çıkar mı bu işin ucu
Şimdi farkeden yok altunu tuncu
Evvel beğenmezdim mesti pabucu
Verdirdin çarığa mes kara bahtım

ERZURUMLU EMRAH

XIX ncu asrın tanınmış âşıklarından Emrah hece ve aruz vezinlerinin her ikisinde muvaffak olmuştur. Şairin lirik manzumeleri yanında bir çok mutasavvifane parçalarına da tesadüf ediyoruz.

— 1 —

Ne kaçarsın benden ey melek sima
Ateş sakınır mı pervanesinden
Bezmi muhabbette canım efendim
Mey esirgenilmez mestanesinden

Gönül teşnesidir ruyi visalin
Gamın teşnesidir âbı zülâlin
Gözden nihan olsa güzel cemalin
Çıkmaz muhabbetin can hanesinden

Bana senden oldu ey çeşmi şehlâ
Kimi kimden kime kılayım şekva
Sana ricam budur Hazreti Mevlâ
Ayırma EMRAH'ı bir danesinden

— 2 —

Badı saba selâm eyle o yare
Mubarek hâtırı hoş mudur nedir
Nideyim yitirdim bulamam çare
Mestane elâ gözler yaş mıdır nedir

O nazlı canana uğrasa yollar
Bize mesken oldu kahveler hanlar
Yarin meclisinde oturan canlar
Hesap etsin yıllar beş midir nedir

EMRAH eder can bülbülü kafeste
Benim haspıhalim bildirin dosta
Kendim gurbet elde dost kara yasta
Gitmiyor kervanım kış mıdır nedir

— 3 —

Badı saba bir Mevlâyı seversen
Başın için nazlı yara di gelsin
Vücudüm şehrine düştü bir ateş
Yeter oldu sitemkâra di gelsin

Ak elleri boğum boğum kınalı
Altın kemer ince belde minalı
Bir hurî bakışlı melek simalı
Meftunuyum o dildara di gelsin

EMRAH eder yarın desti destime
Rakipler oturmuş benim kastıma
Taze merhem koyun yaram üstüne
Yaralarım azgın yara di gelsin

— 4 —

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Sen benim derdimden deva bilmezsin
Sen nasıl tabipsin yoktur ilâcın
Yürekte yaramı sarabilmezsin

Sana derim sana ey kalbi hain
Kimseler çekmesin feleğin yayın
Yıktın harap ettin gönlüm sarayın
Alıp bir tadını koyabilmezsin

EMRAH eder yalan oldu sözlerim
Muhabbeti can evinde gizlerim
Ne durursun ağlasana gözlerim
Gitti kaşı kara görebilmezsin

— 5 —

Münevver cemalin ey kamer tal'at
Hep görenler maşaallah dediler

İnsanda bulunmaz bu ahsen suret
Melek midir bu hüsnü mah dediler

Cemali pakinde Kâşifül esrar
Güzellik kudretin eylemiş izhar
Bu peyker ne hurî ne gılmanda var
Bunu bir yaratmış Allah dediler

Açılsa yüzünden zülfü siyahın
Fesholur ziyası mihrile mahın
Dergâhı lûtfunda sen güzel şahın
Âşıkı sadıktır EMRAH dediler

— 6 —

Ne feryat edersin divane bülbül
Senin bu feryadın gülşene kalsın
Bu dünyada eremezsen murada
Huzuru mahşere divana kalsın

Nesin methedeyim bir kaşı kara
Şu sineme açtı unulmaz yara
Cümle tabip gelse derdime çare
Derdimin dermanı lokmana kalsın

Bir yar için geçtim can ile serden
Vücudüm kül oldu aşkın nârından
EMRAH buse ister nazlı yarından
Bu bayram olmazsa kurbana kalsın

— 7 —

Sevmişim bir canı bir nevcivanı
Bulunmaz akranı dürdanedir bu
Misli yok Mâçinde Hıta ve Çinde
Güzeller içinde bir danedir bu

Ey çeşmi mestane kaşı kemane
Salma gel giryane âhü efgane
Görmemiş zamane böyle fettane
Cennetten cihane nişanedir bu

Seversen Allahı hupların şahı
Aduya her gâhi etme nigâhı
Sevmişim Billâhi sen hüsnü mahı
İncitme EMRAH'ı divanedir bu

— 8 —

Ben bir seyyah Arap olsam
Giysem karayı karayı
Yitirdim nazlı yarimi
Bulsam arayı arayı

Irak yollar yakın olsa
Her güzelde hakkım olsa
Dostum Lokman Hekim olsa
Sarsam yarayı yarayı

EMRAH'ın da okur yazar
Hak kalemi kimler bozar
Ayna almış perçem düzer
Zülfün tarayı tarayı

— 9 —

Tutam yar elinden tutam
Çıkam dağlara dağlara
Olam bir yaralı bülbül
İnem bağlara bağlara

Birin bilir binin bilmez
Bu dünya kimseye kalmaz
Yar ismini desem olmaz
Düşer dillere dillere

EMRAH eder bu günümdür
Arşa çıkan tütünümdür
Yara gidecek günümdür
Düşem yollara yollara

BAYBURTLU ZİHNÎ

XIX uncu asrın tanınmış şairlerinden olan Zihnî, hece ve bilhassa aruz veznile pek çok manzume vücude getirmiştir. Fakat Zihniye asıl kıymet verdiren şiirleri hece ile yazdığı parçalardır,

— 1 —

Vardım ki yurdumdan ayak götürmüş
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı
Camlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sakiler meclisten çekmiş ayağı

Kangı dağda bulsam ben o meralı
Kangı yerde görsem çeşmi gazali
Avcılardan kaçmış ceylân misali
Geçmiş dağdan dağa yoktur durağı

Lâleyi, sünbülü, gülü har almış
Zevku şevk ehlini âhü zâr almış
Süleyman tahtını sanki mar almış
Gama tebdil olmuş ülfetin çağı

ZİHNÎ derd elinden her zaman ağlar
Sordum ki bağ ağlar bağıban ağlar
Sünbüller perişan güller kan ağlar
Şeyda bülbül terkedeli bu bağı

— 2 —

Yıkmış çadırların göçetmiş Leylâ
Vardım ki boş kalmış yar otakları
Dağı mesken etmiş biçare Mecnun
Akıtmış gözünden kan ırmakları

Zeyt ile gönderdim Leylâ'ya name
Dedi eyi getirdin ağyarı kâme
Akibet yar oldun İbni Selâme
Neyledin ettiğin o misakları

ZİHNÎ'yim akıttım didem yaşların
Yedi yıl beklerim bulak başların
Dağıt bu derneği sav savaşların
Bozuldu kabail ittifakları

— 3 —

Ah elinden zülfü kemendim benim
Müjgân değdi sinem yaralandı gel
Gün begün artmakta dert ile gamım
Uç verdi yaralar sıralandı gel

Gamdan hisar oldu meskenim yurdum
Tükenmez avazım okunmaz virdim
Üç değil beş değil yüz oldu derdim
Yüklendi gam yükün kiralandı gel

ZİHMİYÂ kulundur haftada ayda
Sevip ayrılmada ne buldun fayda
Azrail göğsünde canın heyheyde
Gözlerimin ağı karalandı gel

— 4 —

Kâtip sen yaz, saba sen de kerem kıl
Götür arzıhalim yare tezelden
Naziktir efendim nezahetli bil
Gönderelim o dildara tezelden

Kâtip çok uzatma sarfı imlâyı
Hemen yaz derdime iste devayı
Kerem et bekletme badı sabayı
Azmeylesin o diyra tezelden

Hasretli dideme nem mi gönderir
Hicran mı gönderir gam mı gönderir

Kendi mi gelir merhem mi gönderir
Zahmı dili ZİHNİ zâra tezelden

— 5 —

Badı saba selâmı söyle o yare
Ya gelsin ya gidek o diyara biz
Kâtip arzıhalim yaz ki canana
Ayrılalı düştük ahü zâra biz

Kâtip arzıhalim arşa dayandı
Can gurbetle hasret nârına yandı
Her kes sevdiğinden doydu usandı
Neden kaldık böyle bahtı kara biz

Namem hem okusun hem yar ağlasın
Aşk oduna düşsün naçar ağlasın
Sinesini döğsün her bâr ağlasın
Desin ki zulmettik ZİHNÎ zâra biz

— 6 —

Seni bağı İrem'den mi kaçırmış
Melek misin asümandan mı geliş
Gittikçe şevketin şanın yücelmiş
Bilmem tahtı Süleyman'dan mı geliş

Hüsnünde bugün Yusufu devransın
Ne incisin, ne mercansın, ne cansın?
Korkarım fitnei âhır zamansın
Mehdi misin Isfahan'dan mı geliş

Güzel sevmek olmuş ZİHNÎ'ye âdet
Ne bağda ser çektin a servi kamet
Sormak aybolmasın ey çeşmi âfet
Mülkü lâli Bedahşan'dan mı geliş

GEDAYÎ

XIX uncu asrın son yarısında büyük bir şöhret kazanan Beşiktaşlı Gedayî, hece ve aruz vezniyle birçok manzume vücüde getirmiştir.

— 1 —

Desti dilber tutar giribanımı
Aşk bir yana sevda bir yana çeker
Yok halâskâr kurtaramam canımı
Huni gamzen beni meydana çeker

Bağlanır zülfüne dil hayran olur
Rakip duyar ara yerde kan olur
Cemiyeti aklım perişan olur
Ne mihnetler dili divane çeker

Her dem aşk ağlatır GEDAYÎ zârı
Derdü mihnet imiş muhabbet kârı
Ruzü şep hayali vuslatı yarı
Gönül can evine mihmane çeker

— 2 —

Nura garkeyledi bugün mekânı
Afitap veçhinin ziyası güzel
Bendetti kendine halkı cihanı
Keman ebruların tuğrası güzel

Beni meftun etti gözler süzerek
Aslın hurî midir ey nesli melek
Görmemiş âlemde hiç çeşmi felek
Sen tek nazı güzel edası güzel

Sana bu güzellik bu hüsnü eda
Hak'kın ihsanıdır ey melek sima
GEDAYÎyim lûtfeyle cevretme bana
Yoktur bunca Hak'kın rızası güzel

— 3 —

Sevdana tutuldum ben bile bile
Ey nârı muhabbet yan içerimde
Firakı mihnetle derdi hasretle
Uyuştu bağrımda kan içerimde

Zülfü dilber gibi aklım perişan
Gezerim âlemi mestü sergerdan
Yari ağyar ile gördüğüm zaman
Ta hulkuma gelir can içerimde

GEDAYÎ elde tir başta bir külâh
Dolaştım âlemi dergâh bedergâh
Zeminden semeya çıktı sûzi ah
Bir külhanı aşk var san içerimde

— 4 —

Söyle hurî misin ey melek sima
Bulunmaz emsalin bağı İrem'de
Mülkü melâhatte ey kaddi balâ
Güzeller şahısın sen bu âlemde

Gelmemiş cihana sen gibi dilber
Nuru cemalinle âlem münevver
Hükmün var mağripten meşrika kader
Söylenir şöhretin Rûmu Acemde

Ne kadar vasfetsem şanını şayan
Gönüller yakıcı hey afeti can
GEDAYÎ kuluna eyle bir ihsan
Burcu sahavette kânı keremde

— 5 —

İrişip baharı bağı vuslatın
Mürgi dil zülfünden aşiyan tutar

Açıldı gül gibi ol ruhi âlin
Andelibi aşkı mihriban tutar

Gönül vermek olmaz çeşmi mestine
Gamzelerin hançer almış destine
Meylü muhabbeti âşık kastına
Ebruların elde ter ferman tutar

Lûtfet tigi naza dermiyan etme
Güzeller içinde nam nişan etme
Merhemet kıl cana kıyma kan etme
Kanlı zalim kan edeni kan tutar

Göz süzüp ey çeşmi mestane beni
Eyledin akıbet divane beni
Bırakmaz GEDAYÎ bir yana beni
Can riştesin iki kahraman tutar

— 6 —

Beni mecruh etti hançeri bürran
İki didelerim kanlı yaş döker
Rahmedip rizei elmas her zaman
Gelir zahmı dile kalem kaş döker

Her dem bana ol şuh etmek ister naz
Bu pazarın çok ziyanı kârı az
Emsali bulunmaz rengi alınmaz
Vadei vaslında ne kumaş döker

GEDAYÎ âleme bildirdin beni
Bütün halkı dehre güldürdün beni
Ecelimden evvel öldürdün beni
Hayatımda mezarıma taş döker

RUHSATÎ

Son asrın tanınmış halk şairlerinden biri de Deliktaş'lı RUHSATÎ'dir. Büyük bir mecmua teşkil edecek kadar çok olan şiirleri arasında tabiat zevkini ve mahallî hayatın akislerini terennüm eden parçalar da vardır.

— 1 —

Seher yeli dost köyüne uğrarsan
Dikkat eyle yollarına aman hâ
Daha yalvaram mı ahdü peymanım
Yavaş tutun tellerine aman hâ

Söylen sultânıma alsın selâmım
Unutmasın beni kaşı kemanım
Bu gececik hanenizde mihmânım
Kınalasın ellerini aman hâ

Seher yeli acı acı esiyor
Boz dumanla aramızı kesiyor
Duymuş sevdiceğim bana küsüyor
Koparma tellerin sakın aman hâ

Ilgıt ılgıt yavaş dokun yüzüne
Sürme çekmiş kirpiğine gözüne
İnanıp ta adûların sözüne
Sardırmasın bellerini aman hâ

Bazı bazı RUHSATÎ'yi yoklasın
Tuzak kursun yollarını beklesin
Her bir emanetin iyce saklasın
Dağıtmasın mallarını aman hâ

— 2 —

Bir vakta erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Her kes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

Fark eyledik âhır vaktın yettiğin
Merhamet çekilip göğe gittiğin
Gücü yeten soyar gücü yettiğin
Papak belli değil Kürt belli değil

Adâlet kalmadı hep zulüm doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil

Başım ayık değil kederden yastan
Ah ettikçe duman çıkıyor festen
Harâbe yüz tuttu bezm-i gülüstan
Yayla belli değil yurt belli değil

Çarh bozulmuş dünya ıslah olmuyor
Ehl-i[ü]fukaranın yüzü gülmüyor
RUHSATÎ de dediğini bilmeyor
Yazı belli değil hat belli değil

— 3 —

Vardım nazlı yarin ziyaretine
Dedim kalk gidelim dedi varamam
Dedim bu kadar mı vazgeldin benden
Dedi vazgelmedim ama varamam

Dedim kuzulara nasıl dayandın
Dedi evel Allah sana güvendim
Dedim aşkın ile otlara yandım
Dedi biliyorum ama varamam

Dedim senin ile ahdım var idi
Dedi ki dünyada bahtım var idi

Dedim benden gönlün ne tez faridi
Dedi farımadı ama varamam

Dedim RUHSAT mıdır elde irâdın
Dedi ki mahşere kaldı muradım
Dedim beni kabirde mi aradın
Dedi arıyorum ama varamam

— 4 —

Perişan hâlimi göre mi geldin
Gel bizim bahçede şakı bülbülüm
Görelim dünyada dertli kim imiş
Aşkın kitabını oku bülbülüm

Muhabbeti muhabbete verelim
Vefasız dünyada bir dem sürelim
Safa geldin bizim ele sevgilim
Ben olayım sana sâki bülbülüm

Cümle derdimizi getirdik dile
Sabır köşesinde doldurak çile
Boşuna yanmayak vefasız güle
Bilirsin ki kalmaz bâki bülbülüm

Eğer can ararsan ara cananı
Boş yerine sarfeyleme figanı
Eğer RUHSAT isen mâşukun tanı
Zikreyle dembedem Hak'kı bülbülüm

— 5 —

Gene bahar geldi bülbül sesinden
Sada verip seslendin mi yaylalar
Çevre yanın lâle sünbül bürümüş
Gelin olup süslendi mi yaylalar

Yedi veren bağlar nasıl düzenmiş
Darı, çiçek elvan elvan bezenmiş
Yoktan var eyleyen ne hoş özenmiş
Boynun eğip dostlandın mı yaylalar

Göz yaşlarım sel olmuş ta çağlıyor
Kömür gözlüm karaları bağlıyor
Bülbül gelmiş gül dalında ağlıyor
Deli idin uslandın mı yaylalar

Ben de senin gibi ersem murada
Neyleyim ki elimde yok irade
RUHSATÎ'yim gam yüklerim kirada
Beni görüp yaslandın mı yaylalar

— 6 —

Nasıl methetmeyim huplar hasını
Yazarken vasfını kalem kan ağlır
Kerem et sevdiğim nazardan sakın
Bir ben değil cümle âlem kan ağlar

Niçe âşık bu aşk ile boyandı
Niçe gafil bu gafletten uyandı
Zeliha Yusuf'a iyi dayandı
Çekemem bu aşkı çilem kan ağlar

Hiç bir âşık muradını almamış
Bu dünya kimseye baki kalmamış
Ferhat neye Şirin için ölmemiş
Aslı için Kerem hâlâ kan ağlar

Nasıl olmuş Garip ermiş murada
Heman Şahmerdan'ın elde irade
Hacet değil Emrah içmiş bir bâde
Vezirü şah paşa oğlan kan ağlar

Kimi aya kimi yıldıza âşık
Kimi gece kimi gündüze âşık
Sanırlar RUHSATÎ bir kıza âşık
Şu benim hâlimden bilen kan ağlar

— 7 —

Ayrılık badesin tatlı mı sandın
Ne tez tebdil olmuş çimenin dağlar
Bu güzellik geçer sana da kalmaz
Daha neye bağlı kemanın dağlar

Nice güzellerden alırsın bacı
Al yeşil renklerden giyersin tacı
Yardan ayrılması zehirden acı
Bu yüzden gitmiyor dumanın dağlar

Gece gündüz yalvarmıştım Süphan'a
Birden vuslat bulamadım sunama
Daha şimdengeru beni kınama
Semaya erişmiş figanın dağlar

RUHSAT gibi karaları bağlarsın
Aşkın ateşile yürek dağlarsın
Benim ahvalime sen de ağlarsın
Var ise zerrece imanın dağlar

NURÎ

XIX uncu asrın son yarısında büyük bir şöhret kazanan Tokatlı Nurî, Dertli'nin tesiri altında kalmış olmakla beraber san'atkâr bir ruha malik olduğu için ayrı bir hususiyet göstermeğe muvaffak olan saz şairlerimizden biridir.

— 1 —

Bana kan yutturdu sahbayi hicran
Bilmem bu hasretlik gider mi böyle
Ben mi tedbirimde eyledim noksan
Yoksa tecellâyi kader mi böyle

Aksine devretti devranı felek
Hep gitti hebaya çektiğim emek
Mecnun da ben gibi gezer mi böyle

NURİ bu yerlerde etmez kararı
Düşmeyince dâme dil mürguzarı
Ben canımdan aziz severim yarı
Acep yar da beni sever mi böyle

— 2 —

Ben sana dil verdim ey şuhi gül fem
Hele hicrin beni sad pareledi
Gönlüm ölmüş yatır mecruhtur sinem
Bilmem ol meskeni kim yareledi

Gözüm yok cihanın itibarında
Kaldım bir âfetin intizarında
Kalburu sitemle el diyarında
Felek başıma ne unlar eledi

Kara imiş Hak'tan gelen yazılar
Can gurbette gönül vatan arzular
NURÎ baban deyu körpe kuzular
Koyun olup arkam sıra meledi

— 3 —

Ben derdim söyleyim sen dinle kâtip
Vasfı halim nazlı yare böyle yaz
Feramuş etmesin gönülden beni
Mürüvetli mihribana böyle yaz

Benim arzıhalim alsın sevdiğim
Okuyup halimden bilsin sevdiğim
Eller geldi o da gelsin sevdiğim
Kerem eyle keremkâna böyle yaz

Biçare NURÎ'nin işi hayaldir
Yarinden ayrılmak ne müşkül haldir
Yare şekva değil bir arzıhaldir
Başın için o sultana böyle yaz

— 4 —

Ben tatlı canımdan bezdim usandım
Geçmedin sen daha cefadan güzel
Şerabı lâ'linle kana boyandım
Bâri bir insaf et bak bana güzel

Ne lebinden içtim kandım dünyada
Ne bir günüm gördüm erdim murada
Seza mı âşıka böyle cefa da
Hele bir hesap et sen sana güzel

NURÎ kâkülüne zülfüne beste
Beni bin can ile ettin efkende
Çünkü vefa etmek yok idi sende
Niçin ikrar verdin iptida güzel

— 5 —

Ben bülbülüm gülüstanı beklerim
Geçti çağı ömrüm gül'izar deyu

Azgın yarelerim kabul etmez em
Kime dâda gidem yarem sar deyu

Bitekellüf dost bağına girmedim
El uzatıp gonca gülün dermedim
Dünya güzeline meyil vermedim
Benim sadakatlı yarim var deyu

NURÎ demin sürmüş bezminde ağyar
Künci mezellette ben kılayım zar
Sen başına gez de taş yürekli yar
Ben de böyle dolanayım yar deyu

— 6 —

— Dertliye nazire —

Yine defterlerden silmişler beni
Duyunca bir çirkin ses kara bahtım
Sandılar geminin yoktur yelkeni
İnadına çoşkun es kara bahtım

Âlem yıkıcı olmuş yok yapıcı
Kimi cellât olmuş, kimi kapıcı
Ezel giymez idik mesti pabucu
Verdirdi carığa mest kara bahtım

Her veçhile başa çıkılmaz iken
Cendereye vurup sıkılmaz iken
Bu NURÎ arslana yıkılmaz iken
Dedirdi tilkiye pes kara bahtım

SEYRANÎ

XIX uncu asrın son yarısında tanınmış olan Everekli **Seyranî, bilhassa** destan ve koşmalarıyle muvaffak olmuş kıymetli bir halk şairidir.

— 1 —

Nice defterlerden ismin sildirdin
Gelmedi sesinden ses kara bahtım
Bahtın gemisinde yelken yok bildin
Durma lodos gibi es kara bahtım

Ahdettim bir gonca yolmamasına
Bulmadım çaresin solmamasına
Bu derdinden iflâh olmamasına
Katiyen ümidin kes kara bahtım

Âlem yıkıcıdır yoktur yapıcı [1]
Kimi cellât olmuş, kimi kapıcı
Ezel giymez iken mesti pabıcı
Verdirdin çarığa mes kara bahtım

Ağır meclislerde sıkılmaz iken
Mengeneye versen bükülmez iken
SEYRANÎ arslana yıkılmaz iken
Dedirdin tilkiye pes kara bahtım [2]

— 2 —

Merhemlerin telef etme tabibim
Yaralarım kabul etmez em benim
Tecelliden böyle imiş nasibim
Kisip kârım oldu derdü gam benim

Can havfından geçti yere varılmaz
Selâmet geçmene köprü kurulmaz

[1,2] Nurî'de de tesadüf ediliyor.

Kızıl ırmak gibi asla durulmaz
Hasret ile akan gözden nem benim

SEYRANÎ geçmiş gün geçmez destime
Rabbim kavuştura çeşmi mestime
Gam keder gurbette bindi üstüme
At gibi ağzıma taktı gem benim

— 3 —

Gönül serden geçer yardan geçemez
Bağlanmış ikrara kavi özlüyüm
Her sözüm dinleyen özüm seçemez
Sırat köprüsünden ince sözlüyüm

Benim sözüm çürük değil, sağ gibi
Çürük sözler erir akar yağ gibi
Üzerimden kervan geçer dağ gibi
Yokuşluyum sanma beni düzlüyüm

Yolcu ateş yakmak ile yol yanmaz
Arifin yaptığı hiç bir çul yanmaz
Cehennemde günah yanar kul yanmaz
Ben günahtan sürmelenmiş gözlüyüm

Sığındım SEYRANÎ Kayyumu Ferde
Aşku sevda ile düştüm bu derde
Tuttum günahımdan yüzüme perde
Rabbim divanında kara yüzlüyüm

— 4 —

Eski libas gibi âşıkın gönlü
Söküldükten sonra dikilmez imiş
Güzel sever isen gerdeni benli
Her güzelin kahrı çekilmez imiş

Bülbül daldan dala yapıyor sekiş
O sebepten gülle ediyor çekiş
Aşkın iğnesile dikilen dikiş
Kıyamete kadar sökülmez imiş

Sevdiğim değildin böylece ezel
Aşkımın bağına düşürdün gazel
İbrişimden nazik sandığım güzel
Meğer pulat gibi bükülmez imiş

SEYRANÎ'nin gözü gamla yaş imiş
Aşku sevda cümle derde baş imiş
Ben bağrımı toprak sandım taş imiş
Meğer taşa tohum ekilmez imiş

— 5 —

Aşkın arısına düşürme talaş
İster isen benden bal kara gözlüm
Muhabbet istersen semtime dolaş
İstemezsen gamda kal kara gözlüm

Er gerektir erin kadrin bilmeğe
Âşık gerek maşuk gülün dermeğe
Mevlâ kul keyfince meyva vermeğe
Kadir yaratmağa dal kara gözlüm

İnsan dedikleri hep bir soy imiş
Kudret ölçüsünde hep bir boy imiş
Gönül kimi sever güzel oyimiş
Sen Hak'tan dileğin al kara gözlüm

Yükseklerde taşkın esme yel gibi
Bulandırma SEYRANÎ'yi sel gibi
Haddeden çekilmiş demir tel gibi
Çek beni bağrına çal kara gözlüm

— 6 —

Hüsne mağrur olma ey ruyi mahım
Niceler yokuştan inişten geçti
Kâretmedi sana feryadü ahım
Tiri ahım kûhi keşişten geçti

Seni bi mürüvvet seni bi vefa
Kim kime etmiştir ettiğin bana

Şimdi de yar olmak istersin amma
Nideyim sevdiğim iş işten geçti

Benden sana izin ey gözü afet
Var kimi istersen eyle muhabbet
Şimdiden geri sen sağ ben selâmet
SEYRANÎ bu alış verişten geçti

— 7 —

Ne hikmettir şu dünyaya
Gelen ağlar giden ağlar
Soralım yoksula baya
Aslı nedir neden ağlar

Ömrümün defterin dürdüm
Hâkipaye yüzüm sürdüm
Bir acayip kale gördüm
Burcu baru beden ağlar

SEYRANÎ'ye acap nolmuş
Drerunu dert ile dolmuş
Kimi etmiş kimi bulmuş
Bulan ağlar eden ağlar

— 8 —

Şu kimsesiz sahralarda
Diken oldu gülüm benim
Uğrun uğrun tenhalarda
ağlamaktır halim benim

Gülü dikene katalı
Diken elime batalı
Yar beni yardan atalı
Felek büktü belim benim

Yedim acı teresinden
İçtim kanlı şiresinden
SEYRANÎ gam deresinden
Cuşeyledi selim benim

— 9 —

Hak yoluna gidenlerin
Asa olsam ellerine
Er pir vasfın edenlerin
Kurban olsam dillerine

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyz bir bedenin
Münkir ile cenk edenin
Silâh olsam bellerine

Bir üstada olsam çırak
Bir olurdu yakın uzak
Kemiğimi yapsa tarak
Yar zülfünün tellerine

Vücudümü kavursalar
Yönüm yare çevirseler
Harman gibi savursalar
Muhabbetin yellerine

Vakıt kalmadı durmağın
Kaldır SEYRANÎ parmağın
Deryaya akan ırmağın
Katre olsam sellerine

— 10 —

Kahır çeken ehli dilin
Gör ne çeker canı tende
Erir akar böyle bilin
Tükenir tâp o bedende

Sen bir zalim neccar isen
Baltan bende sınar isen
Ben ednayı kıyar isen
Benim gibi olun sen de

Kişi uğrar melâmete
Sevinilmez felâkete
Çıkarır bir selâmete
Hakkın kulu isem ben de

Hüzün elemden yatamaz
Zulüm alıp hak satamaz
Âşık SEYRANÎ atamaz
Kimse ile hiç perende

HEZARÎ (Maraşlı)

XIX uncu asrın son yarısında Anadoluda büyük bir şöhret kazanan saz şairlerinden biri de Maraşlı Hezarî'dir. Bugün deyişleri toplu bir halde bulunmıyan bu âşıkın elimizde bir manzumesi bulunuyor. Fakat bu bir manzume bile onun nekadar kuvvetli bir halk şairi olduğunu göstermeğe kâfidir.

İşte geldi ilkbaharın ayları
Yara mektup yazmak ister gönlümüz
Karı gitmiş mor sünbüllü dağları
Şikâr için gezmek ister gönlümüz

Nişan alıp boy tüfekler ötünce
Sarhoş olup çakır keyfler yetince
Kamaların gölgesinde yatınca
Silâhları çözmek ister gönlümüz

Düzgün ahbap tel alışkın saz ile
Nargileler yansın mercan köz ile
Saki gerek mey doldura naz ile
Badeleri süzmek ister gönlümüz

HEZARÎ der bu dünyada nolmalı
Gam dağıtıp oynamalı gülmeli
Sarılacak bir de yavrı bulmalı
Düşman bağrın ezmek ister gönlümüz

SÜMMANÎ

Erzurum'un Narman kazasında "Sami Kale„ köyünde doğmuş olan Sümmanî en çok koşmalarile şark vilâyetlerimizde tanınmış bir saz şairidir.

— 1 —

Dağlar bülbül doldu gülşen bağına
Bize ol gülşenden çıkmak göründü
Bir zaman ermedim dost otağına
Dembedem bedene yıkmak göründü

Dünyada görmedim bir şatlık demi
Bahri Ceyhun olmuş dü çeşmim nemi
Bunca yıl besledim bu bedenimi
Artık bundan böyle bıkmak göründü

SÜMMANÎ sadık ol dönme bu işten
Ezel nuşeyledin câmı Elest'ten
Canane bir kuştur uçtu kafesten
Bize peşi sıra bakmak göründü

— 2 —

Penek kazasında bağlar seyrinde
Bir gelin seyrettim eller kınalı
Al ihram örtünmüş servi kamette
Yakışmış o boya beller kınalı

Nazlısın nazenin hangi can için
Münasipsin vezir için han için
Bülbül terkeylemiş gülü sen için
Her kadem bastıkça yerler kınalı

SÜMMANÎ matetti şirin sözile
Yaktı beni yârim elâ göz ile
Bağlardan azmetmiş yüz bin naz ile
Tekellüm danışır diller kınalı

— 3 —

Yahşi güzel olsa yaman denilmez
Münasipsiz atlas olsa giyilmez
Ham ağacın ham mevyası yenilmez
Mizaç ehli isen yetişmek lâzım

Sevdiğim bir güzel kalem Baş ama,
Edalı, cilveli sernakkaş ama,
Güzelin safası, namı hoş ama,
Evelce uğrunda çalışmak lâzım!

SÜMMANÎ bu hali gördü rüyada
Ne bilsin dil ile ede ifade
Ona erişilmez gider piyade
Binip aşk atına ulaşmak lâzım

— 4 —

Ervahı ezelde Levhü kalemde
Bu benim bahtımı kara yazdılar
Gönül perişandır devri âlemde
Bir günümü yüz bin yâra yazdılar

Aşk benimle eyler daim kîlü kal
Dahi sabretmeğe kalmadı mecal
Derdim taksimdara kıldım arzıhal
Dedi ki öz bahtın kara yazdılar

Gönül gülşeninde kâr olmuş diye
Hasretlik cisminde var olmuş diye
Sevdiğim sevdiğin pîr olmuş diye
Erbabı garazlar yâre yazdılar

Nedir bu sevdanın nihayetinde
Yadlar gezer yârın vilâyetinde

Her kes diyarında muhabbetinde
Bilmem bizi ne civare yazdılar

Döner mi kavlinden kalbi sadıklar
Dost ile dost olur bağrı yanıklar
Aşk kaydına geçti bunca âşıklar
SÜMMANÎ'yi derkenara yazdılar

— 5 —

Kime sual edem kimden öğrenem
Göstere cananın yol kapısını
Cananım var iken ben kime gidem
Canandır gösteren mal kapısını

Bir dilber sevmişim göze görünmez
Bahçıvansız bağın gülü derilmez
Yağma yoktur sır şehrine girilmez
Girmek ister isen bul kapısını

Divaneler kendi kendin öğerler
Nihayet huzurda boyun eğerler
Şüphe yoktur gelir kapın döğerler
Eğer döğmüş isen el kapısını

SÜMMANÎ'yi kayır girdiği rahtan
Asla ayrılmadı hicrandan, ahtan
Her ne ister isen iste Allah'tan
Derde deva umma kul kapısını

— 6 —

Tevbekâr ol gönül tarikten çıkma
Namertten şefaat şifadar olmaz
Eylik eyle sakın bir gönül yıkma
Görüşme kötüyle onda ar olmaz

Dinle bu dünyanın kîlü kalini
Gözetle kâmilin bir kemalini
Düşürme üstüne el vebalini
Zira böyle kişi bahtiyar olmaz

Namertler içinden hicret et durma
Yapacağın hayrı kimseye sorma
Kişi zadelikle kendini kurma
Mezartaşı ile iftihar olmaz

SÜMMANÎ ahedüp sararıp solma
Gelen Tanrıdandır kimseden bilme
Sevildiğin yere çok gidip gelme
Kesilir muhabbet itibar olmaz

PESENDÎ

XIX uncu asrın son yarısında yetişmiş olan Kütahyalı Pesendî, bilhassa âşıkane koşmalarıyla tanınmış bir halk şairidir.

— 1 —

Bezmi muhabbeti zevki sohbeti
Görmez oldu gözüm yâra düşeli
Çekmedeyim daim derdü mihneti
Böylece bir sitemkâra düşeli

Gezdin mi serseri her yanı bülbül
Çektin mi çektiğim hicranı bülbül
Eylerim ruzu şep efgani bülbül
Ben de senin gibi yâra düşeli

Gönül Leylâ için döndü Mecnun'a
Terahhum kılmadı çeşmi pür hûna
PESENDÎ yanmada aşkın oduna
Semenderler gibi nâra düşeli

— 2 —

Yâr, derdi aşkınla bilmezem noldum
Açtı bu sinemde yâre gözlerin
Müselsel zülfüne düşüp bendoldum
Çekeli Mansur veş dâra gözlerin

Ezelde seninle ruh görüşeli
Atıldı o zaman sende temeli
Aşkı muhabbetin cana düşeli
Yaktı derunumu nâra gözlerin

Yer tutar sinemde keman kaşların
Şahmeran kılıklı siyah saçların
Beni öldürmede müjgân taşların
Vermez aman asla nâra gözlerin

Cemalin gül gibi lem'an etmede
PESENDÎ âşıkı hayran etmede
Âşıkın kalbini viran etmede
Bir dane mestane kara gözlerin

— 3 —

Âşıkın göz açup bakmak ne mümkün
Çarpar âşıkını sem yanakların
Sipahiler kalkan eylemiş bütün
Hâli Hinduları Cem yanakların

Bulmuş kemalini cemalin dilber
Âşıka mahsustur visâlin dilber
Yetişmeden hüsnü zevalin dilber
Gönlüm der ki bana em yanakların

Meclisi uşşaka geleyim dersen
Bağrımı teberle deleyim dersen
Kazara şazolup güleyim dersen
Çukurlaşır gonca fem yanakların

Biçare kalmışım netsem neylesem
Bu garip gönlümü nasıl eylesem
PESENDÎ ben seni öpmek dilesem
Nem demeden döker dem yanakların

GÜNDEŞLİOĞLU

Karacoğlan'ı andıran deyişleriyle XIX uncu asrın son yarısında bilhassa cenup vilâyetlerimizde büyük bir şöhret kazanan Gündeşlioğlu, kıymetli halk şairlerimizdendir.

— 1 —

İki bülbül geldi tüyü yeşilden
Kepezini [1] alamadım başından
Yayılırken ayrı düşmüş eşinden
Ötsem garip garip varsam tutulmaz

Kimi yeri ala [2] kim [3] yeri sarı
Gün gibi batıyor görünmez moru
Kepezi başında döğüyor yeri
Ötsem garip garip varsam tutulmaz

Huri mi melek mi bunun anası
Her bahçede konca güller deresi
Cenneti âlâdan çıkmış siması
Bunun soyu bu kuşlara benzemez

GÜNDEŞLİOĞLUM yaylalara çıkasın
Deste deste mor sumbüller biçesin
Mevlâm kanat vere bile uçasın
Bir kuş için diyar diyar uçulmaz

— 2 —

Kadir Mevlâm bir dileğim var sana
Dost ile yiyecek mal ver sen bana

[1] Kuşların başındaki yumuşak tüyler.
[2] Elâ
[3] Kimi yerine

Ağır menciliste [1] hâkim uğrunda
Hizmet ile buyruk dil ver sen bana

Mevlâm izin versen Hicaza gitsem
Ağır murat ile devlete yetsem
Pança pança sarı altın dağıtsam
Mevlâm bir tutulmaz kol ver sen bana

Padişahın üç tuğunu getürsem
Emreylese düşmanını batırsam
Şu koca Haleb'i verse otursam
Yüz bin asker ile kul ver sen bana

GÜNDEŞLİOĞLU der başın belâda
Çifte toplar ata idim kulede
Yarın mahşer günü cennetâlâda
Mevlâm bir tutacak dal ver sen bana

— 3 —

Kaçamadım ben züğürtlük elinden
Dolanup belime kuşak oluktur
Nere kaçtım ise kurtulamadım
Geçip ayağıma tutsak oluktur

Acımdan ölsem de etmem başağı
Yaradan kayırsın evlât uşağı
Beğenmezdim kutnu kumaş döşeği
Şimdi kuru yerler döşek oluktur

Yaz gelince oğlaklarım satardım
Ata binip sürülere katardım
Otuz altı direk çadır tutardım
Şimdi gölgeliğim kavak oluktur

Yer altında mağaralar gezerdim
Yer üstünde ağır sofra yazardım
Nice ağaların sözün bozardım
Şimdi GÜNDEŞLİOĞLU uşak oluktur

[1] Mecliste

— 4 —

Sürü sürü sürülerim var idi
Sürümün vardığı çaylar kurudu
Katarda da mayalarım yürürdü
Şimdi baş kölüğüm [1] eşek oluktur

Sürü sürü sürülere katardım
Top top eder yüzlerimi satardım
Otuz altı direk çadır tutardım
Şimdi gölgeliğim kaşık oluktur

İbrişim halıya yaslanmaz iken
Kuş tüyü döşeğe döşenmez iken
Tırabulusları kuşanmaz iken
Kıl ip bellerime kuşak oluktur

Tepe tepe harmanlarım savrulur
Namlı namlı buğdaylarım devrilir
Adım GÜNDEŞLİOĞLU deye çağrılır
Şimdi toplamışım başak oluktur

— 5 —

Kulak verdim çar köşeyi dinledim
Ardım sıra gıybet eden çoğumuş
Toplanmış dertliler derdini söyler
Sordum ki dertsiz bir kimse yoğumuş

Başına bağlamış sırmalı poşu
Nedir bu feleğin ettiği işi
Tırnağın var ise başını kaşı
Kardaştan kardaşa fayda yoğumuş

GÜNDEŞLİOĞLU der dünyaya gelmeden
Ben usandım el işine yelmeden
Gurbet elde padişahlık sürmeden
Elimizde çoban olmak yeğimiş

[1] Hayvan.

DADALOĞLU

XIX uncu asrın tanınmış şahsiyetlerinden biri de Kozanalı Dadaloğlu'dur. Hamasî bir takım manzumeler yazan ve eserlerinde tabiat zevkını canlandıran Dadaloğlu, son devrin kıymetli bir halk şairidir.

— 1 —

Ilgıt ılgıt seher yeli esiyor
Gâvur dağlarının başı dumanlı
Gönül binmiş aşk atına aşıyor
Bire beyler cünunluğum yaman mı

Aşağıdan iskan evi gelince
Sararıp ta gül benzimiz solunca
Malım, mülküm, seyfî gözlüm kalınca
Kaypak Osmanlılar size aman mı

DADALOĞLU'm sevdası var başımda
Gündüz hayalinde gece duşunda
Alışkan tüfekle dağlar peşinde
Azrailden başkasına koman mı

— 2 —

Yalancı dünyaya geldim geleli
Bir atı severim bir de güzeli
Değip on beşine kendim bileli
Severim kır atı bir de güzeli

At koşu tutmasın çıktığı zaman
Yalı kaval gibi yıktığı zaman
At dört, kız on beşe yettiği zaman
Severim kır atı bir de güzeli

Atın höyük sağrı kalkan döşlüsü
Kalem kolanlısı çekiç başlısı
Güzelin dal boylu samur saçılısı
Severim kır atı bir de güzeli.

— 3 —

Gönülden gönüle yol gider derler
Onu sürmeğe bir hoşça can gerek
Doğru söyle yiğit işin doğrusun
Hilebaz olamaz yiğit bön gerek

Buna kılıç derler aralar açar
Püskürür meydana al kanlar saçar
Bazı kötüler de öğünür geçer
Yiğit batman döğer gözde hor gerek

Yüksek kayalarda şahin olamaz
Kısır katırlar da kulun kunlamaz
Bazı hocalar da çalgı dinlemez
Nider kuru ağaç bize din gerek

DADALOĞLU der ki belim bükülür
Gözümün gevheri yere dökülür
Yalnız taştan duvar olmaz yıkılır
Koç yiğide emmi dayı il gerek

— 4 —

Yükseklerde şahin gibi süzülür
Enginlerde turna gibi cüzülür
Haçan dostu ansam gönlüm üzülür
Şimdi döndüm düzen tutmaz tele ben

Adama bakışta bir hoşça bakar
O dostun hasreti sinemi yakar
Ak göğüs arası misk gibi kokar
Bülbül gibi kona idim dala ben

DADALOĞLU der ki zatı zatınan
Bir güzel sevdim ben pek firkatinen

Önü sinebentli bir al atınan
Düşeyidim o dost ile yol' ben

— 5 —

Cillenler'de bir güzele uğradım
Gümüş nalın giyer altın halınan
Onun her bakışı bin gaza değer
Şu dünyada baha yetmez malınan

Entarisin giydirsinler sivayi
Hiç giymesin atlas ile dîbayi
Beş yüz arşın yüksek olsun sarayı
Al yanağa gün değmesin yılınan

İnanmayan gelsin baksın meşkına
Altın tasta bâde içmiş aşkına
Ben ilâyık gördüm sultan köşküne
Dört çevresi sünbül ilen gül ilen

Ben ilâyık gördüm onu paşaya
Arap kale tayınını taşıya
Yurttan yurda bindırsinler koşuya
Göçebede böyle gitsin elinen

DADALOĞLU bunu söyler yolinen
Ebruları sırmayılan telinen
Sallanı sallanı gidiyor mayan
Gezdir zalim yeşillilen alınan

— 6 —

Yine bir dilbere meyil aldırdım
Ak gerdanda benler zer nişanlıdır
Çift çift olmuş kirpikleri belinir
Zülfünün telleri pek reyhanlıdır

Bana nispet çıkmış yolun üstüne
Samur kürk giyinmiş alın üstüne

Taramış saçların belin üstüne
Bir elma yanaklı sim gerdanlıdır

Ne yaman bahçeli güllü goncalı
Sinem urdu bir kirpiği kancalı
Bilmem Ödemiş'li bilmem Gence'li
İlle yanılmazsam Pehlivanlıdır

DADAL'ım sarpa düşürdüm yolumu
Gördü güzüm kabul ettim ölümü
Geldi geçti hiç sormadın halimi
Ala güzel amma pek elvanlınır

— 7 —

Kalktı göç eyledi Avşar illeri
Ağır ağır giden iller bizimdir
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağlar aşan yollar bizimdir

Belimizde kılıncımız kirmanı
Taşı deler mızrağımın termanı
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir

DADALOĞLU yarın kavga kurulur
Öter tüfenk davulbazlar vurulur
Niçe koç yiğitler yere serilir
Ölen ölür kalan sağlar bizimdir

— 8 —

Yürü yiğit yürü yol ile yürü
Ağustosta erir dağların karı
Gayet güzel olsa yiğidin yârı
O yiğit yanına nazinen gelir

Yürü yiğit yürü yolundan kalma
Her yüze güleni dost olur sanma
Ölümden korkup ta sen geri durma
Yiğidin alnına yazılan gelir

Sana derim sana ey kınalı taş
Gözümden akıttın kanlar ile yaş
Göllerde oynıyan iki yeşil baş
Göllerin safası kazınan gelir

Mesis köprüsünde kollarım bağlı
Ayrılık elinden ciğerim dağlı
Göksun'a varınca Bayazıt oğlu
Sana gelen Beyler sözinen gelir

DADALOĞLU'm der kollarım yazılı
Önüm gök kır attır yanım tazılı
Gelir koyunları yanı kuzulu
Karışmış sağmalı yüzinen gelir

— 9 —

Çıktım yücesine seyran eyledim
Ceber özü çayır çimen görünür
Bir fırkat geldi de coştum ağladım
Al yeşil bahçeli kaman görünür

Şaştım hey Allah'ım ben de pek şaştım
Devrettim Akdağı Buruğa düştüm
Yozgat'ın üstüne bir ateş saçtım
Yanar oylum oylum duman görünür

Biter Kırşehr'inin gülleri biter
Çığrışır dalında bülbüller öter
Ufacık güzeller hep yeni yeter
Güzelin kaşında keman görünür

Gönül arzuladı Niğde'yi Bor'u
Günbegün artmakta yiğidin zâri
Çifte bedestanlı koca Kayseri
Erciyas karşında karlı görünür

Der DADALOĞLU'yum zatıdan zatı
Çekin ağırlayın gökçe kır atı
Göçmek değil bizim ilin muradı
Ağyara gidecek yollar görünür

— 10 —

Aşağıdan Yusuf Paşam geliyor
Düşmanına karşı koyan merdolur
Şahin kocasa da vermez avını
Aslı kurt yavrusu yine kurt olur

Arap atlar yağma oldu arada
Fitiller işliyor azgın yarada
Bana derler ne gezersin burada
Ölenece yüreğimde derdolur

Küheylânım yedim yedim yederler
Olanca malımı talan ederler
Heves köves yaptırdığım odalar
Korkarım ki düşman konar yurdolur

DADALOĞLU der ki göründü dağlar
Aşiret kavgasın görenler ağlar
Ben öldüğüme kayırmam Beyler
Zalim düşman üstümüze merdolur

DELİ BORAN

XIX uncu asrın son nısfında bilhassa Cenup vilâyetlerimizde büyük bir şöhret kazanan saz şairlerimizden biri de Deli Boran'dır. Millî duygularımızı öz türkçe ile anlatan son asrın en kıymetli âşıklarından biri olarak Deli Boran'ı gösterebiliriz.

— 1 —

Bu gün bir vezirin vekili sensin
Çekildim yanına car deyi geldim
Ya merhamet eyle ya lûtfet öldür
Âşıkın muradın ver deyi geldim

Çekilsin askerin açılsın bahtın
Bin yıl akmalı Erşivan tahtın
Niçe kulları da otlara yaktın
Sende bir keramet var deyi geldim

Gelin seyredelim bahara yaza
Ötüşen ördeğe çağrışan kaza
Kalk gidelim nizam kurdu Sıvas'a
Kendirim boynuma dar deyi geldim

Gözümden akıttım kan ile yaşı
Varup düşündüğüm Salının taşı
Gönlümüz olursa görün bu işi
Leylâyı BORAN'a ver deyi geldim

— 2 —

Gökte doğan yıldız ile ay isa
Sorarlar aslını eğer soy ise
Âşıka da bahşişçiğin bu ise
Vallahi Billâhi az kara gözlüm

Mail oldum yüzün ile ağzına
Kara hattat sürme çekmiş gözüne
Taramış zülfünü dökmüş yüzüne
Tara zülfünü de düz kara gözlüm

Selâm ver de selâmını alayım
El kavşurup divanına durayım
Ben kapunda kulun kölen olayım
Hep sana ettiğim naz kara gözlüm

Hesap ettim on yedidir yaşını
Akıtayım gözlerimin yaşını
Koy dizimin üstüne de başını
Bir bir düğmelerin çöz kara gözlüm

— 3 —

Çıktım ücesine baktım
Baktım Mumbuç illerine
Eğbez eğbez evler konar
Ücesine bellerine

Halisenin [1] gülü kokar
Kızlar yanağına sokar
Sacur derler bir su akar
Gövel döner göllerine

Mumbuç derler bir şar imiş
Ağalık Beylik yer imiş
Doru küheylânı varmış
Kurşun değmiş kollarına

Yağız atların sekişi
Benli dilberler bakışı
Fırat'ın coşkun akışı
Benzer Besay sellerine

Bunu deyen DELİ BORAN
Sevdiğine meyil veren

[1] Bap kasabasına tabi hudut dışında bir köy

Top top olmuş ağca ceran
Gider garbî yellerine

Kola vururlar burmayı
Göze çekerler sürmeyi
Şahin neylesin turnayı
Havas [1] olmuş tellerine

— 4 —

İncil Kur'an Zebur olsan
Açmam seni şimden kelli
Âbı kevser suyu olsan
İçmem seni şimden kelli

Has bahçenin gülü olsan
Beyaz oğul balı olsan
Lâle mercan inci olsan
Seçmem seni şimden kelli

Eğer bir ulu kuş olsan
Cümle güzele baş olsan
Baha yetmez kumaş olsan
Biçmem seni şimden kelli

BORAN der Hak'kın muradı
Sözün özüme yaradı
Olsan cennetin sıratı
Geçmem seni şimden kelli

— 5 —

Haydi bire deli gönül
Alevden mi dışın senin
Haydi bire deli gönül
Alafıcrık [2] işin senin

[1] Heves.
[2] Karmakarış.

Yardan sana sade cefa
Sen de bol bol od ver bana
Bozarmış hep yana yana
Kanlı kızıl başın senin

Kalan her bucakta gezme
Rüzgârlardan hile sezme
Vara yoğa gönül çezme
Bine varmış yaşın senin

Al ay benzin bile solmuş
Boğazına zıkım dolmuş
Döğe döğe gömgök olmuş
Kana kesmiş döşün senin

ÂŞIK HACI (Gâvurdağlı)

XIX uncn asrın son yarısında yetişerek cenup vilâyetlerimizde ün salan ozanlardan biri de Âşık Hacı'dır. Onu, daha çok türküleriyle tanınmış bir şair olarak görüyoruz.

— Türkü —

Oğlan

İki güzel karşımda oynadı güldü
Olanca aklımı başımdan aldı
Yoksa kıral kızı Aslıhan mı oldu
Ateş saldı Kerem gibi özüme

Kız

Oğlan âşık mısın derdim deşersin
Nerede büyüdün nerde yaşarsın
Çok söyleme istintaktan düşersin
Yanan sonra ateşime közüme

Oğlan

Güzellere şirin gelir sözlerim
Sizi gördüm tutmaz oldu dizlerim
Çoktanberi esir idi gözlerim
İki güzel rast geldi de gözüme

Kız

Çok söyleme ıssız korsun yurdunu
Bana atma ateşini ordunu
Eğer âşık isen kaldır perdeni
Gel utanma söylesene yüzüme

Oğlan

Sordum seni dediler ki perimiz
Yad illere çıkar mı-ola sırrımız
Biz âşıkız güzel öğmek kârımız
Hak'kı seven gücenmesin sözüme

Kız

Bahar ermeyince güller biter mi
Dallarında garip bülbül öter mi
Para ile bana gücün yeter mi
Seyreyle bak döşümdeki gazime

Oğlan

Saçın ipek zülüflerin sırma mı
Dilin şeker dudakların hurma mı
Seni gören Allah beni görmez mi
Seyreyle gel alnımdaki yazıma

Kız

Anam melek oğlan ben de huriyim
El değmemiş mor sümbüllü koruyum
Ben âşıkım âşıkların piriyim
Çok âşıklar ulaşamaz özüme

Oğlan

ÂŞIK HACI'm söyler sözün sağını
Severler güzeller göğüs ağını
Ben âşıkım senin gibi çoğunu
Nen eyleyüp [1] uyutmuşum dizime

— 2 —

Eğer bizim ili sorup sorarsan
Daha güzel Eşşem [2] bizim ildedir

[1] Ninni söyleyip
[2] Ayşe

Korkma başkasına tenezzül etmez
Gönlü sendedir gözü de yoldadır

Senin yârin yaylaların başında
Kusur yoktur kirpiğinde kaşında
Kadife fistan sırma yelek döşünde
Çiğ ibrişim Tarabulus beldedir

Senin yârin yaylasını yaylıyor
Kafam duman heman dilim söylüyor
Senin yârin zevku sefa eyliyor
Benim yârim çok perişan haldedir

Senin yârin selvi gibi ığranır
Ah dedikçe ciğerciğim doğranır
Bir kaç dane sakar dili kıvranır
Uçuraman daha turnam göldedir

Sevdiğine kavuşasın dünyada
Ahım kaldı ala gözlü Sunada
Senin gönlün Aşşe ile Dönede
Benim gönlüm bahtı kara kuldadır

ÂŞIK HACI'm der de eyledim yasım
Silinmiş hançeri sineme basın
Akraban Mehemmet kardeşin Hasan
Merak etme nazlı yârim yastadır

— 3 —

Sizden şefaat ummağa
Evvel aman diye geldim
Her yerde umudum kestim
Burda güman diye geldim

Bu gün böyle mi kalacak
Bir güne geçmez nolacak
Korkarım ki kar yağacak
Dağlar duman diye geldim

Bu gün böyle mi olucu
Bir güne geçmez nolucu

Evde acından ölücü
Halim yaman diye geldim

Hayretlerde kalırsınız
Çok alkışım alırsınız
Birer çuval bulursunuz
Halim yaman diye geldim

ÂŞIK HACI'm der ki sarı
Bana unutturdu yâri
Boş göndermen beni geri
Bir yük saman diye geldim

ALU BEŞE

XIX uncu asrın son yarısında Gaziantep ve civarında şöhret kazanan halk şairlerinden biri de Alu Beşe'dir. Sade bir Türkçe ile yazdığı deyişlerde Anadolu köylüsünün saf duyguları sezilir.

— 1 —

Ala gözlü benli dilber
Gelir bakını bakını
Dostun yanağı kızarmış
Zülfü dokunu dokunu

Kız pohurun ne de kokar
Aşk ateşin beni yakar
Bülbül figan kurmuş öter
Güle bakını bakını

Üce dağların yağarı
Eridi kalmadı karı
Ben severdim nazlı yârı
İlden sakını sakını

ALU BEŞE'm der gaziler
Yanar yüreğim sızılar
Gönül sevdiğin arzular
Bilmez ırağı yakını

— 2 —

Yürü bre yalan dünya
Şu ötene yetemedim

Dünya bir çoban aldatan
Çaldım çaldım tutamadım

Öğün ALU BEŞE'm öğün
Kız sineme vurdun düğüm
Şimdi geçti bir top sığın
Yayım kurup atamadım

ALU BEŞE der gaziler
Yanar yüreğim sızılar
Gönül sılasın arzular
Çok çalıştım yenemedim

Dünya bir çürük koz imiş
Dostun ettiği naz imiş
Felek bir oyunbaz imiş
Çok çalıştım ütemedim

Sermayeden zarar ettim
Aldım aldım satamadım

— 3 —

Ben ağladım iller güldü
Deli gönül cuşa geldi
Bir elim yâr koyununda
Bir elim de boşa geldi

Mevlâmdan isterim sağlık
Sağlığa isterim Beylik
Yârimin saldığı yağlık
Gözden akan yaşa geldi

Yola ALU BEŞE geldi
Halka da temaşa geldi
. . . . . .
Bu ayrılık başa geldi

KARAMANLI GUFRANÎ

Öz adı Ali olan Gufranî son zamanlarda yetişen saz şairlerimizin en olgunu olarak gösterilebilir. Millî Mücadeleye dair birçok destanlar da yazan Gufranî 1926 yılının ağustosunda ölmüştür.

— 1 —

Emrini terkeder nehyini tutar
Kuru dava ile kul olur mu ya
Tekrar bir de halka sofuluk satar
Böyle erkân böyle yol olur mu ya

Aslından ârî olmalıdır teke
Yaradan karışır keçide büke
İyi kabul etmez kat'iyen leke
Kelden takke giyen kel olur mu ya

Kişizadelik hiç alınmaz satın
Asil azmaz deye söylerler bütün
Bir mülevves yere düşse bir altun
O kıymetten düşüp pul olur mu ya

Terki heves edip hizmet tutmalı
Arı ahvalini ibret tutmalı
Her çiçekten birer çeşni tatmalı
Bal bal desen ağzın bal olur mu ya

Haberi yok sayü gayret emekten
Böyle karın doymaz yarım çörekten
Güdük çapa ile kırık kürekten
İki çift katıra nal olur mu ya

Gönül yüceden yüce olmak ister
Beş on kuruşla hacı olmak ister

Elliden sonra hoca olmak ister
Kart ağaçtan taze dal olur mu ya

Söylemez asla galatsız sözü
Hiç bir marifette yoktur bir yüzü
Mektebi görmemiş kürsüde gözü
Elif be demeden dal olur mu ya

Ne ileriye git ne ensede kal
Ne medhin şayi olsun ne derine dal
Sonradan görmüşe ne kız ver ne al
Osurgan lâlesi gül olur mu ya

Dağılır anası olmıyan yuva
Güreşebilir mi keçiyle deve
Bir misafir gelse erkeksiz eve
Buyur sen burada kal olur mu ya

Sıkı bağla gevşek tutma kaşağı
Densiz alıştırma oğlu uşağı
Talie güvenmiş yatır aşağı
Böyle Çingenece fal olur mu ya

Ne bir fikrim, zikrim, doğru yolum var
Hüsnühalim yok sui halim var
GUFRANÎ her menhiyatta elim var
Böyle şair ehli dil olur mu ya

— 2 —

Ne hikmettir taliimiz
Urdu bizi kemden keme
Takdir eden vahidimiz
Salar bizi gamdan gama

Çeken bilir derdi yârı
Yanıyor derunda nârı
Görünmüyor derdin yeri
Çok baş urdum emden eme

Niçin âşık olamadım
Ol halkada kalamadım

Kâmil yoldaş bulamadım
Düşmedeyim hamdan hama

— 3 —

Elhamdülillahi aliyülâlâ
Bu cenge nusrati Sübhan yetişti
Yüz yirmi dört bin peygamber ile
Din serveri Fahri ekvan yetişti

Gazi Kemal Paşa Hazretlerine
Aşk olsun kemali izzetlerine
Bu canın yüz suyu hürmetlerine
Bize Hak'tan lûtfu ihsan yetişti

Veziri azamdır ol İsmet Paşa
Pervaneler gibi saldı ateşe
Bu emekler boşa gider mi haşa
Fedayi can eden arslan yetişti

Sair zabit dahi sıdkile tuttu
Hulûs ile askerin önünde gitti
On üç günde Yunan yerlere yattı
İzmire bir parça kalan yetişti

İstedi İzmiri Yunan ordusu
Yunanınki şimdi bir can kaygusu
Attılar deryaya, kalan bakisi
Atinaya canı olan yetişti

Anadolu on dört günde paklendi
Yolu ile düşmanımız haklandı
Köşe, bucak kâfir var mı yoklandı
Her tarafa emrü ferman yetişti

Harpten firar eden dinsiz haindir
Anların katli de farzı ayındır
Bize canın lâzımlığı bugündür
Bu devlete sanma her can yetişti

GUFRANÎ girdi altmış yaşına
Tacı devlet mi konuldu başına
Karar olmaz Azrailin işine
Ecel bugün, yarın heman yetişti

BÖLÜM : II

TASAVVUFÎ HALK EDEBİYATI ÖRNEKLERİ

XIII VE XVI üncü ASIRLAR

YUNUS EMRE

XIII üncü asrın son nısfında Garbî Anadoluda yetişen Yunus Emre Tasavvufî halk şiirinin ilk ve en kuvvetli san'atkârıdır.

— 1 —

Ey âşıkan ey âşıkan
Âşk mezhebi dindar bana
Gördü gözüm dost yüzini
Kamu yas düğündür bana

Ayruk bize yas eylemes
Gönlümüzü pas eylemez
Zihi dosttan gelen âvaz
Andan gelen ündür bana

Ayruk bana ben dimeyim
Kimseneye sen dimeyim
Ya kul ya sultan dimeyim
İşidenler kalsun tana

Ben aşkından ayrılmayam
Dergâhından sürülmiyem
Bundan dahi giderisem
Senünile varam sana

Ol dost beni dirübidi
Var dünyayı bir gör didi
Geldüm gördüm hoş ârâyiş
Seni seven kalmaz ana

Kullarına va'de kıldı
Yarınki gün görem didi

Ol dostların sevindüği
Yarın mı bu gündür bana

YUNUS seni dîn idindi
Din nedür iman idindi
Aşka bugün yarın nolur
İşi nedür önden sona

— 2 —

Bir ben değil seni seven
Cümle âlemler sevici
Yüz bin ola her gûşede
Yoluna canlar verici

Ben kim olam seni sevem
Ya yoluna canım verem
Sevenleri görüceğiz
Ben de bir boyun eğici

Gel varalım şol mürşide
Soralım bu derde çare
Kim ola kim dosta ere
Düşman ile dost olucu

Âşıkım der dava kılur
Arifler yanına girür
Yatır supha değin uyur
Ey yalancı lâf urucu

YUNUS gibi biçareyim
Şöyle mahrum günahı çok
Ararlarsa bulunmaya
Nefsü hevasın koyucu

— 3 —

Ben yürürem yana yana
Aşk boyadı beni kana
Ne âkilem ne divane
Gel gör beni aşk neyledi

Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh çağlarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi

Ben yürürem elden ele
Dost sorarım dilden dile
Gurbette halim kim bile
Gel gör beni aşk neyledi

Benzim sarı gözlerim yaş
Bağrım yara ciğerim taş
Halim bilen derdli kardaş
Gel gör beni aşk neyledi

Aşkın beni mest eyledi
Aldı gönlüm hast-eyledi
Öldürmeğe kast eyledi
Gel gör beni aşk neyledi

Ben YUNUS-i biçareyim
Aşk elinden avareyim
Baştan ayağa yareyim
Gel gör beni aşk neyledi

— 4 —

Aşkın aldı beni benden
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirem
Ne yokluğa yerinirem
Aşkın ile öğünürem
Bana seni gerek seni

Âşıklara sohbet gerek
Zâhidlere cennet gerek
Mecnunlara Leylâ gerek
Bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Toprağım anda çağırır
Bana seni gerek seni

Cennet cennet dedikleri
Bir ev ile birkaç huri
İsteyene ver anları
Bana seni gerek seni

YUNUS dürür benim adım
Dün gün artar benim derdim
İki cihanda maksudum
Bana seni gerek seni

— 5 —

Mana eri bu yolda
Melûl olası değül
Mana duyan gönüller
Her giz ölesi değül

Ten fânidir can ölmez
Çün gitti giru gelmez
Ölür ise ten ölür
Canlar ölesi değül

Gevhersiz gönüllere
Yüz bin söz ider isen
Hak'tan nasîb olmasa
Nasîb olası değül

Yarattı Hak dünyâyı
Muhammed dostluğuna
Dünyâya gelen gider
Bâkî kalası değül

YUNUS gözün görürken
Yerağın eyleyi gör
Gelmedi anda varan
Giru gelesi değül

— 6 —

Hak'tan nazar oldu bana
Hak kupusun açar oldum
Girdim Hak'kın haznesine
Dürlü güher seçer oldum

Devlet tâcı başa kondu
Aşk kadehin bana sundu
Susadığınca ben dahi
Her dem anı içer oldum

Esritti aşka düşürdü
Ciğerim aşka bişürdü
Aklım başıma düşürdü
Hayrı şerden seçer oldum

Hayır oldu benim işim
Endîşeli oldu duşum
Nefsim başını kesüben
Şer işlerden kaçar oldum

Kesildi nefis baş oldu
Fiskü fesad işler kıldı
Hak'tan bana nazar oldı
Kanatlandım uçar oldum

Uçdum bir hoş yere kondum
Bu dünyâyı bâkî sandum
Ey yârenler ben usandum
Kondum giru göçer oldum

Dutsak idi cânum anda
Kalmış idim bir vîranda
Gel didiler vardım anda
Yöneldim uş geçer oldum

YUNUS Hak'ka bilişeli
Cânü gönül virişeli
Şol Taptuğ'a irişeli
Gözlerümi açar oldum

— 7 —

Yakdun beni yandırdun
Noldun hey gönül noldun
Âlemden usandırdun
Noldun hey gönül noldun

Uçdun hey gönül uçdun
Yidi deryâyı geçdün
Ol dost iline göçdün
Noldun hey gönül noldun

Uçarsın usanmazsın
Bir budağa konmazsın
Hiç ölümün sanmazsız
Noldun hey gönül noldun

Pervâneye sordılar
Niçün yanmazsın oda
Dosttan haber mi geldi
Noldun hey gönül noldun

Pervâne kamu gelsün
Gelsün nazar eylesün
Yanmak nic-olur görsün
Noldun hey gönül noldun

Çün aşk oldu mihmânun
Ana fedâ kıl cânun
Yanmaktur işün senün
Noldun hey gönül noldun

— 8 —

Sen bu cihan mülküni
Kafadan kafa tutdun tut
Ya bu dünyâ mâlini
Oynayuben ütdün tut

Sen Ferîdun hazinesin
Nûşirevân-ı gencile

İletüp Karun malini
Sen mâline katdın tut

Ömrün dilim bir ok idi
Yay içinde dopdolu
Dolmuş oka ne durmak
Ha sen anı attın tut

Bu cümle bir taamdır
Ağzında çiğnenmiş bil
Çiğnenmişe ne durmak
Ha sen anı yutdun tut

Ahır bir gün ölürsün
Ölüm vardur billürsün
Kamulardan ayrılup
Varup sen de yatdun tut

Sen Süleyman köşküne
Taht kurup oturdun bil
Div periye dübedüz
Sen hükümler itdün tut

Çün denize gark oldun
Buğazına geldi su
Deliv gibi dalınma
Ey bîçâre bitdün tut

Yüz yıllar hoşluğile
Ömrün geçerse YUNUS
Son ucu bir nefesdür
Sen anı düketdün tut

KAYGUSUZ ABDAL

Yunus Emre'nin en eski muakkiplerinden biri olan Kaygusuz Abdal, hece ve daha ziyade aruz venilerile manzumeler vücude getiren mutasavvıf bir halk şairidir

— 1 —

Yücelerden yüce gördüm
Erbabsın sen koca Tanrı
Âlem okur kelâm ile
Sen okursun hece Tanrı

Asi kullar yaratmışsın
Varsın şöyle dursun deyu
Anları koymuşsun orda
Sen çıkmışsın uca Tanrı

Kıldan köprü yaratmışsın
Gelsin kullar geçsin deyu
Hele biz şöyle duralım
Yiğit isen geç a Tanrı

— 2 —

Bu kimdürki bize mihman olubdu.
Vücûdumda serâser can olubdur
Bu ben miyem ya mihman mı bilinmez
Hakîkat âlemi yeksân olubdur
Nitakim fikr idarum aklum irmez
Bu cânumda şu kim pinhân olubdur
Nişansızdan nişan virmek içinde
Akıllar mat u sergerdân olubdur

Viren alan bu şehr içre heman ol
Vücûdum ana bir dükkân olubdur
Kanâat gencini her kim ki buldu
Saâdet milkine sultân olubdur
Bu aşk genci kadimdürür ezelde
Velâkin sûretâ insan olubdur
Hezar sencileyin KAYGUSUZ ABDAL
Âşıklar yoluna kurban olubdur

— 3 —

— Dolabnâme —

Suâl itdüm bugün ben bir dolaba
Niçün dâyim sürersün yüz bu âba
Niçün bağrun delikdür gözlerün yaş
Sebeb neden dolaşdun bu itâba
İnildinden delündi derdlü bağrum
Firakundan ciğer döndü kebâba
Ne zulm itdi sana bu çerh-i gerdun
Ki derdün defteri sığmaz kitâba
Dolab ider eyâ gözüm çerâğı
İşitmege cevâbun aç kulağı
Nice budur sorarsan sergüzeştüm
Ki ben boylar idüm bir yüce dağı
Geçirmişdüm serâdan göklerümi
İrişdürdüm süreyyâya bu dâgı
Duraga derneşüben kamu kuşlar
Budağumda dutarlardı otağı
Öterdi tûti vü kumrî vü turrac
Geçürdüm bir zaman bu resme çağı
Heves bâğında can mürgi gezerken
Üzüldü ömr kuşının tuzağı
Kazâ koydu meğer desti Huda'dan
Ki bir şahs irişüb saldı nacağı
Delüben bağrumı dakdı kemendi
Süridiler dolaşdum her sokağı
Sokaklarda niçe müddet yaturken
Gelen geçdi ururlardı ayağı
Demür mıhlar tokundu yüreğüme
Kaza destiyile çerhun çomağı

Zekeryâ [1] gibi bağrumdan delüben
Dolab içün düzetdiler yerağı
İnilerüm ben anda dost diyüben
Gözüm yaşı sular büstân u bagı
Felek kime taturdı bir kaşuk bal
Sonında sunmadı tas ile ağı
Süleyman kim sürerdi tahtını yil
Son ucı toprağa kodı yanağı
Skender kim cihânı kaf ber kaf
Dutub hükmiyle sürmişdi yasağı
Gezüb zulmet ararken âb-ı hayvan
Tolu zehr ile sundılar eyağı
Kani Kayser kani Kisrâ kani Sâm
Belürmez bunlarun yurdı durağı
Cihânun varlığı başdan başa heb
Belâ yurdıdürür mihnet ocağı
Resul bu ki çü Beyt-ül - ankebut dir
Pes ol olur mekeslerün tuzağı
Beka ehli fenâda mülk idinmez
Bekadur anlarun yiri turağı
Alâî Gaybi bunda tekye kılmaz
Hakun fazlıdürür ancak dayağı
Sabur seccâdesin altına salmış
Tevekkülden kuşanmışdur kuşağı
KAYGUSUZ [2] sözini ârife söyle
Ne bilür sükkeri karga buragı

---

[1] Zekeriya
[2] Kayusuz gibi okunacak

SAİT EMRE

Yunus Emre'nin en eski muakkibi olarak tanıdığımız Sait Emre, hece ve aruz vezinlerile tasavvufî manzumeler kaleme almıştır.

Zâhir bâtın bir gerek
Birlik eri halinde
Dünya ahret bir adım
Aşk erinin yolunda

Zahirini bırakmış
Küllî bâtına bakmış
Sıfâtı aşka akmış
Varlığı aşk elinde

Ayrılığı unutmuş
Birlik kendide bitmiş
Varlığını gark etmiş
Yağmur ile selinde

Kendi adın eğitmez
Kendiden kabul etmez
Bileliğin unutmuş
Ayrılık yok yolunda

XV inci ASIR

EBU HÂMİD

XV inci asrın tanınmış mutasavvıflarından olan Ebu Hâmid, meşhur Hacı Bayram Veli'nin de şeyhidir.

— 1 —

Biz ol uşşak-ı serbazüz
Akıl rüşd bize yar olmaz
Mey-i ışk ile sermestüz
Bize her giz humâr olmaz

Diriyüz dâim ölmeyüz
Karanularda kalmayuz
Çürüyüp toprak olmayuz
Bize leyl ü nehâr olmaz

Bizüm illerde ay ü gün
Sebât üzre durur dâim
Televvün irişüb ana
Gehî bedr ü hilâl olmaz

Bizüm gülşendeki güller
Dururlar tâze solmazlar
Hazân olub dökülmezler
Zemistan ü bahâr olmaz

Şerâb-ı ışkı çün içdük
Ferâgat milkine göçdük
Yanub ışkunla tutuşduk
Bize tahrîk ü târ olmaz

İrelden şems nûrına
Vücûdüm zerreden katrem

Ne katre ayn-i bahr oldı
Ana ka'r ü kenar olmaz

Bırak ey HÂMİDÂ varı
Görem dirsen sen ol yârı
Göricek ol tecellâyı
Andan özge kemâl olmaz

— 2 —

Senden dolu iki cihan
Oldum zuhûrunda nihan
Ger bulmayam seni ayan
Yâ Rab nola hâlüm benüm

Dilde kanâat olmaya
Zühd ile tâat olmaya
Senden hidâyet olmaya
Yâ Rab nola hâlüm benüm

Şol gün ki mîzan kurula
Hak tapusunda durula
Halâyık oda sürüle
Yâ Rab nola hâlüm benüm

Ağlarum işte zâr ile
Kaldum dirîğ ağyâr ile
Bilişmedim sen yâr ile
Yâ Rab nola hâlüm benüm

HÂMİDÎ'nin gözü yaşı
Doldurur dağ ile taşı
Bilmem nidem garib başı
Yâ Rab nola hâlüm benüm

HACI BAYRAM VELİ

XV inci asrın çok meşhur mutasavvıflarından olan Hacı Bayram Veli, kendi namına izafe edilen bir tarikatin de müessisidir.

— 1 —

Hiç kimse çekebilmez
Derdine gönül virme

Güçdür feleğin yayı
Bir götürür vâyı

Oynayu gelür aldar
Bir buncılayın fitne

Çünki eli çapüktür
Kande bulur arayı

Çün yüzini döndürdi
Nice seri pây ider

Bir lâhze karar itmez
Döner ser ider pâyı

Bir fâni vefâsızdur
Gâh bayı ider yohsul

Kavline inanma hiç
Gâh yohsul ider bayı

Hayran kamu âlimler
Kaf'dan kafa hükm ider

Bu mani'nün alında
Bilmez bu muammâyı

Vâhiddür o vahdetde
Hızr irmedi bu sırra

Kesretde kani tefrîk
Bildirmedi Mûsâ'yı

Miskin HACI BAYRAM sen
Bir ulu imaretdür

Dünyaya gönül virme
Alma başa sevdâyı

— 2 —

Çalabım bir şar yaratmış
Bakıcak dîdar görünür

İki cihan aresinde
Ol şarın kenaresinde

Nâgehan ol şara vardum
Ben dahi bile yapıldum

Ol şarı yapılur gördüm
Taş u toprak aresinde

Ol şardan oklar atılur
Ârifler sözi satılur

Gelür ciğere batılur
Ol şarın bazaresinde

Şâgirdleri taş yonarlar
Çalabun ismin ¦anarlar

Bu sözi ârifler anlar
HACI BAYRAM kendi banlar

Yonub üstâda sunarlar
Ol taşun her pâresinde

Câhiller bilmeyüb tanlar
Ol şarın minaresinde

— 3 —

Bilmek istersen seni
Can içre ara canı
Geç canundan bul anı
Sen seni bil sen seni

Kim bildi ef'âlini
Ol bildi sıfâtını
Anda gördü zatını
Sen seni bil sen s .

Görünen sıfatındur
Anı gören zâtındur
Gayri ne hâcetindür
Sen seni bil sen seni

Kim ki hayrete vardı
Nura müstağrak oldı
Tevhîd-i zâtı buldı
Sen seni bil sen seni

BAYRAM sözini bildi
Bileni anda buldı
Bulan ol kendi oldı
Sen seni bil sen seni

— 4 —

Noldı bu gönlüm noldı bu gönlüm
Derd ü gam ile doldı bu gönlüm
Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Derdine derman buldı bu gönlüm

Yan ey gönül yan yan ey gönül yan
Yanmadan oldı derdine derman
Pervane gibi pervane gibi
Şem'ine ışkun yandı bu gönlüm

Cüçi ki yandı gerçeğe yandı
Rengine ışkun cümle boyandı
Kendüde buldu kendüde buldı
Maksudını hoş buldı bu gönlüm

Sevâd-ı a'zam sevâd-ı a'zam
Belki olubdur Arş-ı muazzam
Mesken i cânan mesken-i cânan
Olsa aceb mi şimdi bu gönlüm

Seyr-i billâhdır seyr-i billâhdır
Limaallah'dır Fenafillah'dır
Âyinesinde âyinesinde
Gerd-i sivâyı buldı bu gönlüm

Elfakrü fahrî Elfakrü fahrî
Dimedi mi ol âlemler fahri
Fahrini zikrin fahrini zikrin
Mahvü fenâda buldı bu gönlüm

BAYRAMÎ imdi Bayramî imdi
Bayram idersün yâr ile şimdi
Hamd ü senâlar hamd ü senalar
Bayram idübdür yâr ile gönlüm

EMİR SULTAN

XV inci asrın meşhur mutasavvıflarından olan Emir Sultan, Bursada Zeynîlik tarikatini neşreden meşhur bir şahsiyettir.

— 1 —

Gerçek âşıklara salâ dinildi
Derdli olan gelsün dermânı buldum
Âh ile vâh ile cevlân iderken
Cânımın içinde cânânı buldum

Akar gözlerimden yaş yerine kan
Zerrece görünmez gözüme cihan
Deryâlar nûş idüb kanmaz iken can
Âşıklar kandıran ummânı buldum

Âşıklar meydâna doğru varurlar
Erenler cem'olmuş virür alurlar
Cümle evliyâlar dîvan dururlar
Cevâhir bahş olan dükkânı buldum

Açılmış dükkânlar kurulmuş pazar
Canlar mezad olmuş dellâlda gezer
Oturmuş ümmetin beratın yazar
Hak'ka mahbûb olan sultânı buldum

EMİR SULTAN dir ne hoş bâzar imiş
Âşıklar meydan idüb gezer imiş
Cümlenin maksûdu ol dîdar imiş
Hak'ka karşu duran dîvânı buldum

EŞREF OĞLU RUMÎ

XV inci asrın meşhur mutasavvıflarından olan İznikli Eşref oğlu Rumî, Kadırî tarikatinin en mümtaz simasıdır.

— 1 —

Ey Allah'ım beni senden ayırma
Beni senin didarından ayırma

Seni sevmek benim dînim îmânım
ilâhî dînü îmandan ayırma

Sararuben soldum döndüm hazâna
İlâhî hazânım daldan ayırma

Şeyhim güldür ben anın yaprağıyım
İlâhî bülbülüm gülden ayırma

Ben ol dost bahçesinin bülbülüyüm
İlâhî bülbülüm gülden ayırma

Balığın canını suda dediler
İlâhî balığım gölden ayırma

EŞREF OĞLU senin kemter kulundur
İlâhî kulu sultandan ayırma

— 2 —

Düşeli aşkın bu cânım iline
Beni bıraktı bu halkın diline

Gözlerimden yaş ile kan akıdır
İllâ yaşım dilemezem siline

Zîrâ aktıkça gözümden kanlı yaş
Hoş tesellîler gelür ben kuluna

Hoş yaraşur âşıklara göz yaşı
Kim ki âşıksa gözünden biline

Ben bu aşktan bir nefes ayrılmazam
Ger yüreğim şerha şerha deline

Aşk ile ben bir demimi vermezem
Aşksızın olan ömrün bir yılına

İsmi resmi EŞREF OĞLU RUMÎ'nin
Kül olup savruldu aşkın yeline

Kalmadı nâm ü nişânı zerrece
Garka varub gitti aşkın seline

— 3 —

Ben dost hevâsına düştüm
Özge hevâ neme gerek
Başımda dost sevdâsı var
Dahi sevdâ neme gerek

Ey zâhid-i dünyâ perest
Var zühdünü arz eyleme
Ben âşık-ı şûrîdeyem
Zerk u riyâ neme gerek

Ben dost yolunda nakdimi
Hep oynayup üttürmüşüm
Çün gitti küllî varlığım
Havf ü recâ neme gerek

Ben lâübâlî giderim
İki cihânı niderim
Meylim yok sekiz uçmağa
Pes mâsivâ neme gerek

Ben uykumu fikr etmezem
Düş görüp ta'bîr etmezem
Ben gelmezem ben gitmezem
Beka fenâ neme gerek

Ben mest-i ezel gelmişim
Ben tâ ebed mest giderim
Hiç ayılmaz esrüklüğüm
Zühd ü takvâ neme gerek

Ben dost ile peymânımı
Elest'ten ön berkitmişim
Ben dostu ayan görmüşüm
Hayal rüyâ neme gerek

Gerçi sûrette insânım
Ben sultân ı insü cânım
Ben fârig ı dü cihânım
İşbu gavga neme gerek

Ben EŞREF OĞLU RUMÎ'yim
Ben bâkîyim kadîmîyim
Ben ol mürg-i Lâhûtîyim
Arz u semâ neme gerek

— 4 —

Ey dervişim diyen kişi
Gay e gönül verme sakın
Cânını aşk odu sanup
Nefs oduna urma sakın

Aşk odu âşıklar canın
Yakar dosta ulaştırır
At cânını aşk oduna
İki sanup durma sakın

Aşk denizi derin olur
Yüz bin yüzgeçler boğulur
Kenârı yok bu denizin
Çıkam deyu sorma sakın

Bu denizin yüzgeçleri
Cansız olur bahrileri
Can terkini urmayınca
Bu denize girme sakın

Bahrisisin bu denizin
EŞREFOĞLU RUMÎ sen de
Az az çıkar aşk gevherin
Kendüzünü yorma sakın

— 5 —

Aşkın odu ciğerimi
Yaka geldi yaka gider
Garib başım bu sevdâyı
Çeke geldi çeke gider

Firkat kâr etti cânıma
Gelsin âşıklar yanıma
Aşk zencirin dost boynuma
Taka geldi taka gider

Bülbül eder zâr ü efgan
Aşk oduna yandı bu can
Benim gönülcüğüm heman
Hak'tan geldi Hak'ka gider

Ârifler durur sözüne
Gayrı görünmez gözüne
EŞREFOĞLU yâr yüzüne
Baka geldi baka gider

İBRAHİM TENNURÎ (ÂŞIK)

XV inci asrın meşhur mutasavvıflarından olan İbrahim Tennurî, Gülzar adlı manzum eserden başka Yunus tarzında çok sade ve samimî ilâhiler de vücude getirmiştir.

— 1 —

Hak bir gönül verdi bana
Ha demeden hayran olur
Bir dem gelir şadî olur
Bir dem gelir giryan olur

Bir dem cehalette kalur
Hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem dalar hikmetlere
Calinus u Lokman olur

Bir dem gelir söyleyemez
Bir sözü şerheyleyemez
Bir dem dilinden dür döker
Dertilere derman olur

Bir dem çıkar arş üstüne
Bir dem iner tahtessera
Bir dem sanasın katredir
Bir dem taşar umman olur

Bir dem gelir olmuş geda
Yalın tene giymiş aba
Bir dem gani himmet ile
Fağfur u hem hakan olur

Bir dem gelir asi olur
Hak zikrini yavi kılur
Bir dem gelir kim yoldaşı
Hem zühdü hem iman olur

Bir dem günahın fikreder
Dosdoğru tamuya gider
Bir dem görür Hak rahmetin
Uçmaklara Rıdvan olur

Bir dem sanasın zerredir
Hiç bilmeyesin kim nedir
Bir dem Çalap aşkı ile
Güneş gibi tâban olur

Bir dem girer mescidlere
Yüzün sürer anda yere
Bir dem varı deyre girer
İncil okur ruhban olur

Bir dem gelir Musa olur
Yüzbin münacatlar kılur
Bir dem girer kibr evine
Fir'avn ile Hâman olur

Bir dem gelir İsa olur
Ölmüşleri diri kılur
Bir dem gelir gümrahleyin
Yolunda sergerdan olur

Bir dem divü bir dem peri
Viraneler olmuş yeri
Bir dem uçar Belkıs'leyin
Taht ıssı Süleyman olur

Bir dem geyiktir meşede
Bir dem balıkdürür suda
Bir dem gelir arslan gibi
Âlemlere sultan olur

Dedim gönül bu ne işe
Düştün bu bitmez teşvişe
Eder beni suçlamanız
Bu iş bana Hak'tan olur

Anda ki Hak düzdü işi
Görmüş idim ben bu düşi
Anda ayan olan hüküm
Bunda kaçan pinhan olur

ÂŞIK bu gönül haline
İremedin ahvaline
Bu manaya ol ere kim
Akıl ana kurban olur

Nice biline bu gönül
Kim padişahlar ana kul
Âlemlere boy vermeyen
Aşk işine ferman olur

Bir dem döner Cebrail'e
Rahmet saçar her mahfile
Bir dem döner İblis'leyin
Bu halk ile düşman olur

Bir dem Cüneyd ü Şibli'dir
Hem Bayezid ü Kerhî'dir
Bir dem gelir Mansur'leyin
Boğazına organ olur

— 2 —

Cana cefa ya kıl vefa
Kahrın da hoş lûtfun da hoş
Ya derd gönder yahut deva
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Hoştur bana senden gelen
Ya hil'at ü yahut kefen
Ya taze gül yahut diken
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Gelse celâlinden cefa
Yahut cemalinden vefa
İkisi de cana safa
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Ger bağ-u-ger bostan ola
Ger bend-ü-ger zindan ola
Ger vasl-u-ger hicran ola
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Ey padişah-ı-lemyezel
Zat-ı-ebed Hayy-ı-ezel
Ey lûtfu bol kahrı güzel
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Ağlatırsan zari zari
Verirsen cennet-ü-huri
Lâyık görür isen nârı
Kahrın da hoş lûtfun da hoş

Gerek ağlat gerek güldür
Gerek dirgür gerek öldür
Bu ÂŞIK hem sana kuldur
Kahrın da hoş lûfun da hoş

ABDÜRRAHİM TİRSÎ

XV inci asrın son nısfında yetişen Abdürrahim Tirsî, Kadirî tarikatinin meşhur simalarındandır. Eşref oğlu Rumî'nin damadı idi.

— 1 —

Ey dost senin derdin ile
Yürüyeyin yane yane
Dökeyim gözümden yaşı
Akıtayın dane dane

Bana seni gerek seni
Sensiz neylerim ben beni
Aşk şarabı canım canı
İçir bana kane kane

Doldur gönlüm fikrin ile
Hem dilimi zikrin ile
Dost dost deyu aşkın ile
Çarh vurayın döne döne

Eyle cismim candan üryan
Olayım yüzüne hayran
Götür hicabı aradan
Gösteredur cane cane

Bu ABDÜRRAHİMİ TİRSÎ
Sen sultanın eksiklisi
Seni umar kerem issi
Ulaşasın hane hane

— 2 —

Yücelerden döndüreyin
Alçaklara gönül seni

Alçaklardan alçaklara
İndireyin gönül seni

Başımın terkin urayın
Canımı yolda koyayın
Ne kim olursam olayın
Koymayayın gönül seni

Yürüyeyin yane yane
Aşk odun urayın cane
Bakmayayın masivaye
Geçireyin gönül seni

Dost gamın alayım başa
Yürüyeyin kalka düşe
Vasfı dile gelmez işe
Uğradayın gönül seni

Sığınayın ol Mevlâ'ye
Yüz urayın ol a'lâve
ABDÜRRAHİMİ TİRSÎ'ye
Uydurayın gönül seni

XVI ncı ASIR

ÜFTADE

XVI ncı asrın meşhur mutasavvıflarından olan Bursalı Üftade, Yunus'un çok değerli muakkiplerinden biridir.

— 1 —

Ey âşıkan ey sâdıkan
Bakgil vücudun şehrine
Tâ kim acâyib göresin
Bir ulu bahre dalasın
Bir olasın ol bir ile
Kalmayasın ağyâr ile
Her yanadan gele nidâ
Bakgıl cemâlinden yana
Ey ÜFTADE matlûb sana
Vâsıldürür cümle ana

İsterseniz dosttan haber
Gayriye kılmağıl nazar
Maksûdu sende bulasın
Bulmayasın anda kenar
Var olasın ol var ile
Bulmayasın andan eser
Yâ tâlibî menem Hudâ
Yokdur sana ayruk sefer
Hâsıldürür önden sona
Budur hakîkatden haber

— 2 —

Ey dostlarım tanman bana
Aslımdan ayrı düşmüşem
Vatanımı terkeyleyüp
Aslımdan ayrı düşmüşem

Dostlar ile zevkde iken
Uşşâk ile şevkde iken
Gönderdiler bu âleme
Aslımdan ayrı düşmüşem

Hubbülvatan minel-îman
Dedi Resûl-i Müstean
Banadürür işareti
Aslımdan ayrı düşmüşem

Yolum dahi gösterdiler
Buyurdular yine gidem
Kuvvet bulamadım nidem
Aslımdan ayrı düşmüşem

Gaflet bürüdü canımı
Bulamadım sultânımı
Sultanım ala alımı
Aslımdan ayrı düşmüşem

Geri umarım aslımı
Terkeyleyim hep varımı
Hak'kın umarım lûtfunu
Aslımdan ayrı düşmüşem

ÜFTADE miskin derdimend
Gurbetde kalmışım meded
İrişe lûtfundan meded
Aslımdan ayrı düşmüşem

— 3 —

Ey âşıkan-ı sadıkan
Gel gidelim dostdan yana
Dostun cemalin görmeğe
Bir gün ola bizi ana

Cümle resûlü enbiyâ
Hem âşıku sahib liva
Derdlilere ire devâ
Bir gün ola bizi ana

Destûr ola ol illere
Sevgi düşe gönüllere
Dostun cemâlin görmeğe
Bir gün ola bizi ana

Kur'an'da va'de eyledi
Âşıkları hep toyladı
Cemâline yol eyledi
Bir gün ola bizi ana

Âşıklara vuslat olan
Mü'minlere gurbet olan
Sâdıklara izzet olan
Bir gün ola bizi ana

Dost yolunun erenleri
Zikr ile dolu dilleri
Hak'dandürür haberleri
Bir gün ola bizi ana

ÜFTADE düşmüş fir!:ate
İrgüre Allah vuslata
Müminler ile izzete
Bir gün ola bizi ana

— 4 —

Erden Hak'ka irmek gerek
Erenleri bulmak gerek
Bulmaz isen sen anları
Cân ü dilden sevmek gerek

Sevenler buldu anları
İrişdi Hak'ka canları
Bütün oldu îmanları
Cân ü dilden sevmek gerek

İzle dâim izlerini
İşit güzel sözlerini
Görem dirsen yüzlerini
Cân ü dilden sevmek gerek

Yüzlerini her kim gördü
Gönül iklimine irdi
Maksûdunu anda buldu
Cân ü dilden sevmek gerek

Derviş derdimend ÜFTADE
Hak yolunda olmuş gedâ
Muradını vire Hudâ
Cân ü dilden sevmek gerek

— 5 —

Görmez isem cemalini
Güzel adın işideyim
İrmez isem visâline
Güzel adın işideyim

Bugün gördüm cemâlini
Seyr eyleyim kemâlini
Kesb eyleyim visâlini
Güzel adın işideyim

İrem visâle şevk ile
Görem cemâlin zevk ile
Cümle âşıklarla bile
Güzel adın işideyim

Ne dilde kim ola zikrin
İrişe gönüle fikrin
İder dâim senin şükrün
Güzel adın işideyim

Güzel adın rehber bize
Aşkın dahi server bize
Cümle adın ezber bize
Güzel adın işideyim

Gönül bulup cilâsını
Dahi Hak'kın rızâsını
Cemâlinin safâsını
Güzel adın işideyim

ÜFTADE'nin budur yolu
Hak yoluna didi beli
Zikr eyleye dâim dili
Güzel adın işideyim

— 6 —

Gönül ayrı değilsin sen
O yârinin visâlinden

Nice bir zâri kılursun
Anın her dem firakından

Meğer seni sever yârın
İşidüp âh ile zârın
Anın içün inilersin
Budur anın rızâsından

Hicâbım kalmadı hergiz
Mahvolup senden gayri iz
Bugün mestâne veş geldim
İçüp vahdet şerâbından

İçenler vahdetin hamrın
Salâdır anlara gelsün
Girüp sahrâ-yi vahdetde
İçüp dostun zülâlinden

Ne gam ÜFTADE çün sana
İrişdi vuslat-ı mahbûb
Sunuldu cür'a-i vahdet
Anın lûtf u atâsından

— 7 —

Yürürken kendi hâlimde
Unulmaz derde düş oldum
Kamu yarenlere sordum
Bilür var mı benim derdim

Gönül arşa irişmişken
Ululara yetişmişken
Cevab virmediler gördüm
Unulmaz derde düş oldum

Çoğ itdim âh ile zârı
Yoğ itdim cümle hep varı
Meleklere katışmışken
Unulmaz derde düş oldum

Cemi' yârenlerim kaçtı
Kamu bildiklerim şaştı
Umar idim görem yâri
Unulmaz derde düş oldum

Tedârük etmeğe aklım
İrişmez oldu hiç fikrim
Visâlin firkate düşdü
Unulmaz derde düş oldum

Garîb ÜFTADE bu derdi
Gönülde saklasan yeğdi
Sana senden hitâb irdi
Unulmaz derde düş oldum

MEMİ CAN

XVI ncı asır mutasavvıflarından olan Sarohanlı Memi Can, Halvetî tarikrtinin meşhur simalarındandır.

— 1 —

Ağlayup gözlerim dökme yaşı
İle olur gönül fânidir dünya
Böyle olagelmiş dünyânın işi
İle olur gönül fânidir dünyâ

Neye geldin gönül bilmek gereksen
Her işin sonunu sanmak gerek sen
Her dem ölümünü anmak gerek sen
İle olur gönül fânidir dünya

Bizden mukaddemâ gelen âşıklar
Bakmaz dünyaya kendüzünü saklar
Hazırdürür MEMİ ecelin bekler
İle olur gönül fânidir dünya

— 2 —

Acebdir âşıkın hâli
Dolar aşk-ı nûrânî hû
Bir dem olmaz gönlü hâlî
Dolar aşk-ı nûrânî hû

Kim sevebiliser anı
Netsün unudur cihânı
Yavi kılmış benden beni
Dolar aşk-ı nûrânî hû

Baksan vücudun şehrine
Hüküm eyler her yerine

Zerre sığmaz dîvânına
Dolar aşk-ı nûrânî hû

UŞŞÂKÎ'den içen câmı
Bilmez hergiz subh u şâmı
Gel gör nolmuş DERVİŞ MEMİ
Dolar aşk-ı nûrânî hû

KAYGUSUZ ALÂEDDİN

XVI ncı asır Bayramî Melâmîlerinden olan Vizeli Alâeddin, Kaygusuz mahlâsiyle şiirler yazan değerli bir mutasavvıftır.

— 1 —

Gönül gözün açtın ise
Yetersin sen kitab sana
Gördüğün yüz dost yüzüdür
Âlemde yok hicab sana

Gözün bakar seni görür
Sem'in senden haber virür
Her ne gelse senden gelür
Söyleyen sen hitab sana

Seni bulan gayrı neyler
Senin ile gönlün eğler
Yedi mushaf seni söyler
Cümle merci maab sana

Gel gir aşkın harmanına
Düşme gel gavrın gamına
Hû de gerçekler demine
Çün feth oldu bu bab sana

KAYGUSUZ sen seni bildin
İstediğin sende buldun
Her yüzden görünüp geldin
Yoktur aded hisab sana

— 2 —

Eğer zâhid sorar isen
Bize kudret cevabını

Hakikat kadre eren ol
Aça gönül kitâbını

Baka gönül kitâbına
Cemâl-i Hak'kı seyr ede
Arada kalmaya perde
Çü kaldıra hicâbını

Gönül Hak'kın nazarında
Dura ayrılmaya bir dem
Ki dâim dostun elinden
İçe aşkın şerâbını

Hakîkat KAYGUSUZ erdir
Ki cismin bunda koymaya
Ölüben Arş'a vü kürs'e
İriştire türabını

— 3 —

Şükür Hak'kın keremine
Ben bende buldum îmânı
Hak bir kapu açtı bana
Ben bende buldum îmânı

Hak'kın kapusun açayın
Âleme nûrun saçayın
Küfrüm yok neden kaçayın
Ben bende buldum îmânı

Hak nazar eyledi bana
Dopdolu olam cihâna
Mazhar düştüm ol sultâna
Ben bende buldum îmânı

Hak'kın lûtfu rahmetiyle
Habîbinin şefkatiyle
Evliyânın himmetiyle
Ben bende buldum îmânı

Yaradılmışa oldur yâr
Kalmadı arada ağyâr
KAYGUSUZ'um ne kaygum var
Ben bende buldum îmânı

— 4 —

Aşktan haber duyam dersen
Sen sende iste bul seni
Aç perdeyi gir gönlüne
Sen sende iste bul seni

Din ile îman sendedir
Hûr ile Rıdvan sendedir
Ol sırr-ı pinhan sendedir
Sen sende iste bul seni

Habîb-i Rahman sendedir
Derdine derman sendedir
Pertev-i Sübhan sendedir
Sen sende iste bul seni

Erenler böyle erdiler
Ermeyen böyle kaldılar
Bulanlar böyle buldular
Sen sende iste bul seni

Gezme serseri yabanda
Deme şundadır ya bunda
KAYGUSUZ bu ma'nâ sende
Sen sende iste bul seni

— 5 —

Yüce sultanlar sultanı
Sensin heman derdim benim
Hasretin yaktı cânımı
Sensin heman derdim benim

Hayâlin canda bağlarım
Anınla gönlüm eğlerim
Gâh ağlarım gâh inlerim
Sensin heman derdim benim

Pertevin aksin sal cane
Dopdolu olam cihane
Derdinden olam dîvane
Sensin heman derdim benim

İnler gönlüm zârî kılur
Sırrın kandedir kim bilür
Sana eren Hak'kı bulur
Sensin heman derdim benim

KAYGUSUZ kulun şâd eyle
Anı andan âzâd eyle
Senin ile âbâd eyle
Sensin heman derdim benim

— 6 —

Baştan ayağa yâreyin
Kangı derde ağlayayın
Derdli olmuş bîçareyin
Kangı derde ağlayayın

Ne haberimden alur var
Ne hâle haldaş olur var
Ne bir dilimden bilür var
Kangı derde ağlayayın

Bir yana firkat gayreti
Bir yana hasret firkati
Bir yana dostun hayreti
Kangı derde ağlayayın

Ne bellü gerçek kuluyum
Ne anın derd - i diliyim
Ne bellü ölü diriyim
Kangi derde ağlayayın

KAYGUSUZ eder del - oldum
Ne bellü Hakk'a kul oldum
Ne bellü yandım kül oldum
Kangı derdim ağlayayın

— 7 —

Yüce sultanlar sultanı
Derdini ver inleyeyin
Derdindir derdime derman
Derdini ver inleyeyin

Derdin derdime düşeyle
Anınla gönlüm hoşeyle
Lûtfun ile yoldaş eyle
Derdini ver inleyeyin

Aşkın ile yandır beni
Derdine boyandır beni
Al sen sana döndür beni
Derdini ver inleyeyin

Pîrim yoldaş eyle bana
Sırrın sırdaş eyle bana
Dîni dindaş eyle bana
Derdini ver inleyeyin

KAYGUSUZ eder ey Ganî
Sensin derdimin dermanı
Gönlüm seni ister seni
Derdini ver inleyeyin

— 8 —

Ariflerin irfânı var
İki cihandan ileru
Aşıkların meydânı var
Kevn ü mekândan ileru

Her birinin bir hâli var
Yollu yolunca yolu var
Gerçeklerin beyânı var
Vasf u beyandan ileru

Her hâlin bir lisânı var
Bir cân içre bin cânı var

Ma'şukların nişânı var
Nam u nişandan ileru

Her zamânın bir ıssı var
Anınladır kevne karar
Tâlib isen isteyi var
Menzil yok andan ileru

KAYGUSUZ Abdal delidir
Sözleri gerçek velidir
Cümle hâl insan hâlidir
Ne var insandan ileru

— 9 —

Ben bu yolu böyle buldum
Bana benlik hicâb imiş
Okudum anladım bildim
Bana benlik hicâb imiş

Ne var ise ibadetim
Eğer zühd ü ger tâatim
Perde imiş her âdetim
Bana benlik hicâb imiş

Hiç ben bu sırra ermezdim
Derler idi inanmazdım
Ben bunu böyle sanmazdım
Bana benlik hicâb imiş

Bize bizden yakındır Hak
Oldürür Fâil - i mutlak
Arada benim nesnem yok
Bana benlik hicâb imiş

KAYGUSUZ eder ey Ganî
Şükür olsun buldum seni
Ayruk anmayım ben beni
Bana benlik hicâb imiş

— 10 —

Ey miskin derdimend âdem
Sana senlik hicab olmuş
Sen seni sandığım sana
Sana perde nikab olmuş

Vay bu sen seni sandığın
Benim deyu güvendiğin
Senin bu böyle bildiğin
Sana Hak'tan ikab olmuş

Niçün sen seni bilmezsin
Bilenlere inanmazsın
Ölür îmâna gelmezsin
Sana cehlin azâb olmuş

Bilmediğini bilmezsin
Bilüp Hak'ka inanmazsın
Ebed îmâna gelmezsin
Yerin dâr - ül - ikab olmuş

KAYGUSUZ eder Hak ilmi
Okumak ile bilinmez
Gönülden okuyan bilür
Bu da bir gizlü bâb olmuş

— 11 —

Baş açık meydân - ı aşkta
Bir gerçeğin bendesiyiz
Yoluna cân ü dil feda
Bir gerçeğin bendesiyiz

Oldur asl - ı ma'den - i kân
Andan dolu kevn ü mekân
Emrinde durur dü cihan
Bir gerçeğin bendesiyiz

Oldur âleme olan can
Andandır derdlere derman
Vechidir suret - ı Rahman
Bir gerçeğin bendesiyiz

Anındır söyleyen kelâm
Anındır levh ile kalem
Zıllı dürür cümle âlem
Bir gerçeğin bendesiyiz

Anındır emn ile aman
KAYGUSUZ kalmadı güman
Andandürür feyz - i Rahman
Bir gerçeğin bendesiyiz

NİZAMOĞLU SEYFULLAH

XVI ncı asrın son nısfında büyük bir şöhret kazanan mutasavvıflardan olan İstanbullu Nizamoğlu Seyfullah, Halvetî tarikati mensuplarındandır.

— 1 —

Estağfirullahel'azîm
Gördü sücud eylemedi
Gönlü karanlığı gidüp
Nazar edüp dilberimin
Baştan aşağa yârimin
Zâhidler eksik olmasın
Sofu bu aşk işin değil
Yar yüreğin bir nazar et
Vech-i dilbere zâhidin
İrmedi dost tecellîsi
Nâgehan ol servi revan
Nîl-ü Furat benzemeye
SEYYİD NİZÂM OĞLU cihan
Görmediler körler anı

Mürâyînin işlerine
Dilberimin kaşlarına
Ne hoş münevver olmadı
İnci gibi dişlerine
Nûr idiğin bilmediler
Belâları başlarına
Derdlere uğradır seni
Bu bağrımın başlarına
Bakmadığı aceb değil
İçlerine taşlarına
Görse revân olduğunu
Gözlerimin yaşlarına
Doldu cemâl-i yâr ile
Girmedi de duşlarına

— 2 —

Yâ Rab Aşkın ver bana
Hû diyeyim döne döne
Âşık olayım ben sana
Hû diyeyim döne döne

Koma hiç benliğim bende
Varlığım yok eyle sende
Seni görüp her mekânda
Hû diyeyim döne döne

Çâha düştüm Yûsuf gibi
Derde düştüm Eyyub gibi

Ağlayayım Yakub gibi
Hû diyeyim döne döne

Senden gayrusın al benden
Ayırma ben kulun senden
Sevdir bana seni candan
Hû diyeyim döne döne

Gönlümde ağyar kalmasun
Senden gayru yâr olmasun
Nolduğum kimse bilmesün
Hû diyeyim döne döne

Şevkın ver bana döneyim
Tâ kül olunca yanayım
Gördüğüm seni sanayım
Hû diyeyim döne döne

Mevlâm koma beni bana
Al gönlümü senden yana
Müştâkın oluben sana
Hû diyeyim döne döne

SEYYİD NİZÂM OĞLU kuldur
Gerek dirgür gerek öldür
Aşkınla gönlümü doldur
Hû diyeyim döne döne

— 3 —

Aşkınla çâk olsa bu ten
Ben gine İllâllah diyem
Yanup kül olsa bu beden
Ben gine İllâllah diyem

İşim gücüm yâr eylesen
İçim taşım nâr eylesen
Mansur veş berdâr eylesen
Ben gine İllâllah diyem

Âsîlere katsan beni
Tamulara tıksan beni

Mücrim kulun etsen beni
Ben gine İllâllah diyem

Bin derdini versen bana
Hâlim gören kalsa tana
Yüzüm tutup senden yana
Ben gine İllâllah diyem

Kan aksa gözden yaşlarım
Bağrımda bitse başlarım
Derd-ü gam olsa işlerim
Ben gine İllâllah diyem

Bin pâre ettirsen beni
Odlara attırsan beni
Terketmeyip Mevlâm seni
Ben gine İllâllah diyem

SEYYİD NİZAM OĞLU ile
Ceddiyle haşrola bile
Mü'min muvahhidler ile
Ben gine İllâllah diyem

— 4 —

Beni bu nefsim Eyledi hayran
Gammıdır etsem Nâle vü efgan

Bağrımı yar gör
Derd ü gamınla

Anda ne var gör
Dopdoludur can

Pervâneler var
Âteş-i aşka

Şem'a yanarlar
Sen de yürü yan

Hay ne durursun
Yollar ıssızdır.

Ne asl yürürsün
Kalmadı kervan

Durma çalış git
Bâkî değildir

Menziline yit
Sana bu devran

Ölmeden ölsem
Cânımı versem

Yüzünü görsem
Vaslına kurban

SEYYİD SEYFİ gel
Eyleye tâ kim

Mürşid elini al
Derdine derman

— 5 —

Mevlâm ver aşkını bana
Bülbül gibi cemâline

Yandır beni yandır beni
Sarhoş edüp döndür beni

Mansûrum aşkın dârına
Şem'-i cemâlin nârına

Al bende benlik kalmasın
Nâm ü nişanım kalmasın

Bu can kuşun sana uçur
Bu tac ü hırkadan geçir

Vasl eyle yârı yârına
Yak beni aşkın nârına

SEYİD NİZAMOĞLU hocam
Eğer gündüz eğer gecem

Hayrânın olayim senin
Nâlânın olayım senin

Aşk meyine kandır beni
Mestânın olayım senin

Mazhar olup dîdârına
Sûzanın olayım senin

Kimseler hâlim bilmesin
Pinhânın olayım senin

Aşk meyinden bana içir
Üryânın olayım senin

Koma bu günü yarına
Biryânın olayım senin

Ayırma kendüden yücem
Mihmânın olayım senin

— 6 —

Yandıklarım şâm ü seher
Senden midir benden midir
Başımdaki aşktan eser
Senden midir benden midir

Terkettiğim cân ü teni
Yok ettiğim hem ben beni
Her gördüğüm sanmak seni
Senden midir benden midir

Bağrımdaki başım benim
Gözümdeki yaşım benim
Ah oldu yoldaşım benim
Senden midir benden midir

Nâlânım erdi göklere
Düşmeli oldum dağlara
İriştiğim bu ağlara
Senden midir benden midir

SEYİD NİZAMOĞLU sana
Al benliksiz senden yana
Sen ben sözü bilmem bana
Senden midir benden midir

— 7 —

Mevlâm gözüm yaşı akar sel olur
İner engin deryâsına göl olur
Âhım doğru çıkar Arş'a yol olur
Hak'kı isteyenler tevhîd etsinler

Tevhîd eder üçler kırklar yediler
Hak'kı kabûl edüp dünyâ kodular
Anınçün anlara derviş dediler
Hak'kı isteyenler tevhîd etsinler

Derviş olanların bağrı baş olur
Dili tevhîd eder gözü yaş olur
Münkir olanların bağrı taş olur
Hak'kı isteyenler tevhîd etsinler

Gülünden ayrılmış bülbül gibiyim
Efendisi koğmuş bir kul gibiyim
Bâgî asker basmış bir yol gibiyim
Hak'kı isteyenler tevhîd etsinler

Bakın SEYYİD SEYFULLAH'ın hâline
Cânü başın verdi Allah yoluna
Sakın aldanmayın dünya mâline
Hak'kı isteyenler tevhîd etsinler

— 8 —

Bu aşk bir bahr-i ummandır
Buna haddü kenâr olmaz
Delîlim sırr-ı Kur'andır.
Bunu bilende âr olmaz

Süre geldik ezelîden
Pîrim Muhammed Ali'den

Şerâb ı Lâyezâlî'den
İçenlerde humâr olmaz

Eğer âşık isen yâra
Sakin aldanma ağyâra
Düş İbrâhim gibi nâra
Bu gülşende yanar olmaz

Kıyamazsan baş ü câna
Irak dur girme meydana
Bu meydanda niçe başlar
Kesilir hiç sorar olmaz

Hak ile hak olanlara
Kendi özün bilenlere
Dost yolunda ölenlere
Kan bahası dinar olmaz

Bak şu Mansûr'un işine
Halkı üşürmüş başına
Enelhak'kın firâşına
Düşenlere timar olmaz

SEYFULLAH sözünde mesttir
Şeyhinden aldığı dest ir
Dîvânerâ kalem nîsttir
Ne söylese kanar olmaz

— 9 —

Zâhid bize ta'n eyleme
Devrânîyiz devrânîyiz
Biz ehl-i aşkız söyleme
Devrânîyiz devrânîyiz

Müfti fetva verir bana
Canım kurban olsı n ana
Bu aşk komaz beni bana
Devrânîyiz devrânîyiz

Zikrullah eder dilimiz
Güzeldir bizim yolumuz
Her kişi bilmez hâlimiz
Devrânîyiz devrânîyiz

Yandırsalar küller gibi
Çiğnetseler yollar gibi
Taşkın akar seller gibi
Devrânîyiz devrânîyiz

SEYYİD NİZAMOĞLU yine
Mecnun olmuş döne döne
Girdik çün aşk meydânına
Devrânîyiz devrânîyiz

EMİR OSMAN HAŞİMÎ

XVI ncı asır mutasavvıflarından olan Sıvaslı Emir Osman Haşimî, Bayramî Melâmîlerindendir.

— 1 —

Bihamdillâh ey dervişler
Bizimledir Hak ismeti
Pîrim Sultanım Gazanfer
Çünki edüptür himmeti

Hak'kı isteyen âşıklar
Can verüp girsün gönlüne
Hak canına zahmet eder
Her kim ederse bîati

İrşadında ey tâlibler..
Günden ayan görür gözler
Derviş olsun ey erenler
Kim ister Hak'ka vuslatı

Başına mubârek tâcın
Giyenler kor dünyâ varın
Almak isteyenler yarın
Eğnine nurdan hil'ati

HÂŞİMÎ eder ey canlar
Gelin Hak'ka şükredelim
Ömrü ganîmet bilelim
Zâyi' etmeyüp fursatı

— 2 —

Ey dost bilmem neyleyeyin
Hâlim kime söyleyeyin
Hayret bahrine dalmışım
Anı nice baylayayın

Âşık olan kılur efgan
Ârif olan kalur hayran
Bu derdlü gönlüme derman
Nice edüp eyleyeyin

İster gönül bunda yârin
Görüp vere cümle varın
Görmeyince bunda yârin
Yarın anda neyleyeyin

Derdin bana yoldaş eyle
Aşkın cana kuldaş eyle
Al sen sana haldaş eyle
Gece gündüz neyleyeyin

HÂŞİMİYÂ sırr-ı aşkatan
Açam deyen çıkar baştan
Münkirlerin gönlü taştan
Dahi katı neyleyeyin

HATAYÎ

XVI ncı asrın tarihî maruf simalarından olan Şah İsmail Safevî, Hatayî mahlâsile şiirler de kaleme almıştır. Bu manzumelerin Kızılbaş ve Bektaşılar arasında büyük bir alâka uyandırdığını biliyoruz.

— 1 —

Gönül ne gezersin seyran yerinde
Âlemde her şeyin var olmayınca
Olura olmaza dost deyip gezme
Bir ahdine bütün yâr olmayınca

Yürü sofî yürü yolundan azma
Elin gıybetine kuyular kazma
Varıp her dükkâna metaın çözme
Yanında mürşidin var olmayınca

Kalktı havalandı gönlümün kuşu
Kavga gıybet etmek kötünün işi
Üstadın tanımaz bunda her kişi
Anın kim mürşidi er olmayınca

ŞAH HATAYİM edem bu sırrı beyan
Kâmil midir cahil sözüne uyan
Bir baştan ağlamak ömredir ziyan
İki baştan muhip yâr olmayınca

— 2 —

Bu yolun yolcusu olayım dersen
Elde iki karpuz tutmalı değil
Derviş olup şalvar giyeyim dersen
Gâhi giyip gâhi atmalı değil

Lâden bahçesinde gonca gül olmaz
Kâmıl ile yoldaş olan yorulmaz
İki mahlûk vardır Hak'ka kul olmaz
Mağrurluk kibirlik etmeli değil

Mağrurlar orada olurlar yalan
Kibr imiş yorulup yollarda kalan
Eğer yolcu isen köprüyü dolan
Gözgöre çamura batmalı değil

koyun kuzusuna nasıl meledi
Öküzün kulağın kimler enedi
Garip bülbül gül dalında tünedi
Her çalı başında ötmeli değil

ŞAH MATAYÎ İmam Cafer muhbiri
Hak'kın yâranıdır Veyselkaranî
Hak'kın haznesinden gelen güheri
Müşteri olmayana satmalı değil

— 3 —

Gel gönül incinme bizden
Kalsın gönül yol kalmasın
Evvel âhır yol kadimdir
Kalsın gönül yol kalmasın

Erenler bize pusudur
Yalan söyleyen asidir
Bu gerçekler nefesidir
Kalsın gönül yol kalmasın

Bahçede açılan güldür
Hak'kı söyleyen de dildir
Pes ezelden yol kadimdir
Kalsın gönül yol kalmasın

Başındadır altın tacı
Budur erenler miracı
Keskindir yolun kılıcı
Kalsın gönül yol kalmasın

Ey divane ey divane
Âşık olan kıyar cane
HATAYİM der Taçlı hane
Kalsın gönül yol kalmasın

— 4 —

Bâtınımda dedi bana bir aziz
Muhabbetten geçen Hak'tan da geçer
Vermeyin nasibin kesin gıdasın
Muhabbetten geçen Hak'tan da geçer

Muhabbet âdemi Hak'ka yaradır
Muhabbet etmeye can murdardır
Dünyada ahrette yüzü karadır
Muhabbetten geçen Hak'tan da geçer

Gerçek olan bir nefese inana
Canımız veririz kurban canana
Lânet olsun ikrarından dönene
Muhabbetten geçen Hak'tan da geçer

Muhabbet dedikleri haslar hasıdır
Muhabbet olmayan Hak'kın nesidir
Dostum HATAYÎ'nin hak nefesidir
Muhabbetten geçen Hak'tan da geçer

— 5 —

Karşıki karlıca dağı gördün mü
Yoldurmuş eyyamın eriyüp gider
Akan sulardan sen ibret aldın mı
Yüzünü yerlere sürüyüp gider

Kadirsin hey ulu şahım kadirsin
Her nereye baksam anda hazırsın
Üstümüzde dört köşeli çadırsın
Cümlemizi birden bürüyüp gider

ŞAH HATAYİM söyler sözü özünden
Dervişlerini sakınur gözünden

Olur olmaz münkirlerin sözünden
Esriyip gönlümüz farıyıp gider

— 6 —

Kırklar meydanına vardım
Gel beri hey can dediler
İzzet ile selâm verdim
Gir işte meydan dediler

Kırklar bir yerde durdular
Otur deyu yer verdiler
Meydana sofra kurdular
Lokmamıza ban dediler

Erenler kalbi ganidir
Yuduğu kalbi arıdır
Gelişin kanden beridir
Gel söyle ihvan dediler

Gördüğünü gözün ile
Beyan etme sözün ile
Neden sonra bizim ile
Olursun mihman dediler

Behey abdal nedir halin
Hak'ka şükret kaldır elin
Kesegör gıybetten dilin
Her kulu yeksan dediler

ŞAH HATAYÎ konmuş bunda
Tazece uğramış derde
Mürşidden açılır perde
Gör imdi ey can dediler

PİR SULTAN ABDAL

XVI ncı asrın son nısfında yaşayan Pir Sultan Abdal, Bektaşı edebiyatının çok mümtaz şahsiyetlerinden biridir.

—1—

Güzel âşık cevrimizi
Çekemezsin demedim mi
Bu bir rıza lokmasıdır
Yiyemezsin demedim mi

Yemeyenler kalır naçar
Gözlerinden kanlar saçar
Bu bir demdir gelir geçer
Duyamazsın demedim mi

Bu marifet bir dilektir
Bilene büyük devlettir
Yensiz yakasız gömlektir
Giyemezsin demedim mi

Âşıklar harabat olur
Hak katında kutlu olur
Muhabbet baldan tatlı olur
Doyamazsın demedim mi

PİR SULTAN ABDAL şahımız
Hak'ka ulaşır yolumuz
On iki imam katarımız
Uyamazsın demedim mi

—2—

Derdim çoktur kangısına yanayım
Yine tazelendi yürek yaresi

Ben bu dertten kande derman bulayım
Meğer Şah elinde ola çaresi

Benim uzun boylu servi reftarım
Yüreğime bir od düştü yanarım
Kıblem sensin yüzüm sana dönerim
Mihrabımdır kaşlarının arası

PİR SULTAN'ım kati yüksek uçarsın
Selâmsız sabahsız gelir geçersin
Aşku muhabbetten niçin kaçarsın
Böyle midir elinizin türesi

—3—

Sabahtan cemalin seyran eyledim
Gönüller perişan elinden sunam
Nice bekleyeyim gurbet elleri
Hiç bilir yok mudur halimden sunan

Kemhalar giyinip zenne bağlanmaz
Eser seher yeli teli irganmaz
Sen gidende deli gönül eğlenmez
Bir bergüzar ver sen telinden sunam

Sen seher yelisin gider gelmezsin
Gelirsen de bana baki kalmazsın
Seni uçuranlar murad almasın
Seni kim uçurdu gölünden sunam

PİR SULTAN AADAL der cemalin güzel
Aradım bulmadım bir haber yazar
Şimdi senin ismin cenneti gezer
Kalma bizim için yerinden sunam

—4—

Aman hey erenler mürvet sizindir
Öksüzüm yetimim amane geldim
Garibim bikesim himmet sizindir
Ağlayı ağlayı selmana geldim

Şahın bahçesinde ben garip bülbül
Efkârım mükedder halim pek müşkül
Koparmadım asla kokladım bir gül
Kâfir oldum ise imana geldim

İkilik perdesi yoktur özümde
Birliktir gönlümde özüm sözümde
Gece gün düşmüşüm Hak niyazında
PİRSULTAN ABDAL'ım meydana geldim

—5—

Ey benim divane gönlüm
Dağlara düştüm yalınız
Bu benim ahım yüzünden
Bir mihak gördüm yalınız

Dağlar var dağlardan yüce
Can mı dayanır bu güce
Halimi üç gün üç gece
Söylesem bitmez yalınız

PİR SULTANIM der görenler
Pirlere niyaz edenler
Üçler yediler erenler
Mürvete geldim yalınız

—6—

Gel güzelim kaçma bizden
Yâda gelmeyen eriz biz
Biz hal ehli kardaşlarız
Erkân içinde yoluz biz

Söyleşelim halden hale
Dilleşelim dilden dile
Biz gezeriz elden ele
Taze açılmış gülüz biz

PİR SULTAN'ım ne ağlarsın
Gözünden kan yaş damlarsın
Sen bizden ateş mi umarsın
Yanmış üfrülmüş külüz biz

AZMÎ

XVI nci asrın son nısfında yaşadığı tahmin edilen Azmî, Bektaşı şairleri arasında zarif manzumeleriyle iştihar etmiştir.

Yeri gökü insü cinni yarattın
Sen ey mimar başı eyvancı mısın
Ayı günü çarhı burcu var ettin
Ey mekân sahibi rahşancı mısın

Denizleri yarattın sen kapaksız
Suları yürüttün elsiz ayaksız
Yerleri temelsiz göğü dayaksız
Durdurursun acap iskâncı mısın

Kullanırsın kanatsızca rüzgârı
Kürekle mi yaptın sen bu dağları
Ne yapıp ta öldürürsün sağları
Can verip alırsın sen cancı mısın

Sekiz cennet yaptın sen âdem içün
Adın büyük bağışla anın suçun
Âdem'i cennetten çıkardın niçün
Buğday nene lâzım harmancı mısın

Bir iken bin ettin kendi adını
Görmedim sen gibi iş üstadını
Yeşertirsin kurutursun odunu
Sen bağçıvan mısın ormancı mısın

Cibrl'e perde altında söylerdin
İnip Beytullah'ta kendin dinlerdin
Bu ateşi cehennemi neylerdin
Hamamın mı var ya külhancı mısın

Hafaya çekilip seyrana durdun
Aklı yetmezlerin aklını urdun

Kıldan ince köprü yaptın da kurdun
Akar suyun mu var bostancı mısın

Bu kışlara bedel bu yazı yaptın
Evvel bahara karşı güzü yaptın
Mizanı iki göz terazi yaptın
Bakkal mısın yoksa dükkâncı mısın

Kazanlarda katranların kaynarmış
Yer altında balıkların oynarmış
On bu dünya kadar ejderhan varmış
Şerbet mi satarsın yılancı mısın

Esirci misin koydun cehenneme arap
Hoca mısın okur yazarsın kitap
Aslın kâtip midir görürsün hesap
İhtisabın mı var yok hancı mısın

Yüz bin cehennemin olsa korkmam birinden
Rahman ismi nazil değil mi senden
Gaffarüzzünub'um demedin mi sen
Affet günahımı yalancı mısın

Beni affeylesen düşen mi şandan
Ne dökülür ne eksilir haznenden
Şahlar bile geçer böyle isyandan
Affetsen olmaz mı noksancı mısın

Şanına düşer mi noksan görürsün
Her gönülde otursun yürürsün
Bunca canı alıp yine verirsin
Götürüp getiren kervancı mısın

Bilirsin ben kulum sen sultanımsın
Kalpte zikrim dilde tercümanımsın
Sen benim canımda can mihmanımsın
Gönlümün yârısın yabancı mısın

Beni delil eyler kendin söylersin
İçerden AZAMÎ'yi pazar eylersin
Yücelerden yüce seyran eylersin
İşin seyran kendin seyrancı mısın

XVII ve XVIII inci ASIRLAR

HAKİKÎ OĞLU OSMAN

XVII nci asır Halvetîlerinden olan İstanbullu Hakikî oğlu Osman ilâhîleriyle şöhret kazanan bir mutasavvıftır.

— 1 —

Dosttan var mı belli haber
Sorun seher yellerine
Firkat câna kıldı eser
Sorun seher yellerine

Bir hoş koku geldi bana
Dost bahçesi güllerinden
Sâkince sâkince eser
Sorun seher yellerine

Yârin bize meyli var mı
Bir cür'adan mest etmeğe
Kimin için cânım olur
Sorun seher yellerine

Kanden zuhûr eyler aceb
Hak nûrunun tecellisi
Tâ ol yana kılan sefer
Sorun seher yellerine

DERVİŞ OSMAN hasret-i yâr
Çeşmimi giryân eyledi
Kebâb oldu tende ciğer
Sorun seher yellerine

— 2 —

Açıldı vuslat gülleri
Bülbül efgan eyle efgan

Terk eyle gel bu illeri
Bülbül efgan eyle efgan

Yerin değildir bu fenâ
Gel âşiyânım kıl taleb
Var ileriden ileri
Bülbül efgan eyle efgan

Ref'eyle varlık perdesin
Kurb-i visâle ol karin
Eyle fedâ cân-ü seri
Bülbül efgan eyle efgan

Nâm-ü nişânı terk edüp
Meydân-ı aşka bas kadem
Arzula Zât-ı ekberi
Bülbül efgan eyle efgan

Dil bülbülünü da'vet et
OSMAH Cenâb-ı Hazrete
Bu sözdürür söz gevheri
Bülbül efgan eyle efgan

— 3 —

İçtim şarâb-ı aşkını
Mestâneyim mestaneyim
Yitirdim akl-u bilümü
Divâneyim divâneyim

Vahdet denizinde bugün
Gark oldu cismim katresi
Batn-ı sadefte hâs olan
Dürdâneyim dürdâneyim

Bu ten tılısımın hurd edüp
Genc-i nihâna ireli
Terk eyledim varım canım
Vîrâneyim vîrâneyim

Çevgân-ı aşka başımı
Top eyleyüp buldum safâ
Meydân-ı aşkta zâhidâ
Merdâneyim merdâneyim

OSMAN cihandan külliyâ
Kat'-ı alâka edeli
Ef'âl i bâtıldan geçüp
Hak yaneyim Hak yaneyim

HÜDAYÎ AZİZ MAHMUD

XVII nci asrın çok meşhur mutasavvıflarından olan Sivrihisarlı Hüdayî Aziz Mahmud, Celvetî tarikatinin de müessisidir.

— 1 —

Kuldan sana lâyık nola
Âşık seni kande bula
Meğer senden ihsan ola
Yâ Rabbena yâ Rabbena
Senden kerem senden atâ

Suğrâ senin kübrâ senin
Ûlâ senin uhrâ senin
Dünya senin ukbâ senin
Yâ Rabbena yâ Rabbena
Senden kerem senden atâ

Koma HÜDAYÎ'yi garib
Vaslın ana eyle nasib
Yessir merâmî yâ Mücîb
Yâ Rabbena yâ Rabbena
Senden kerem senden atâ

— 2 —

Buyruğun tut Rahmân'ın
Tevhîde gel tevhîde
Tazelensin îmanın
Tevhîde gel tevhîde

Yaban yerlere bakma
Cânın odlara yakma

Her gördüğüne akma
Tevhîde gel tevhîde

Mâsivâdan gözün yum
Ne umarsan Hak'tan um
Gitsin gönülden hümum
Tevhîde gel tevhîde

Zâhirde kalan kişi
Güç etme âsân işi
Gider gayrı teşvişi
Tevhîde gel tevhîde

Sen seni ne sanırsın
Fânîye dayanırsın
Uş bir gün uyanırsın
Tevhîde gel tevhîde

HÜDAYÎ'yi gûş eyle
Şevka gelüp cuş eyle
Bu kevserden nûş eyle
Tevhîde gel tevhîde

— 3 —

Açıldı çün bezm-i Elest
Devreyledi peymânesi
Andan içenler oldu mest
Ayılmadı mestânesi

Ol bâdeden kim nûş eder
İçtiği dem sarhoş eder
Deryâ gibi ol cûş eder
Esrük olur dîvânesi

Savm-ı sivâyı kim tutar
Îd-i visâle ol yeter
Bülbül gibi dâim öter
Gülşen olur kâşânesi

Bayrama ol âşık irür
Kim Hak cemâlini görür

Dost bezminin zevkin sürür
Pür nur olur dilhânesi

Aç gözünü hakkıyle bak
Oku HÜDAYÎ'den sebak
Kâmil olurmuş ehl-i Hak
Doğmazdan evvel anesi

— 4 —

Neyleyeyim dünyâyı
Bana Allah'ım gerek
Gerekmez mâsivâyı
Bana Allah'ım gerek

Ehl-i dünyâ dünyâda
Ehl-i ukbâ ukbâda
Her biri bir sevdâda
Bana Allah'ım gerek

Dertli dermanın ister
Kullar sultânın ister
Âşık cânânın ister
Bana Allah'ım gerek

Fânî devlet gerekmez
Dürlü ziynet geremez
Hak'sız cennet gerekmez
Bana Allah'ım gerek

Mecnûn ister Leylâ'yı
Vâmık özler Azrâ'yı
Nidem gayrı sevdâyı
Bana Allah'ım gerek

Bülbül güle karşı zâr
Pervaneyi yakmış nâr
Her kulun bir derdi var
Bana Allah'ım gerek

Bîhûde hevâyı ko
Hak'kı bulagör yâ hû
HÜDÂYÎ'nin sözü bu
Bana Allah'ım gerek

— 5 —

Tahkîk eder tasdîkini
Îmâna ermek isteyen
Bulur hayat iklîmini
İrfana ermek isteyen

Cânına çok cebreylesin
Cismin ana kabreylesin
Eyyûb veş sabreylesin
Dermâna ermek isteyen

Kullukta çok zahmet çeker
Derdü belâ mihnet çeker
Yûsuf gibi firkat çeker
Ken'ân'a ermek isteyen

Cânın bu yolda hâk eder
Varlık hicâbın çâk eder
Kalbi serâyın pâk eder
Sultâna ermek isteyen

Geçüp kamudan mutlaka
Bulur fenâ ender fenâ
Bin kerre cân eyler fedâ
Cânâne ermek isteyen

Her kim dilerse bula yâr
Varlığını eyler nisâr
Can verir İsmail vâr
Kurbâna ermek isteyen

Ol mecma'-ul- bahreyn olur
Mûsâ ile Hızr'ı bulur
Her katrada derya bulur
Ummâna ermek isteyen

— 6 —

İsteyen yârın
Bulsa dildârın
Hâk eder varın
Saklar esrarın

Bakmayan câna
Girdi meydâna
Erdi cânâna
Terkedüp ârın

Yâr elin tuttu
Dost ile etti
Birliğe yetti
Gizli bâzârın

Ârif ol ey dil
Ben deyen gafil
Olagör kâmil
Utanır yarın

Aşkile dolan
Nefsini bilen
Arayıp bulan
Bildi Gaffâr'ın

Gel HÜDAYÎ'den
Hak'kı isteyen
Al haber erken
Kosun inkârın

— 7 —

Ey dertlilerin derdine dermân eden Allah
Müznib kuluna rahmet-ü gufran eden Allah
Âşıklarına vuslatın ihsân eden Allah
Kullarına yollarını âsân eden Allah

Mevce gelicek bahr-ı kerem lücce-i rahmet
Hâzırladı tâliblerine gülşen-i cennet
Sâdıklarına umarız ihsân ede vuslat
Kullarına yollarını âsân eden Allah

Çoktur keremi lûtfu o Rahmanu Rahîm'in
İhsânına gayet mi var ol Hayyü Kadîm'in
Bîhad keremin gördü HÜDAYÎ o Kerîm'in
Kullarına yollarını âsân eden Allah

ABDÜLMECİD (Şeyhî)

XVII nci asrın tanınmış Halvetîlerinden olan Sıvaslı Abdülmecid, Şeyhî mahlâsiyle manzumeler vücude getirmiştir.

— 1 —

Şehâ tevhîdin esrârın
Deyen bilmez bilen demez
Hakîkat ehli güftârın
Deyen bilmez bilen demez

Giyenler sevb-i imkânı
Hicâb etmiş tenü cânı
Kuran kimdir bu eyvânı
Deyen bilmez bilen demez

Kimisi lâfza üftâde
Kiminin zevkı ma'nâde
Kimisi gark deryâde
Deyen bilmez bilen demez

Mezahir ile artmış yüz
Nice görsün anı her göz
Ne vasf etsün anı her söz
Deyen bilmez bilen demez

İçenler câm-ı Zâtından
Fena buldu sıfâtından
Sülûkün yedi katından
Deyen bilmez bilen demez

Kimi eyler ibâdâtı
Kimi eyler ibârâtı

Kimi müstağrak-ı Zâtî
Deyen bilmez bilen demez

Duyan anı olur bîcan
Gehî mest ü gehî hayran
Melek insân sergerdan
Deyen bilmez bilen demez

Ne sırdır bu dem-i vahdet
Ne demektir Hak'ka vuslat
Nedir ey ŞEYHÎ bu lezzet
Deyen bilmez bilen demez

OĞLAN ŞEYH İBRAHİM

XVI ncı asır Melâmîlerinden olan Oğlan Şeyh İbrahim, hece ve aruz vezninde yazdığı manzumelerle büyük bir şöhrete sahip olmuştur.

— 1 —

Yaban yerde ne gezersin
Gel âdeme ir bu deme
Hayvan gibi ne yelersin
Gel âdeme ir bu deme

Nüsha-i vahdet âdemdir
Neîha-i kudret bu demdir
Âdemden gayrı ademdir
Gel âdeme ır bu deme

Âyîne-i Hak âdemdir
Görünen yüzde bu demdir
Her nefes ism-i a'zamdır
Gel âdeme ir bu deme

Âdemdir rahmet-i rahman
Âdemdir gevher-i her kân
Âlem bedendir âdem can
Gel âdeme ir bu deme

Âdemdir Hak'ka giden yol
Hak'kı istersen âdem ol
Âdeme cümle eşyâ kul
Gel âdeme ir bu deme

İBRAHİM sen âdeme gel
Kamu müşkilin olsun hal

Âlem-i ma'nâdan el al
Gel âdeme ir'bu deme

— 2 —

Hak'kın feyzi âleme
Düpdüzdür anlar isen
Bu görünen mevcûdat
Bir yüzdür anlar isen

Enbiyânın geldiği
Dört kitâbın indiği
Her lisânın dediği
Bir sözdür anlar isen

Hak vechini görmeğe
Gözgü düşmüş âdeme
Bu âyînede âlem
Bir tozdur anlar isen

Ârife bir söz ayan
Bozulup bozudulan
Dost ile bakî kalan
Bir gözdür anlar isen

İBRAHİM'in yüzünden
Âdem kimdir bilmeğe
Bu muammâ bir özge
Rumuzdur anlar isen

— 3 —

Cânâ dostun tecellîsi
Geh ayan geh nihân olur
Tecellîsinde bu sırrın
Akl u can bînişan olur

Ârifin gâh dulunduğu
Gâh gönülde bulunduğu
Gönlü inkâr ile dolan
Münkirlere güman olur

İnkârı gönlünden gider
Budur Hak'tan doğru haber
Her gevher gönülde biter
Gönül ne özge kân olur

Çünki girdin bu meydâna
Yürü kalma başa câna
Karışanlar dervîşana
Varlığından üryân olur

Ne hâlettir ki İBRAHİM
Bu varlıkta hayran kamu
Feylesoflar Câlînuslar
Bu hikmette hayran olur

— 4 —

Heft âsmânın gerdişi
Bir gerçeğin gönlündedir
Hep mâsivânın cünbişi
Bir gerçeğin gönlündedir

Hak sevüben yaratdığı
Kendüye mir'ât itdiği
Tecellî-i zat kıldığı
Bir gerçeğin gönlündedir

Maksûd-i emr-i Künfekân
Hulâsa-i devr-i zaman
Netîce i cân ü cihan
Bir gerçeğin gönlündedir

Vâkıf ı sırr-ı evliyâ
Mazhar-ı zât-ı Kibriyâ
Âyîne-i âlem nümâ
Bir gerçeğin gönlündedîr

Bildim diyen değil bilen
Buldum diyen değil bulan
Bilen bulan viren alan
Bir gerçeğin gönlündedir

İBRAHİM'in öldür cânı
Gönlünde dîn ü îmânı
Ol bînişânın nişânı
Bir gerçeğin gönlündedir

GAYBÎ SUN'ULLAH

XVI ncı asır Melâmîlerinden olan Gaybî Sun'ullah, hece ve aruz vezinlerinde yazdığı manzumelerle büyük bir şöhret kazanmıştır.

— 1 —

Tac ma'rifet tâcıdır
Sanma gayri tâc ola
Taklîd ile tok olan
Hakîkatte aç ola

Düşe düşüp aldanma
Kendin hayrete salma
Hak'tan gayrı ne vardır
Tabîre muhtac ola

Sana âlem görünen
Hakîkatte Allah'tır
Allah birdir vallahi
Sanma ki bir kaç ola

Bir ağaçtır bu âlem
Meyvası olmuş âdem
Maksûd olan meyvadır
Sanma ki ağaç ola

Bu âdem meyvasının
Çekirdeği sözündür
Sözsüz bu âdem âlem
Bir anda târâc ola

Bu sözlerin meâli
Kişi kendin bilmektir

Kendi kendin bilene
Hakîkat mi'râc ola

Hak denilen özündür
Özündeki sözündür
GAYBÎ özün bilene
Rubûbiyyet tâc ola

— 2 —

Âşık özün bilmeğe
Kendine gel kendine
Hak'kı ayan görmeğe
kendine gel kendine

Hak'ka giden doğru yol
Sana gider senden ol
Sa'yet seni sende bul
Kendine gel kendine

Her ne varsa âlemde
Örneği var âdemde
Bul sen seni bu demde
Kendine gel kendine

Sensin dâr-ı âhıret
Sende bulundu cennet
Senden göründü Hazret
Kendine gel kendine

Ko bu zühd ü tâati
Terkedegör âdeti
Geç kamu hayâlâtı
Kendine gel kendine

Mushaf-ı Hak'tır yüzün
Âyet-i Kur'an sözün
GAYBÎ bilegör özün
Kendine gel kendine

— 3 —

Gönül gitti elimden
Ele giresi değil
Hallâk ile bir oldu
Artık ölesi değil

Ol bir ile bir olan
Çümle âleme dolan
Böyle sultanlık bulan
Kulluk kılası değil

Erişmeyen vahdete
Vahdetteki lezzete
Girerse de cennete
Lezzet bulası değil

Can eline girmeyen
Hak varını bulmayan
Bu surette gülmeyen
Sonra gülesi değil

İkiliğin şilmeyen
Hak'kı candan bulmayan
GAYBÎ kendin bilmeyen
Rabb'in bilesi değil

— 4 —

Yüce yerde akar dağlarda sular
İçinde çok vardır erenler pirler
Hak'ka âşık olmuş ağaçlar yerler
Dağlar cûşa gelmiş tevhîd arzular

Geçer kışlar gene gelür bu yazlar
Öter kuşlar dürlü dürlü avazlar
Mahrum kalur Hak'kı görmeyen gözler
Gözler cûşa gelmiş tevhîd arzular

Hızır İlyas geçer dağlar yoldaşı
Azm edüp dolanur dağ ile taşı

Aşkından boşanmış suların başı
Sular cûşa gelmiş tevhîd arzular

MİSKİN GAYBÎ eder biz de varalm
Yeşil dağlar safâsını sürelim
Bir cân ile Hak'ka tevhîd edelim
Canlar cûşa gelmiş tevhid arzular

— 5 —

Aşka heves itmen sakın
Aşk âdemi bednâm ider
Rüsvaylığa eyler akın
Aşk âdemi bednâm ider

Dile ne gelse söyledir
Aşk hâli zirâ böyledir
Dibsiz denizler boyladır
Aşk âdemi bednâm ider

Halk güft ile gûya düşer
Başına durmaz halk üşer
Tûfân olur gâhi taşlar
Aşk âdemi bednâm ider

Gâh cümle şeyden boş olur
Gâh zevkile sarhûş olur
Mecnun gibi bîhûş olur
Aşk âdemi bednâm ider

Gâh diri olur gâh ölü
Gâh uslu olur gâh delü
Âşıklığın budur yolu
Aşk âdemi bednâm ider

Taklidleri tahkik ider
Mülhidleri sıddik ider
Âşıkları zındik ider
Aşk âdemi bednâm ider

Aşk hâlini bilen bilür
Aşksız bu zevkden ne alur
Ne âr u ne nâmus kalur
Aşk âdemi bednâm ider

Gâh hark-ı âdet etdirir
Terk-i ibâdet etdirir
Halka melâmet etdirir
Aşk âdemi bednâm ider

Âşıkolan olur harik
Sarhoş olur bilmez tarik
Deryâ-yi aşk içre garik
Aşk âdemi bednâm ider

Esrâr-ı Hak gele dile
Tutar cihânı velvele
Aşktan kopar her gulgule
Aşk âdemi bednâm ider

GAYBÎ idildi sırrı fâş
Atılmada her demde taş
Kaldırdı a'dâ cümle baş
Aşk âdemi bednâm ider

— 6 —

Dervişim sanma
Nefse aldanma
Derviş ol derviş
Derviş ol derviş

Aşka ol yoldaş
Fedâ it can baş
Gözünden aksun yaş
Derviş ol derviş

Aşk odına yan
Cânı kıl kurban
Ol biryan her an
Derviş ol derviş

Er sözün dinle
Ah idüb inle
Hak sözün anla
Derviş ol derviş

Sen seni sanma
Nefs okun atma
Şirke baş çatma
Derviş ol derviş

Kesrete dalma
Bir şey eyleme
Lezzete kalma
Derviş ol derviş

Kalbi it halvet
Bulagör vahdet

Huyunu arıt
Olmagıl it yit

Güç olanı çek
AGYBÎ tek ol tek

Kalmasun zulmet
Derviş ol derviş

Er yoluna git
Derviş ol derviş

Kalmayasın pek
Derviş ol derviş

SİNAN ÜMMİ

XVII nci asır Halvetîlerinden olan Elmalılı Sinan Ümmî, hece ve aruz vezninde yazdığı şiirlerle tanınmıştır.

—1—

Mevlâm aşkın meydanına
Yanmağa geldik yanmağa
İçüp aşkın şarabına
Kanmağa geldik kanmağa

Bindirdin aşkın atına
Kandırdın aşk şerbetine
Varup likanın zâtına
Kanmağa geldik kanmağa

Okudum aşkın kitâbın
Feth ettim Enelhak babın
Senden İrciî hitâbın
Öğmeğe geldik öğmeğe

Aşktır sağ eden sayruyu
Aşktır bir eden ayruyu
İsm-i Zâtınla gayruyu
Yenmeğe geldik yenmeğe

Bekledim aşkın bâbını
Gör münkirlerin ta'nını
Evvelden işin sonunu
Sanmağa geldik sanmağa

ÜMMİ SİNAN aşka yardır
Anınçün gayrıdan dûrdur
Dü cihan bize ağyardır
Dönmeğe geldik dönmeğe

—2—

Acap hayrân cldum aşka uyaldan
Yanup biryan oldum aşka uyladan

Ne assı farkederim ne ziyânı
Küllî vîrân oldum aşka uyaldan

Sabredeyim derim durmaz bu dilim
Söyler ozan oldum aşka uyaldan

Dökülür dîdemden dürrü cevahir
Gizli umman oldum aşka uyaldan

Kim eder usludur kim eder deli
Halka seyrân oldum aşka uyaldan

Uçtu rahat kuşu mihnet uyandı
Derde dükkân oldum aşka uyaldan

İlm i hikmet ile doldu vücûdum
Ayn-i irfân oldum aşka uyaldan

Salâdır nefesin içen âşıka
Âb-ı hayvân oldum aşka uyaldan

ÜMMİ SİNAN eder kalmadı bir gam
Özge sultan oldum aşka uyaldan

—3—

Dilerse gözümü giryan eden dost
Dilerse bağrımı biryan eden dost
Dilerse hâk ile yeksân eden dost
Dilerse lûtf ile ihsân eden dost

Dilerse gönlümü handan eyleyen
Dilerse cânımı cânân eyleyen
Dilerse sırrımı seyrân eyleyen
Dilerse katreyi umman eden dost

Dilerse su gibi akup çağladan
Dilerse yel gibi esüp soyladan
Dilerse firkate salup ağladan
Dilerse vaslını ihsân eden dost

Dilerse şâh iken kılan gedâlar
Dilerse zecr edüp kılan cefalar
Dilerse hor iken veren safâlar
Dilerse kul iken sultân eden dost

Dilerse deryalar gibi kaynadan
Dilerse gemiler gibi oynadan
Dilerse nâleler verüp söyleden
Dilerse nutkumu pinhân eden dost

Dilerse gezdiren Arşü semâyı
Dilerse bozduran nâm-ı fenâyı
Dilerse giydiren şâlı kabâyı
Dilerse cismimi üryân eden dost

Dilerse aşkını câna kuran fak
Dilerse söyleden sırr ı Enelhak
Dilerse varını alup eden yok
Dilerse kim ÜMMİ SİNAN eden dost

AKKİRMANLI NAKŞÎ

XVII nci asır mutasavvıflarından olan Akkirmanlı Nakşî, hece ve daha ziyade aruz veznile manzumeler yazan meşhur bir Halvetîdir.

— 1 —

Öttü yine can bülbüli
Derdi anın gül değil mi
Âşıkların gözü yaşı
Kan bulanık sel değil mi

Her kişinin vardır özü
Ârif isen anla sözü
Taliblerin gönlü gözü
Dosta giden yol değil mi

Okur isen bundan sebak
Zahir olur kudret - i Hak
Aç gözünü kalbine bak
Şehir diyar il değil mi

Tohm - i ezelden ekilen
Arz - ı insana dikilen
İnüp ummâna dökülen
Her biri bir kül değil mi

NAKŞÎ döner peymâneler
Na're urup mestâneler
Her sadefte dürdâneler
Doğru baksan ol değil mi

— 2 —

Sevmişem ben seni gayra meyl itmem
Sensin a sultanım sevdiğim sensin
Bendenim kapunu terk idüb gitmem
Sensin a sultanım sevdiğim sensin

Gerçi kim sevgini çün mihman ettim
Zulm idib kendime çok ziyan ettim
Âhır nideyin dîdeler kan ettim
Sensin a sultanım sevdiğim sensin

Sanma kim aşk odu âşıkı yakmaz
Ol meğer sel gibi çağlayup akmaz
Sendedir bu gönlüm gayriye bakmaz
Sensin a sultanım sevdiğim sensin

Anlar kim ettiler zâtına mi'rac
Giydiler cennette hulle burak tac
Lîkin bilmez bunu her denî muhtâc
Sensin a sultanım sevdiğim sensin

Bilmedim ben sana olmışam ağyar
Suçumı afv eyle ey ganî Settar
NAKŞİYÂ eyleme kesret - i güftar
Sensin a sultanım sevdiğim sensin

— 3 —

Ey gönül âh eyleme
İstediğin sendedir
Ara gönül şehrini
Her ne ki var sendedir

Ölmeden ön ölmeyen
Ağlar iken gülmeyen
kendi özün bilmeyen
Hay değil ol mürdedir

Âşık olan bîkarar
Elde değil ihtiyar

İstediğin doğru yâr
Gel beri gel mendedir

Bunca işi kim iden
Bilmemek anı neden
Ten dediğin ol beden
Kend - özüne perdedir

Zâhid anı bilmedi
Aklı ana irmedi
Arayuben bulmadı
Men didiğim pirdedir

Sözlerimi fehm iden
Çek elini cümleden
Ol ki olur bir beden
Gönlü gözü birdedir

Bunca gelen evliyâ
Da'vet edüb der biyâ
Ol dediğin NAKŞİYÂ
Tanrı hakkı pirdedir

— 4 —

Gel ey divane gönül
Gir içerden içerü
Terk it cümle varını
Bu yad ilden göç yürü

Ger arabî farisî
Gönülden oku dersi
Seyr eyle Arş'ı Kürs'i
Can gözlerin aç yürü

Sakın zâhid yol ince
Söyler her kes dilince
Var sen seni bilince
Münkirlerden kaç yürü

Hoş kurmuşlar bu yolu
Fark içün sağ u solu

Dost elinden bir dolu
Gel ölmeden iç yürü

Bülbül ağlar gülünden
Söyler ma'na dilinden
Var ol yârin ilinden
Dürler getür saç yürü

NAKŞİYÂ dürler saçtın
Acâyib sırlar açtın
Bu meyden kim sen içtin
Ayılması güç yürü

— 5 —

Hiç bilmezem bana noldu
Gönül eğlenmez eğlenmez
Gözlerim kan ile doldu
Gönül eğlenmez eğlenmez

Mecnunleyin dağlar gezer
Hiç utanmaz ağlar gezer
Seller gibi çağlar gezer
Gönül eğlenmez eğlenmez

Girye vü zâr oldu kârım
Gitti elden ihtiyârım
Kalmadı sabre karârım
Gönül eğlenmez eğlenmez

Kimisi kîl ü kal ister
Bu dil bir ehl - i hâl ister
Tecellî - i cemâl ister
Gönül eğlenmez eğlenmez

Çünki düştün sen bu derde
Bu derd ile gider perde
Ne göklerde ne yerlerde
Gönül eğlenmez eğlenmez

Gönül durmaz konar göçer
Yedi deryâ gelüp geçer
Hayâli gözümde uçar
Gönül eğlenmez eğlenmez

Akan gözlerimin yaşı
Lâle reng eyledi taşı
Diler virem cân ü başı
Gönül eğlenmez eğlenmez

NAKŞİYÂ sür aşka gel yüz
Fânisin olasın dübdüz
Ağlar çeşmim gice gündüz
Gönül eğlenmez eğlenmez

NİYAZİ MISRÎ

XVII nci asrın çok maruf mutasavvıflarından olan Malatyalı Niyazî Mısrî, Halvetî tarikatinin mümtaz şahsiyetlerindendir.

— 1 —

Bahr içinde katreyim
Bahr oldu hayran bana
Ferş içinde zerreyim
Arş oldu seyran bana

Dost göründü çün ayan
Kalmadı birşey nihan
Tûfân olursa cihan
Bir katre tûfan bana

Sûrette nem var benim
Sîrettedir ma'denim
Kopsa kıyâmet bugün
Gelmez perîşan bana

Kaf-ı dil ankasıyım
Sırrın âşinâsıyım
Endîşeler hâsıyım
Ad oldu insan bana

NİYAZÎ'nin dilinden
Yunus'dürür söyliyen
Herkese çün can gerek
Yunus'dürür can bana

— 2 —

Ey çerh-i dun nettim sana
Hiç vermedin rahat bana
Güldürmedin önden sona
Ah mihnetâ vah mihnetâ

Bendinden âzâd etmedin
Feryâdıma dâd etmedin
Bir dem beni şâd etmedin
Ah veyletâ vah veyletâ

İrişmedi dos'a elim
Rahmâna varmadı yolum
Çıkmadı başa menzilim
Ah gurbetâ vah gurbetâ

Kârımdürür derd ile gam
Gitmez başımdan hiç elem
Gülden cüdâ bir bülbülem
Ah fırkatâ vah firkatâ

Mecnun veş âh ideyim
Ferhâd veş vâh ideyim
Bu virdi hergâh ideyim
Ah hasretâ vah hasretâ

Varmazsa yolun şeyhime
Sarmazsa merhem yâreme
Olmazsa çâre derdime
Ah hayretâ vah havretâ

Yanar NİYAZÎ derd ile
Hiç kimse yok hâlin bile
Nâlân olup girdi yola
Ah rihletâ vah rihletâ

— 3 —

Sevdim seni hep varım
Yağmadır alan alsun

Gördüm seni efkârım
Yağmadır alan alsun

Ben varlığımı attım
Dost varlığına yettim
Her usluya bâzârım
Yağmadır alan alsun

Geçtim ben ad u sandan
Çıktım ben o dükkândan
Hep ırz ile vekarım
Yağmadır alan alsun

Sen gaib ü hâzırsın
Her hâlime nâzırsın
Ahvâl ile etvârım
Yağmadır alan alsun

Çün buldu gönül yârım
Terk eyledim ağyârım
İman ile zünnârım
Yağmadır alan alsun

MISRÎ'ye vücûb imkân
Bir oldu kamu a'yan
Tâât ile ezkârım
Yağmadır alan alsun

— 4 —

Bakup cemâl-i yâre
Çağırıram dost dost
Dil oldu pâre pâre
Çağırıram dost dost

Aşkın ile dolmuşam
Zühdümü yanılmışam
Mest-i müdâm olmuşam
Çağırıram dost dost

Mescid ü meyhânede
Hânede vîrânede
Kâ'be'de büthanede
Çağırıram dost dost

Sular gibi çağ u cağ
Dolaşıram dağ u dağ
Hayran bana sayru sağ
Çağırıram dost dost

Geldim cihâna garîb
Oldum güle andelîb
Her dem ciğerler delib
Çağırıram dost dost

Dünyâ gamından geçüp
Yokluğa kanad açup
Aşk ile dâim uçup
Çağırıram dost dost

Aradığım candadır
Canda vü hem tendedir
Bilür iken bendedir
Çağırıram dost dost

Gâh düşerim mutlaka
Gâh asıl geh mülhaka
Bakup kamudan Hak'a
Çağırıram dost dost

Dulunmaz ol hâl ü had
Minelezel tâ ebed
Unulmaz aslâ bu derd
Çağırıram dost dost

Hep görünen dost yüzü
Andan ayırmam gözü
Gitmez dilimden sözü
Çağırıram dost dost

Derya olunca nefes
Paralanınca kafes
Tâ kesiiince bu ses
Çağırıram dost dost

Gökler gibi dönerim
Gün gibi dolan rım
Devr ile eğlenirim
Çağırrram dost dost

Ne yerdeyim ne gökte
Ne mürdeyim ne zinde
Her yerde her zamanda
Çağırıram dost dost

Geldim o dost ilinden
Koka koka gülünden
NİYAZÎ'nin dilinden
Çağırıram dost dost

— 5 —

Can yine bülbül oldu
Hâr açılup gül oldu
Göz kulak oldu her yer
Her neki var ol oldu

Oynadı çün nâr ı âşk
Kaynadı ebhâr-ı aşk
Her yanaya çağlayup
Aktı gözüm sel oldu

Gönül o behre daldı
Dilim tutulup kaldı
Girdim anın zikrine
A'zâlarım dil oldu

Ferhad bugün ben oldum
Varlık dağını deldim

Şirin'ime varmağa
Her cânibim yol oldu

Geç ak ile karadan
Halkı bırak aradan
NİYAZÎ dön buradan
Durma sana gel oldu

HİMMET

XVIII inci asır mutasavvıflarından olan Bolu'lu Himmet Bayramî tarikatinin meşhur şahsiyetlerindendir.

— 1 —

Eğer dosttan belli haber sorarsan
Sana haber versin seher yelleri
Dost illeri kande deyu ararsan
Sana haber versin seher yelleri

Baharı açıldı mı güllerinin
Feryadı var mıdır bülbüllerinin
Doğru yolun bilir dost illerinin
Sana haber versin seher yelleri

Aşkımın ateşi tutuşup yandı
Dûd-i âhım feleklere boyandı
Kandedir dir isen güzel efendi
Sana haber versin seher yelleri

DERRVİŞ HİMMET kendin hayran eylemiş
Yıkup sûret mülkün vîrân eylemiş
Cânân illerini seyrân eylemiş
Sana haber versin seher yelleri

— 2 —

Bâd-i sabâya sorsunlar
Cânân illeri kandedir
Görenler haber virsünler
Cânân illeri kandedir

Fikr iderim aklım irmez
Yürek kaynar taşar durmaz

Görenler de haber vermez
Cânân illeri kandedir

Bir bahrim kaynayup coştum
Mevce urup hadden aştım
Diyar-ı gurbete düştüm
Cânân illeri kandedir

DERVİŞ HİMMET ider âhı
Göz yaşı döker günâhı
Acap görür mü ol mâhı
Cânân illeri kandedir

— 3 —

Ey âşık-ı sâdıklar
Gelin Allah diyelim
Bezm-i Hak'ka lâyıklar
Gelin Allah diyelim

Varalım doğru râha
Yüz sürelim dergâha
Yalvaralım Allah'a
Gelin Allah diyelim

Nefisten kibir gitsün
Kalbin nûr ile dolsun
Hak senden razı olsun
Gelin Allah diyelim

Fânidir mülk-i dünya
Biz isteyelim ukba
Bize yeter bu sevda
Gelin Allah diyelim

Nidelim gayri fikri
Dâim idelim şükrü
Yeter bize Hak zikri
Gelin Allah diyelim

Ko disünler dîvane
Biz duralım dîvâne
Aşk ile yane yane
Gelin Allah diyelim

Gelin tevhid sürelim
Doğru yola girelim
Dost cemâlin görelim
Gelin Allah diyelim

Dinlen DERVİŞ HİMMET'i
Tutun farzı sünnneti
Ey Muhammed ümmeti
Gelin Allah diyelim

— 4 —

Yine bir sevdaya düştüm
Aşkın elinden elinden
Yine ummân olup taştım
Aşkın elinden elinden

Âteş-i aşk ile yandım
Fâni cihandan usandım
Gûyyâ Mecnun'a döndüm
Aşkın elinden elinden

Seherlerde ağlayalım
Derdli sinem dağlayalım
Sular gibi çağlayalım
Aşkın elinden elinden

Özümü deryaya saldım
Ana gavvas olup daldım
Pirlikte hayrette kaldım
Aşkın elinden elinden

DERVİŞ HİMMET bîçaredir
Cihan içre âvâredir
Hem yüreği pür yaredir
Aşkın elinden elinden

— 5 —

Mest olduğum etmen aceb
Humhâneye uğramışım
Âşıkları mest eyleyen
Kâşâneye uğramışım

Bir sâkî gördüm anda ben
Sâgar ile şerbet sunar
Peymâne sundu destime
Meyhâneye uğramışım

İrdim idi kurbiyyete
Cân iline ünsiyyete
Gelip bu dâr-ı gurbete
Bîgâneye uğramışım

Dil mülkünü ettim tebah
Kılsam aceb mi âh ü vah
Mamûr ide kalbim İlâh
Vîrâneye uğramışım

Aşk ehlinin germiyyeti
Artırdı dilde hâleti
Ben dahi bilmem HİMMETÎ
Âyâ neye uğramışım

— 6 —

Vakti-i seherde Açılur perde
Düştüğüm yerde Derman sendendir

Düşmüşüm kaldır Minnetim oldur
Ağlarım güldür Derman sendendir

Benim bîçâre Kaldım âvâre
Yürek pür yâre Derman sendendir

Nefs-i zâlimi Gözle hâlimi
Sundum elimi Derman sendendir

DERVİŞ HİMMET'e Çare vuslata
Derdü firkate Derman sendendir.

KUL NESİMÎ

XVII nci asır Bektaşı şairlerinden olan Kul Nesimî bilhassa nefesleriyle şöhret kazanmıştır.

— 1 —

Ben yitirdim ben ararım
Yâr benimdir kime ne
Gâh giderim öz bağıma
Gül dererim kime ne

Gâh giderim medreseye
Ders okurum Hak için
Gâh giderim meyhaneye
Dem çekerim kime ne

Sofular haram demişler
Bu aşkın şarabına
Ben doldurur ben içerim
Günah benim kime ne

Ben melâmet hırkasını
Kendim giydim eğnime
Ârü namus şişesini
Taşa çaldım kime ne

Sofular secde ederler
Mescidin mihrabına
Yâr eşiği secdegâhım
Yüz sürerim kime ne

Gâh çıkarım gökyüzüne
Hükm ederim kaf-be- kaf

Gâh inerim yer yüzüne
Yâr severim kime ne

Kelp rakip böyle diyormuş
Güzel sevmek pek günah
Ben severim sevdiğimi
Günah benim kime ne

NESİMÎ'ye sordularki
Yârin ile hoş musun
Hoş olayım olmayayım
O yâr benim kime ne

ABDAL

XVII nci asır Bektaşı şairlerinden olan Abdal, nefesleriyle tanınmıştır.

— 1 —

Yana yana gelmeyenin
Dost demek nesine gerek
Rümuzunu bilmeyenin
Dost demek nesine gerek

Gerçek ere yetmeyenin
Pir eteğin tumayanın
İkrarını gütmeyenin
Dost demek nesine gerek

Sınığın alup satanın
Bire ikilik katanın
Oynayup ötemeyenin
Dost demek nesine gerek

Gönlünde kibir tutanın
Birliğe yetemeyenin
Seğirdüp yetemeyenin
Dost demek nesine gerek

ABDAL der akamayanın
Sefillik çekemeyenin
Yıktığın yapamayanın
Dost demek nesine gerek

— II —

Bülbül olsam gül dalında şakırım
Öz bağımda biten gül neme yetmez

Süleymanım kuş dilinden okurum
Bana talim olan dil neme yetmez

Aşk kitabın ele aldım yazarım
Yolum Hak'ka doğru meylim nazarım
Neme gerek dağı taşı gezerim
Karşıda görünen yol neme yetmez

Dünyanın ötesi neden malûmdur
Anın asılına eren âlimdir
Az yaşa çok yaşa sonu ölümdür
Bir hırka bir şal bir çul neme yetmez

ABDAL'ın sırrına kimseler ermez
Tevekkül malını irteye koymaz
Kişi kısmetinden ziyade yemez
Bana kısmet olan mal neme yetmez

— 3 —

Hakikatin kilidini
Açana gazi dediler
Bu yolda can ile baştan
Geçene gazi dediler

Mürşid inanmaz yalana
Rızk ile male kalana
Dost meydanında ölene
Kaçana gazi dediler

Geç gel rızk ile malinden
Nişan göster öz halinden
Aşk kadehin dost elinden
İçene gazi dediler

Al kırmızıyla donunu
Muhkem sakla hem dinini

İmam yolunda kanını
Saçana gazi dediler

Bir haber deyeyim sana
İşit sözüm inan bana
ABDAL eder dosttan yana
Göçene gazi dediler

KAZAK ABDAL

XVII inci asrın meşhur Bektaşı şairlerinden olan **Kazak Abdal,** bilhassa nükteli manzumeleriyle tanınmıştır.

— 1 —

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selâm vermeğe dervişan beğenmez

Âlemi ta'neder yanına varsan
Seni yanıltır bir mes'ele sorsan
Bir cim çıkmaz eğer karnını yarsan
Camiye gelir de erkân beğenmez

Bir çubuğu vardır gayet küçücek
Zu'mu fâsidince keyf götürecek
Kırık çanağı yok ayran içecek
Kahveye gelir de fincan beğenmez

Yaz olunca yayla yayla göçenler
Topuz korkusundan şardan kaçanlar
Meşe yaprağını kıyıp içenler
Rumeli yenicesi duhan beğenmez

Aslında neslinde giymemiş hare
İş gelmez elinden gitmez bir kâre
Sandığı gömleksiz duran mekkâre
Bedestana gelir kaftan beğenmez

KAZAK ABDAL söyler bu türlü sözü
Yoğurt ayran ile hallolmuş özü

Köyden şehre gelse bir türkün kızı
İnci yakut ister mercan beğenmez

— 2 —

Eşeği saldım çayıra
Otlaya kar ın doyura
Gördüğü düşü hayıra
Yoranın da . . .

Münkir munafıkın huyu
Yıktı harab etti köyü
Mezarına bir tas suyu
Dökenin de . . .

Müfsidin bir de gammazın
Malı vardır da yemezin
ikisin meyyit namazın
Kılanın da . . .

KAZAK ABDAL nutk eyledi
Cümle halkı ta'neyledi
Sorarlarsa kim söyledi
Soranın da . . .

XIX uncu ASIR

KUDDUSÎ

Meraşî lâkabiyle anılan Kuddusî, XIX uncu asrın tanınmış mutasavvıflarındandır.

Ey rahmeti bol padişah
Cürmüm ile geldim sana
Ben eyledim hadsiz günah
Cürmüm ile geldim sana

Senin adın Gaffar iken
Ayp örtücü Settar iken
Kime varam sen var iken
Cürmüm ile geldim sana

KUDDUSÎ isyanda şedit
Kullukta bir battal pelit
Der kesmeyip senden ümit
Cürmüm ile geldim sana

MİR'ATÎ

XIX uncu asrın meşhur Bektaşı şairlerinden olan Kalacıklı Mir'atî, zarif ve nükteli nefesleriyle, koşmalariyle tanınmıştır.

—1—

Amenna söyledik hem ikrar ittik
Erenler bezmine lâşekçesine
Bağ-ı marifette yetiştik bittik!
Buy aldık bir gülden çiçekçesine

Söylesem kelâmım gelmez takrire
Nutk-ı derunumuz sığmaz tefsire
İkrar verdik iman ettik bir pire
Er evlâdı eriz gerçekçesine

Gel gönül arif ol haddini bil sen
Semi'dir basirdir etme şek güman
Elhakku azharu minneşşems iken
Sofi inad eder eşekçesine

MİR'ATÎ sözlerin gizli muamma
Ülülebsar olanlara hüveyda
Elsiziz, dilsiziz, belsiziz amma
Gezeriz âlemde erkekçesine

—2—

Zincir kâr eylemez bizlere sofi
Bin can ile bir canana bağlıyız
Anlayıp bilmişiz emr-i marufu
Ol baki-i Âdil Hana bağlıyız

Lâmekândan bimekâna gelmişiz
Her bir sıfat ile mukim olmuşuz
Noktai sır Kâfü nun'u bilmişiz
Küllü men aleyha fan'a bağlıyız

Seçmedik yârımız ağyarımızdan
Kimse vâkıf değil esrarımızdan
Dönmedik MİR'ATÎ ikrarımızdan
Hacı Bektaş Pir sultana bağlıyız

TÜRABÎ

XIX uncu asrın en meşhur Bektaşı şairi olan **Türabî**, hece ve aruz vezinleriyle birçok şiirler vücude getirmiştir.

—1—

Eski sebaktan geçüben
Gel çevir evrak dediler
Rihlet i bang etti sada
Dinle hey ahmak dediler

Gitti ömür zayi heba
Derdine yok sonra deva
Ya nolacak ruz-i ceza
Haline bir bak dediler

Hak deyeyim dinle beni
Bilmedin ah sen de seni
Ateş i hicr ile teni
Bilmez isen yak dediler

Kılsa vefa ahde güzel
İşte karib oldu ecel
Ya ne bu biyhude emel
Vay gidi torlak dediler

Menzilini buldu bulan
Var yürü sen böyle dolan
Gördü beni arif olan
Kupkuru kavlak dediler

Dünyeyi bir yana koyun
Hân-ı kanaatle doyun

Varlığını cümle soyun
Kalmalı çıplak dediler

Pir yedine ermedi bu
Aklı başa dermedi bu
Aşka boyun vermedi bu
Ölse de hortlak dediler

Vah sana vah başına taş
Dünye için bu ne telâş
Hak yoluna can ile baş
Vermedi korkak dediler

Terk-i cihan olmaz isen
Ölmeden ön ölmez isen
Bunda seni bilmez isen
Başına tokmak dediler

Sıdk ile gûş eyle cevap
İşte budur rah-ı savap
Mahlasımız oldu TÜRAP
Âhırı toprak dediler

—2—

—Koşma—

Dedim dilber senin aslın nereli
Konya tarafından Bor dedi bana
Dedim aşkın ile sinem bereli
Dermanı bulunmaz çor dedi bana

Dedim zülfün eyle boynuma zincir
Dedi var yıkıl git hev ihtiyar pir
Dedim talim edip ol sen muabbir
Bir rüya görmüşüm yor dedi bana

Dedim kemendimdir giysû-yi telin
Dedi TÜRABÎ çek sen benden elin
Dedim seyreyleyim gerdanda hâlin
İşte gözün görmez kör dedi bana

EDİP HARABÎ

Son asrın en velûd Bektaşı Şairlerinden olan Edip Harabî, Hece ve aruz vezinlerile bir çok şiirler vücude getirmiştir.

— 1 —

Ey zahit şaraba eyle ihtiram
Müslüman ol terk et bu kîlü kali
Ehline helâldır na ehle haram
Biz içeriz bize yoktur vebali

Sevaba girmekçün içeriz şarap
İçmezsek oluruz duçarı azap
Aklın ermez senin bu başka hesap
Meyhanede bulduk biz bu kemali

Kandil geceleri kandil oluruz
Kandilin içinde fıtıl oluruz
Hak'kı göstermeğe delil oluruz
Fakat kör olanlar görmez bu hali

Sen münkirsin sana haramdır bade
Bekle ki içesin öbür dünyade
Bahs açma HARABÎ bundan ziyade
Çünkü bilmez haram ile helâli

— 2 —

Kâfü Nun hitabı ızrar olmadan
Biz bu kâinatın ibtidasıyız
Kimseler vâsıl-ı didar olmadan
Ol Kabekavseyn'in Evedna'sıyız

Yok iken Âdem'le Havva âlemde
Hak ile Hak idik sırr-ı müphemde
Bir gececik mihman kaldık Meryem'de
Hazreti İsa'nın öz babasıyız

Küntükenz sırrının olduk âgâhı
Aynelyakin gördük Cemalullahı
Ey hace bizdedir sırr-ı İlâhî
Hünkâr Hacı Bektaş fukarasıyız

Bize peder dedi tıfl-ı Mesiha
Rabbi Erini deye çağırdı Musa
Lenterani deyen biz idik ana
Biz Tur-i Sina'nın tecellâsıyız

Zahida şanımız İnnafetahna
HARABÎ kemteri serseri sanma
Bir kılı kırk yarar kâmiliz amma
Pirim Balum sultan budalasıyız

BÖLÜM : III

ŞİFAHÎ HALK EDEBİYATI ÖRNEKLERİ

Türküler

— 1 —

İki turnam gelir, aklı karalı
Birin şahin urmuş, biri yaralı
O yavruya sorun aslı nereli
Katar katar olmuş gelir turnalar
Eğrim eğrim ne hoş gelir turnalar

İnme turnam, inme sen bu pınara
Avcı tuzak kurmuş var yolun ara
Cümlemizin işin Mevlâm unara
Katar katar olmuş gelir turnalar
Eğrim eğrim ne hoş gelir turnalar

İnme turnam inme yolda kış olur
Bastığın yerler de donar, taş olur
Böyle kalmaz elbet sonu hoş olur
Katar katar olmuş gelir turnalar
Eğrim eğrim ne hoş gelir turnalar

İnme turnam inme haber sorayım
Kanadın altına name sunayım
Nazlı cananımdan haber alayım
Katar katar olmuş gelir turnalar
Eğrim eğrim ne hoş gelir turnalar

— 2 —

Süre süre avcı dağdan indirmiş
Kaç kuzulu ceylan yat avcın geldi
Zalim avcı varmış seni sindirmiş
Kaç kuzulu ceylan yat avcın geldi

. . . . Deresinden indi sürüsün
Sürüden ayırdı anın birisin
Post etmiş avcılar nazik derisin
Kaç kuzulu ceylan yat avcın geldi

Böyle mi olur avcıların türesi
Koltuğundan değmiş işler yarası
Hekime göstermiş yoktur çaresi
Kaç kuzulu ceylan yat avcın geldi

— 3 —

Bülbül ne yatarsın Çukurovada
Eşin gelir bulmaz seni yuvada
Kendim gurbet elde gönlüm sılada
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Coşuyor da deli gönül coşuyor
Ciğerciğim kebap oldu pişiyor
Sevdiceğim yüce, dağlar aşıyor
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Bülbülün yatağı bahçeler, bağlar
Garibin yatağı kahveler hanlar
Gurbet elde ölsem bana kim ağlar
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Bülbül ne yatarsın bahar irişti
Kırmızı gül koncasına kavuştu
Sılada sevdiğim aklıma düştü
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Bülbül ne yatarsın bahar, yaz geldi
Bizim göle ördek geldi, kaz geldi
Sılada sevdiğim benden vazgeldi
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Bülbül ne yatarsın baharın vakti
Yıkıldı gönlümün sarayı, tahtı
Böyledir âlemde âşıkın bahtı
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Bülbül hiç durmayıp efgan edersin
Bir an âram etmez her an edersin
Âşıkların bağrın büryan edersin
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

Gülün nazile ömrü gelip geçiyor
Bülbül kafesinden kaçmış uçuyor
Kervan yükün almış konup göçüyor
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil

— 4 —

Yeşil kurbağalar öter göllerde
Kırıldı kanadım kaldım çöllerde
Anasız babasız gurbet ellerde
Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Şu mahzun gönlümü kimler eğlesin

Eğin dağlarında güller bitmiyor
Viran bahçelerde bülbül ötmüyor
Yârimin sevdası serden gitmiyor
Gel ağam gel ağam, gel de yine git
Akan gözüm yaşın sil de yine git

Eğinin ardından akan Fırattır
Ağamın bindiği demir kır attır
Elime geçerse hayli murattır
Tez gel ağam tez gel olma muhannet
Gurbet icat eden görmesin cennet

Eğinin etrafı dağdır, meşedir
İçinde oturan beydir, paşadır
Yüzelli mahalle beş yüz köşedir
Gel ağam, gel ağam olma yalancı
Benim ahım eder seni dilenci

Ağam İstanbullu, Eğinli misin
Sılaya gelmeğe yeminli misin
Yoksa bana da mı emin değilsin
Tez gel ağam tez gel eğlenmiyesin
Elde güzel çoktur evlenmiyesin

Eğin viran olmuş bülbül ötmiyor
Ağam ırak yolda elim yetmiyor
Sayı tutam dedim, sayı yetmiyor

Gel ağam, gel ağam tez gel sılaya
Sen gelmezsen ağam gelem oraya

Eğinin altında susuz çaylara
Yalvarırım yıldızlara aylara
Yar ile sahrada geçen çağlara
Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Bu garip gönlümü kimler eğlesin

Ağam sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin ağaçlar meyvalar doldu
Seninle gidenler sılaya döndü
Tez gel ağam tez gel bayram geliyor
Eller sevdiğine allar alıyor

Ağamın bıyığı burmadır burma
Bir teli ibrişim bir teli sırma
Mevlâyı seversen gurbette durma
Tez gel ağam tez gel olma yalancı
Benim ahım eder seni dilenci

Güneş doğar iken allanır dağlar
Yeşil ipeklere boyanır bağlar
Yarin sevgileri ciğeri dağlar
Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Yürek yarasını kimler bağlasın

Bayram geldi diye oynuyor kızlar
Yari düşününce yüreğim sızlar
Karalar giyinmış gökte yıldızlar
Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Şu mahzun gönlümü kimler eğlesin

— 5 —

Kalenin ardında üç ağaç incir
Elimde kelepçe boynumda zincir
Çekme zincirleri kollarım incir
Atma bu taşları ben yaralıyım
Elâlem al giymiş ben karalıyım

Kalenin ardında bir taş olaydım
Gelene geçene yoldaş olaydım
Bacısı güzele kardaş olaydım
Atma bu taşları ben yaralıyım
Elâlem al gimiş ben karalıyım

Kalenin ardında ben gördüm onu
Mavidir şalvarı beyazdır donu (1)
El ne derse desin ben sevdim onu
Atma bu taşları ben yaralıyım
Elâlem al giymiş ben karalıyım

Kaleden kaleye şahin uçurdum
Ah ile vah ömrüm geçirdim
Yar bize gelende şerbet içirdim
Atma bu taşları ben yaralıyım
Elâlem al giymiş ben karalıyım

— 6 —

Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Elvan elvan güller kokar koynunda
Ramazan ayında bayram gününde
Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Üç köyün içinde şanlı Zeynebim

Söğüdün yaprağı narindir narin
İçerim yanıyor dışarım serim
Zeynebi ettiler bu hafta gelin
Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Üç köyün içinde şanlı Zeynebim

Zeynebe yaptırdım altından tarak
Tara da zülfünü omzuna bırak
Görüşmek isterim yollarım ırak
Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Üç köyün içinde şanlı Zeynebim

Zeynebin alı var alı neylesin
Al yanak üstüne şalı neylesin
Bu yosmalık varken malı neylesin

Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Üç köyün içinde şanlı Zeynebim

. . . . in yolları dardır geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
Anadan geçilir yardan geçilmez
Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Güzeller içinde şanlı Zeynebim

— 7 —

Eminem oturmuş taşın üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
Selâmın gelirse başım üstüne
Eminem Eminem aslan eminen
Gel otur yanıma yaslan eminem

Eminem oturmuş ayna dizinde
Destanlar okunur elâ gözünde
İşkilim erirken beyaz yüzünde
Eminem Eminem güzel Eminem
Güzel gözlerini süzen Eminem

Eminem oturmuş gül ile oynar
Taramış zülfünü tel ile oynar
Seher serininde yel ile oynar
Eminem Eminem hanım Eminem
Gel otur yanıma canım Eminem

— 8 —

Aşağıdan akar gelir gemiler
Yel vurdukça inil inil iniler
Vefasızlar ayda bir dost yeniler
Güzel olsa esmer olsa el verir
Kadir mevlâm ihsan eder yel verir

Yaz gelince badem açar çiçeği
Ağalar takınır hançer bıçağı
Böyle mi olur bu yerlerin gökçeği
Güzel olsa esmer olsa elverir
Kadir Mevlâm ihsan eder yel verir

Yaz olunca atlar çıkar çayıra
İşimizi bari Huda kayıra
Meğer beni senden ölüm ayıra
Güzel olsa esmer olsa el verir
Kadir Mevlâm ihsan eder yel verir

— 9 —

Sabah oldu tan yerleri atıyor
Cümle kuşlar destur almış ötüyor
Ayşeciğim odasında yatıyor
Şakı bülbül var uyandır yarimi
Ben kıyamam sen uyandır yarimi

Çıkabilsem sarayının köşküne
Can boyanır anber ile miskine
Seni beni yaradanın aşkına
Şakı bülbül var uyandır yarimi
Ben kıyamam sen uyadır yarimi

Sabah olsun ben bu yerden gideyim
Garip bülbül gibi feryat edeyim
Sen dururken ya ben kime nideyim
Şakı bülbül var uyandır yarimi
Ben kıyamam sen uyandır yarimi

— 10 —

Kızılırmak akmam diyor
Etrafımı yıkmam diyor
Şanı büyük Kozanoğlu
Ben ölümden korkmam diyor

Elma dalın eğdi m - ola [1]
Dalı yere değdi m - ola
Ünü büyük Kozanoğlu
Boyuncuğun eğdi m - ola

Avlusunda atlar kişner
Odasında terzi işler
Şanı büyük Kozanoğlu
Kürk giydirir at bağışlar

[1] Eğdi mi ola yerine.

Kara çadır is mi tutar
Altın direk yas mı tutar
Kozanoğlun öldürmüşler
Çerkes hanım yas mı tutar

Kozanoğlu avdan gelir
Avını elinden alır
Buna yalan dünya derler
Yiğit ölür namı kalır

Kızılırmak akıntısı
Ulu kavak döküntüsü
Kozanoğlu düğün tutmuş
Hani bunun okuntusu

— 11 —

Karşı yakada İzmir'in gülü
Seyran ediyor elinde bülbülü
Ne garip garip gezer ovada
Ne hazin hazin öter yuvada

Bakın şu kızın elâ gözüne
Sabah güneşi vurmuş yüzüne
Sitem hançerin takmış göğsüne
Ne garip garip gezer ovada
Ne hazin hazin öter yuvada

— 12 —

Turnam uçamamış yolda yorulmuş
Avcı vurmuş kanadından kırılmış
O da bencileyin yardan ayrılmış
Ötme garip garip ben de garibim
Ötme garip garip gönül şen değil

Turnam kanat vurup dağlar aşınca
Ciğer kebap olup közde pişince
Her kes sevdiğinden ayrı düşünce
Ötme...
Ötme...

İki turna gördüm tüyü yeşilden
Alamadım kepezini başından
Yayılırken ayrı düşmüş eşinden
Ötme...
Ötme...

İki turna gördüm aklı karalı
Avcı vurmuş sağ böğründen yaralı
O da bencileyin bahtı karalı
Ötme...
Ötme...

Ağıtlar

AĞIT

— 1 —

Evimizin önü kavak
Kavaktan döklür yaprak
Elim kına yüzüm duvak

Uyan Alim sabah oldu
Uyanmazsan güller soldu

Evlerinin önü ceviz
Cevizin içini yeriz
Sanki biz de gelin miyiz

Uyan Alim sabah oldu
Uyanmazsan güller soldu

Evlerinin önü meşe
Sana vardım koşa koşa
Ümitlerim çıktı boşa

Uyan Alim sabah oldu
Uyanmazsan güller soldu

Gökte yıldız beş yüz elli
Elim kına saçım telli
Gelin oldum nerden belli

Uyan Alim sabah oldu
Uyanmazsan güller soldu

Evlerinin önü kamış
Uzar gider vermez yemiş
Allah seni bana vermiş

Uyan Alim sabah oldu
Uyanmazsan güller soldu

— 2 —

Anam çorba pişrir ey olsun [1] deye
Babam yorgan diker ölmesin deye
Yerime bir daha gelmesin deye
Aman ebe canım el vurman bana
Kaderim böyleymiş ağlaman bana

Uzun saçlarımı urgan örsünler
Taşıma da masumluğum yazsınlar
Gelinliğim baş ucuma koysunlar
Aman...
Kaderim...

Yüksekten indirin benim salımı
Üzerime örtüverin malımı
Anama bildirin benim halimi
Aman...
Kaderim...

— 3 —

Çattılar çatma taşını
Vurdular pilâv aşını
Bozdular kızın başını
Kızım kınan kutlu olsun
Bacım ağzın tatlı olsun

Baba pazara vardın mı
Bana al yeşil aldın mı
Şu da kızıma dedin mi
Kızım kınan kutlu olsun
Bacım ağzın tatlı olsun

Esvap yuduğum pınarlar
Sıva çaldığım duvarlar
Yiyip içtiğim yarenler
Kızım kınan kutlu olsun
Bacım ağzın tatlı olsun

[1] Eyi olsun yerine.

— 4 —

Kız seni anan verdi mi
Mısırdan kınan geldi mi
Taydaşın kızlar duydu mu
Anam kardeşim elveda
Yarenim kızlar merhaba

Atladım çıktım eşiği
Sofrada koydum kaşığı
Büyük evin yakışığı
Anam kardeşim elveda
Yarenim kızlar elveda

Bir akçe buldum yazısız
Çıktım batkım yollar ıssız
Hem anasız hem babasız
Anam kardeşim elveda
Yarenim kızlar elveda

Değirmene döktüm tuzu
Ayağıma indi sızı
Büyük evin küçük kızı
Anam kardeşim elveda
Yarenim kızlar merhaba

— 5 —

Konuk yok dünyaya kaygılar salmış
Türk yurtlarından göçmeklik kalmış
Nereye gidelim Karsı el almış
Elleri çözüldü, kınalar kaldı
Her taşı cevherden binalar kaldı

Bahçeler bozulmuş, ormanla dolmuş
Bülbüller dağılmış, güller dökülmüş
Bakın şu yerde bir bahçıvan ölmüş
Yakuttan tarlalar, tapanlar kaldı
Ovalar harmanlar sapanlar kaldı

Düğünler dağılmış, dernek olmamış
Oğlan cenge gitmiş, gerdek olmamış
Nişanlıya kavuşan bir tek olmamış
Atalar kul oldu, arslanlar kaldı
Nikâhlar bozuldu, nişanlar kaldı [1]

---

[1] Ruslar tarafından «Kars» ın eski bir istilâsı üzerine yazılmıştır.

Maniler

— 1 —

Bağ bana
Bahçe sana bağ bana
Değme zincir kâr etmez
Zülfün teli bağ bana

— 2 —

Yar sana
Çağlar sular yar sana
Gam çekme deli gönül
Bulunmaz mı yar sana
Çünkü Ferhadım dersin
Şu dağları yarsana

— 3 —

Dağı dört
Bahçesi dört bağı dört
Ferhat Şirin ucundan
Dolanmıştır dağı dört

— 4 —

Yüz aya değer
Hüsnün yüz aya değer
Ay var bir güne değmez
Gün var yüz aya değer

— 5 —

Gül demedi
Elinde gül demedi
Ellerle güler oynar
Bana ah gül demedi
Yâre bahçıvan oldum
Bağladım gül demedi

— 6 —

El derdi
Ayak derdi el derdi
Canıma kâr eyledi
El minneti, el derdi
Fidanın ben büyüttüm
Güllerini el derdi

— 7 —

Ayrıldım gülüm senden
Saçı sünbülüm senden
Dağlar araya girdi
Kesildi yolum senden

— 8 —

A benim bahtı yârim
Gönülde tahtı yârim
Yüzünde göz izi var
Sana kim bahtı yârim

— 9 —

Kaşların yaydır bana
Cemalin aydır bana
Bir gün seni görmesem
Sanarım aydır bana

— 10 —

Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Ben feleğe ne yaptım
Çapraz bağladı beni

— 11 —

Gemi geldi durdu mu
İskeleye vurdu mu
Söyle ey seher yeli
Yâr halimi sordu mu

— 12 —

Dereler çağlar oldu
Gözlerim ağlar oldu
Bir Leylâya dost oldum
Meskenim dağlar oldu

— 13 —

Dereler olmasaydı
Çiçekler solmasaydı
Ölüm Allahın emri
Ayrılık olmasaydı

— 14 —

Garibim yoktur arkam
Kanadım yok ki kalkam
Çıkam dağlar başına
Vatana doğru bakam

— 15 —

Bu dağlar ulu dağlar
Al giymez kara bağlar
Ağlarsa anam ağlar
Kusuru yalan ağlar

— 16 —

Gemideyim gemide
Ayağım yemenide
Beni burdan sürmeyin
Sevgilim var geride

— 17 —

Mani benim ezberim
Kan ağlıyor gözlerim
Ben o yârın yolunu
Ölenedek gözlerim

— 18 —

Ak koyun meler gelir
Dağları deler gelir

Anasız kuzuların
Başına neler gelir

— 19 —

Bahçelerde saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yârime gül demem
Gülün ömrü az olur

— 20 —

Bu dere derin oldu
Gölgesi serin oldu
Benim sevdiğim güzel
Ellere gelin oldu

— 21 —

Karşıda oturanlar
Derdimi artıranlar
Bana bir öğüt verin
Yârinden ayrılanlar

— 22 —

Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni kıskanırım
Yerdeki karıncadan

— 23 —

Bülbüller düğün eyler
Bilmem ki ne gün eyler
İster gül ister ağla
Felek bildiğin eyler

— 24 —

Eli elekli yârim
Atlas bilekli yârim

On yiğide bedeldir
Aslan yürekli yârim

— 25 —

Şu dağlar olmasaydı
Lâlesi solmasaydı
Ölüm Allahın emri
Ayrılık olmasaydı

— 26 —

Şu dağın yoluna bak
Çiçeğin moruna bak
Üzülme dedi gönlüm
Sen işin sonuna bak

— 27 —

Akşamın vakti geçti
Bir güzel baktı geçti
Zülfünü kement etmiş
Boynuma taktı geçti

— 28 —

Gel bakma kimseye hor
Halkı yorma, kendin yor
Yıkmak için çok düşün
Yıkmak kolay yapmak zor

— 29 —

Başladı zâra bülbül
Ne demiş hâra bülbül
Gül yaprağı düşünce
Düşer efkâra bülbül

— 30 —

Ele al kemanın kur
At okun bağrıma vur

Elindedir söz verme
Söz verirsen sözde dur

— 31 —

Urfa'nın ellerinde
Çimeydin göllerinde
Bir dal reyhan olaydım
Yârimin ellerinde

— 32 —

Çubuk uzun bağlama
Ben gidiyom ağlama
Gider gider gelirim
Gayra gönül bağlama

— 33 —

Yüz benden
Yar çevirdi yüz benden
Gam yardan vefalıdır
Hiç çevirmez yüz benden

— 34 —

Yare benden
Derd benden yare benden
Tabibim bakmadıkça
Gitmiyor yare benden
Görsün ne hale düştüm
Söyleyin yare benden

— 35 —

Yazından
Vazgeç gönül yazından
Kâtip kölen olayım
Öğret bana yazından
Âşıka ölüm olmaz
Ya kürektir ya zindan

KÜLTÜR BAKANLIĞINCA NEŞREDİLMİŞ OLAN BAZI EDEBİYAT KİTAPLARI

MUHTASAR AVRUPA EDEBİYATI TARİHİ	*Yusuf Şerif Kılıçel*	F. 150 kr.
AVRUPA EDEBİYATI NÜMUNELERİ	*Yusuf Şerif Kılıçel*	F. 50 kr.
FRANSIZ EDEBİYATI ANTOLOJİSİ	*Reşat Nuri Güntekin*	I.c. F. 50 kr.
" " "		II.c. F. 75 kr.
" " "		III.c. F. 80 kr.
İTALYAN EDEBİYATI	*Halit Fahri Ozansoy*	F. 30 kr.
ŞAHESERLER ANTOLOJİSİ . . .	*Vasfi Mahir*	I.c. F. 70 kr.
		II.c. Basılıyor
DANTE VE DİVİNA KOMEDYA .	*N. Haşim Sinanoğlu*	F. 35 kr.
BEKTAŞİ ŞAİRLERİ	*Sadettin Nüzhet Ergun*	F. 155 kr.

Satış yeri

Kültür Bakanlığı Yayın Evi
Çemberlitaş, İstanbul, *Telefon. 23803*

F. 85 Kuruş